

február 2017

novinky z radnice

život a kultúra trnavy

foto: Elena Ursinyová

mesto trnava ■ ročník XXVIII ■ číslo 1 ■ nepredajné!

Pavol Tomašovič

Aby nebol život inde

Krátko po začiatku nového roka plynul rozhovor s priateľmi najčastejšie v rovine dvoch prístupov k svetu. Prvý charakterizovala poznámka: „Opäť naspäť do každodenného kolotoča“.

Postoj bez očakávania, s jemnou prímесou skepsy a strachu, aby nebolo ešte horšie. Videnie bez horizontu nových možností.

Druhý, radikálnejší pohľad udržiaval debatu v temperamentnom duchu. Burcoval k zmene všetkého, počnúc politikou, systémom až po celú spoločnosť.

S jasným videním toho, kto je zlý, ako aj toho, čo je pre všetkých najlepšie.

Rezignácia kontra revolúcia.

Napätie, ktoré poznamenáva históriu ľudstva. Nespokojnosť s tým, čo je, umožňovala posúvať horizonty poznania a zlepšovať podmienky života. Avšak za predpokladu, že sa rešpektovala jedinečnosť človeka a kultúry uchovávajúcej podstatu prežitia.

Revolúcie, ktoré sa niesli v mene jedinej pravdy, zmeny bez rešpektovania toho, vďaka čomu jej nositelia mohli vôbec byť, viedli často k nenávisti a zbytočným obetiam.

Nájsť tvorivú rovnováhu medzi túžbou meniť svet a úctou k tomu, čo je, patrí k impulzom života. Ten však môžeme stratiť,

ak boje o pravdu, ktoré vedieme v myšlienkovom či virtuálnom svete, sa dostanú mimo horizont reality. Realita je to, čo odporuje našim spredmetneným túžbam. Upozorňuje na ňu aj Milan Kundera v románe *Život je inde*. Nekritizuje systém ako celok,

dokonca ani jeho predstaviteľov. Vo svojej knihe vstupuje hlbšie na pôdu existencie. Demokracia, socializmus či budovanie akejkoľvek ideálnej spoločnosti sú, obrazne povedané, len doskami s kulisami predstavenia, v ktorom sa v pravom svetle ukazujú jednotlivci.

To, či vytrval v zápase hľadania, alebo sa len uspokojil s prevládajúcim zjednodušením, prípadne s útekom do mentálnej či virtuálnej krajiny istoty a detstva. Problém človeka v jeho bytostnej rovine nespočíva v tom, či je vo svete dostatok slobody alebo peňazí, ale jeho podstata pramení z toho, či on sám je slobodný: „Najhoršie nie je to, že svet je neslobodný, ale že sa ľudia odnaučili slobode“ (s. 56).

Nech teda k zmenám kalendára či spoločnosti pristupujeme tak alebo onak, je dobré nestratiť autentický život. So svojimi napätiami, trápeniami i radosťami. Skúsme nepodľahnúť ilúzii, že sa zbavíme bolesti, nepriateľov, extrémov, systémov a nedorozumení násilím,

ohováraním inak zmýšľajúcich či nekritickým presadzovaním vlastného videnia. Útek do ilúzie jedinej pravdy,

do vyhľadávania iba spriaznených skupín, dostatku peňazí a neustálej pohody je útekom do túžob,

kde už život nemusí existovať. Ten nám bol dopriaty aj v tomto roku. Neutekajme preto od neho. Naplňme ho hľadaním ľudských rovín,

ktoré nás reálne spájajú, rešpektujúc myslenie i rôznosť videnia druhých.

NOVINKY Z RADNICE

Život a kultúra Trnava

Vydavateľ: Mesto Trnava

IČO: 00313114

Evidenčné číslo: EV 2899/09

ISSN 1339-8989

Náklad 5 000 ks

Šéfredaktorka: Elena Ursinyová

Redaktorka: Miroslava Kuracinová Valová

Redakčná rada: Dušan Vančo, Martin Jurčo

Redakcia: Radnica, Hlavná 1,

917 71 Trnava

Číslo telefónu: 033/32 36 344

E-mail: elena.ursinyova@trnava.sk

Grafická úprava: Andrej Grossmann

Tlač: Váry s. r. o.

Hlavná 54, 917 01 Trnava

Periodicita vychádzania:

desaťkrát do roka, august /september

a december / január ako dvojčíslo

.....

Novinky z radnice nájdete

aj na nzs.trnava.sk

(red)

Mesto Trnava šartuje Participatívny rozpočet 2017 s rozpočtom 50 000 eur

Trnavská mestská samospráva nadväzuje na úspešný pilotný ročník Participatívneho rozpočtu 2016, v ktorom sa podarilo zrealizovať štrnásť z pätnástich projektov navrhnutých občanmi a obyvateľmi Trnavy. Kým v minuloročnom rozpočte mesta bolo na tieto účely vyčlenených 39 500 eur, Participatívny rozpočet 2017 už môže počítať so sumou 50 000 eur. Prvé verejné stretnutie sa uskutoční v utorok 7. februára o 18. hodine v zasadačke mestského zastupiteľstva na trnavskej radnici. Pozvaní sú všetci, ktorí chcú ideami, podnetmi aj činmi prispieť k zlepšeniu života v našom meste. Heslo tohto ročníka je **Od ľudí pre ľudí**.

Participatívny rozpočet 2017 bude nielen veľkorysejší, ale prinesie aj niekoľko novinek. Prvou z nich je vlastná nová webová stránka pr.trnava.sk, kde sú všetky informácie o pripravovanom ročníku, ako aj informácie o všetkých projektoch pilotného ročníka spolu s fotografiami, reportážami a zaujímavými článkami, ktoré vyšli v rôznych médiách.

Druhou novinkou je, že v tomto ročníku sa môžu do participatívneho rozpočtu okrem občanov a obyvateľov mesta aktívne zapojiť aj študenti denného štúdia na trnavských vysokých školách. Mesto Trnava však tento rok očakáva nielen účasť jednotlivcov, ale aj komunit, občianskych združení a organizácií. Na prvom verejnom stretnutí budú zosu-

marizované projekty minuloročného Participatívneho rozpočtu v Trnave, aby aj noví účastníci získali konkrétnejšiu predstavu o možnostiach, ktoré im participácia ponúka. So svojimi nápadmi a projektmi sa v tomto roku budú môcť zamerať nielen na šesť minuloročných tematických oblastí (Seniori, Deti a rodina, Kultúra, Zeleň, Verejný priestor a Doprava), ale aj vytvoriť celkom novú oblasť. Participanti sa budú raz za dva týždne v podvečerných hodinách stretávať v tzv. tematických participatívnych komunitách. Stretnutia vyvrcholia predložením hotových projektov, ktoré sa po overení možností ich realizácie jednotlivými odbormi mestského úradu dostanú do finálneho verejného hlasovania. Víťazné

projekty budú ich autori a koordinátori realizovať s pomocou Mesta Trnavy.

„Veríme, že Trnavčania a študenti využijú príležitosť, ktorú im ponúka navýšenie rozpočtu na 50 000 eur, a prídu so zaujímavými projektmi. V duchu hesla tohto ročníka **Od ľudí pre ľudí** budú mať nielen možnosť, ale aj spoločnú zodpovednosť rozhodovať o tom, kde a na čo bude časť verejných financií použitá,“ povedala koordinátorka Participatívneho rozpočtu 2017 Eva Kretiková z Kancelárie pre participáciu.

Srdečne vás pozývame, prídte na prvé verejné stretnutie Participatívneho rozpočtu 2017. Dozviete sa, ako môžeme spoločnými silami meniť naše mesto k lepšiemu. ■

(mkv)

Samospráva predstavila verejnosti nový Komunitný plán sociálnych služieb

Sociálny odbor mestského úradu predstavil po pätnástich mesiacoch priprav živý dokument **Komunitný plán sociálnych služieb mesta Trnavy na roky 2016 – 2020**. Verejne bol prerokovaný 26. januára 2017 v zasadačej sieni Mestského zastupiteľstva v Trnave na radnici. Po zapracovaní pripomienok bude pripravený na prerokovanie mestským zastupiteľstvom vo februári 2017.

Požiadavka na vytvorenie Komunitného plánu sociálnych služieb mesta Trnavy na roky 2016 – 2020 vznikla na základe potreby koordinácie rôznych druhov pomoci, ktoré spolu súvisia, tak aby boli účinné a zahŕňali čo najširšie možnosti sociálnej starostlivosti. Orientovaný je na ľudí, ktorí sociálnu pomoc v rôz-

nych podobách potrebujú, alebo ju aj môžu poskytnúť. Na verejné prerokovanie bol preto pozvaný každý, koho sa táto problematika týka a mal potrebu sa ku komplexnosti dokumentu vyjadriť. V dokumente sú vyšpecifikované základné termíny a metódy riešenia. Hlavná je vízia rozvoja sociálnych služieb, ktoré majú

postupne zasiahnuť všetky cieľové skupiny: prvou sú deti, mládež a rodina, druhou osoby so zdravotným postihnutím či znevýhodnením, treťou seniori, potom sú to osoby v ťažkých životných situáciách (napr. bez domova či ohrozené stratou domova), piata zahŕňa komunitný rozvoj, teda väčší dôraz na spo-

luprácu občanov, dobrovoľníctvo, rodinnú či miestnu svojpomoc. Vo všetkých týchto oblastiach je navrhnutých spolu 17 priorít, 53 opatrení a momentálne 150 aktivít. Ak poslanci návrh schvália, bude nasledovať tzv. implementačná fáza, t. j. uvádzanie jednotlivých prvkov do praxe. Na implementácii sa bude podieľať až 25 spolupracujúcich subjektov, verejných aj neverejných (súkromných) poskytovateľov sociálnych služieb.

Aj po schválení mestským zastupiteľstvom bude možné Komunitný plán sociálnych služieb dopĺňať a revidovať na základe konkrétnych skúseností a požiadaviek z praxe. Zamestnanci sociálneho odboru Mestského úradu v Trnave, ktorí ho aj v spolupráci s nezávislými agentúrami pripravovali, zdôrazňujú jeho otvorenosť novým aktivitám, pridaným projektom a novým ponukám. Riešenie navrhnutých aktivít je závislé aj od finančných

a personálnych možností, ktoré môžu byť v niektorých prípadoch obmedzené. Dôležité však je, že tento dokument vznikol a po schválení je možné na jeho základe stavať či ďalej ho rozvíjať, aby sa mesto Trnava v sociálnej pomoci svojim občanom priblížilo európskym štandardom. O jednotlivých projektoch Komunitného plánu sociálnych služieb budeme priebežne informovať. ■

(eu) Mestská samospráva pokračuje vo výstavbe skládky odpadu na Zavarskej ceste

Mestská samospráva koncom minulého roka odovzdala do používania prvý sektor piatej etapy skládky komunálneho odpadu na Zavarskej ceste v Trnave. Priestor s rozmermi 2,24 ha má kapacitu 690 tisíc kubických metrov. Ďalšie dva sektory piatej etapy budú dobudované v tomto roku, práce sa začnú hneď, keď to dovoľí počasie. Predpokladané náklady na celú investičnú akciu sú 900 tisíc eur.

Skládka komunálneho odpadu na Zavarskej ceste bola vybudovaná v roku 1998 s predpokladanou kapacitou 1 800 000 m³. Jej prvá etapa, ktorá mala mať životnosť 4,5 roka, je v súčasnosti už zre kultivovaná. Celá skládka mala mať životnosť 25 rokov, ale vzhľadom na množstvo ukladaného odpadu je pravdepodobné, že bude zaplnená skôr. Hoci má mesto Trnava dlhodobu veľmi dobrú odpadovú hospodárstvo a súčasťou areálu skládky je od začiatku aj kompostáreň, v ktorej sa spracúva a zhodnocuje rastlinný odpad z verejnej zelene, komunálneho odpadu je stále viac. „Teoretická životnosť piatej etapy skládky je 9,2 roka, ale toto číslo treba brať s rezervou. Závisí to od reálneho množstva dopadu, ktorý na skládku dovezieme. Projektant počítal, že tam uložíme priemerne 75 tisíc kubíkov za rok, ale my ukladáme v niektorých rokoch aj viac,“ povedal vedúci odboru investičnej výstavby mestského

úradu Dušan Béreš, ktorý stál pri výstavbe skládky od samého začiatku. Množstvo odpadu, ktorý putuje na skládku, môžeme znížiť jeho dôsledným separovaním už v domácnostiach. Skutočnosť je však taká, že nie všetci si dôležitosť separovania uvedomujú a vyhadzovaním zmiešaného odpadu do kontajnerov na separovaný odpad znehodnocujú ich obsah, ktorý potom nemôže byť použitý na recykláciu a skončí na skládke. „Som tvrdý zástanca separovania odpadu a zvýhodňovania tých, ktorí to robia. Čím viac budeme separovať, tým dlhšie nám skládka vydrží,“ zdôraznil Dušan Béreš. Po zaplnení budú všetky etapy skládky postupne zre kultivované. Systém má trojnásobné istenie, ktoré zabraňuje kontaminácii pôdy a podzemných vôd. Naspodku je 2 x 250 mm hrubá, osobitne zhutnená a pre tekutinu nepriepustná ílová vrstva. Na nej je uložená monitorovacia sieť vodičov, ktoré dokážu iden-

tifikovať prípadnú poruchu ďalšej vrstvy pozostávajúcej z PE-HD fólie hrubej 2,5 mm. Nad fóliou je ochranná geotextília a štrková drenáž z okruhliakov, odvádzajúca výluhy zo skládky do špeciálnych nádrží na kontaminovanú vodu, ktoré sa následne odvádzajú znova na povrch skládky, a tým sa postupne vysušajú. Rovnako ako nemôžu preniknúť výluhy zo skládky do pôdy, dovnútra rekultivovanej časti skládky neprenikne voda z dažďov a topiaceho snehu. Pod poldruhametrovou vrstvou rekultivačnej zeminy sendvičovo kladených vrstiev ornice a podorničia s osiatou trávou a prípadne plytko koreniacimi krovinami je uložená aj filtračná geotextília, pričom celý rekultivačný systém odvádza prebytočnú zrážkovú vodu bez rizika jej znečistenia do záchytnej nádrže na odparovanie, prípadne pri dlhodobých dažďoch do recipientu v lesnej remízke. ■

(vm)

V miniTrnave sa bude platiť trnkami. Deti navrhnu, ako budú bankovky vyzerat'

Nájsť deťom program na dlhé dva mesiace letných prázdnin môže byť niekedy organizačne i finančne náročné. Prinášame vám preto dobrú správu: počas troch týždňov tohto leta budú mať vaše deti vo veku od 8 do 15 rokov možnosť prísť do miniTrnavy a tráviť tu dni ako jej občania. Trnava je prvým slovenským mestom, ktoré pripravuje pre deti projekt tohto druhu a rozsahu.

miniTrnava je hra na mesto. Podstatou nie je naučiť deti, ako sa musia veci robiť. Cieľom je povzbudiť ich k samostatnosti a zodpovednosti za svoje rozhodnutia a vytvoríť im priestor na vzájomnú komunikáciu a hľadanie spoločných riešení. Naučia sa, ako napr. fungujú rôzne inštitúcie či ako treba hospodáriť s peniazmi, pochopia súvislosti, ktoré im môžu pomôcť neskôr v skutočnom svete. Mesto detí je však predovšetkým veľká zábava, pretože deti skutočne fascinuje, že sú brané vážne. Každý týždeň sa stretávajú v Kalokagatii, aby dali miniTrnave jasnejšie kontúry. A keďže k jedinečnému mestu patrí aj jedinečná mena, bolo treba navrhnuť, čím sa bude v meste detí platiť.

Naši malí pomocníci vymysleli novej mene skvelý názov: miniTRNavská Koruna, čiže trnka. Slávnostne vám preto predstavujeme trnku ako oficiálne platidlo v miniTrnave a súčasne pozývame

všetky deti vo veku od osem do pätnásť rokov, ktoré rady kreslia a maľujú, aby vymysleli, ako bude trnka vyzerat'. Má ísť o set bankoviek, ktorý bude obsahovať nominálne hodnoty 1, 2, 5, 10, 20, 50 a 100 trniek, spolu teda sedem návrhov vo formáte 20 x 14 cm a v jednotnom vizuálnom štýle. Fantázii sa medze nekladú, chýbať by však nemali základné vizuálne charakteristiky Trnavy – symboly, znaky, budovy, kostoly, námestia... Technika výtvarného prejavu je ľubovoľná. Súťažné práce označené menom a priezviskom, vekom a názvom školy treba poslať do 17. marca na adresu Kalokagatia – CVČ, Strelecká 1, 917 00 Trnava. Ako sa v miniTrnave patrí, aj úlohy porotcov súťaže sa ujmu deti. Hlasovanie o najlepších návrhoch sa uskutoční v Kalokagatii – CVČ počas vernisáže detských výtvarných prác, na základných školách počas prezentácií projektu miniTrnava a formou internetového hlasovania

na facebookovej stránke miniTrnava – mesto detí.

Koncept hry je inšpirovaný obdobnými projektmi v zahraničí, predovšetkým nemeckým Mini-Munchen (Mníchov) a českou MiniPlzňou. Mini-Munchen sa koná každý druhý rok už od roku 1978, MiniPlzeň začala svoju tradíciu v lete 2015. Aktuálne informácie vám budeme prinášať na webe Mesta Trnavy www.trnava.sk a facebookovej stránke miniTrnava – mesto detí. ■

(red)

Pozvánka na fašiangovú zábavu seniorov

Pre všetkých skôr narodených, ale srdcom mladých Trnavčanov pripravuje mestská samospráva Fašiangovú zábavu seniorov, ktorá sa začne v nedeľu 26. februára o 17. hodine v hoteli Holiday Inn. Udalosť nadväzuje na sobotný 22. Reprezentačný ples Mesta Trnavy s benefičným rozmerom, ktorý patrí k najprestížnejším podujatiam plesovej sezóny v našom meste.

Po minuloročnom úspešnom debute v mestskej športovej hale to bude už druhé podujatie spájajúce trnavských seniorov a povyšujúce tradíciu fašiangových zábav v jednotlivých denných centrách na významnú celomestskú kultúrnu udalosť. Fašiangová zábava seniorov v Trnave je určená nielen pre páry, ale aj pre partie známych a priateľov, ktorí sa chcú zabaviť v príjemnej spoločnosti. Do tanca pozvú hostí členovia Klubu ta-

nečných športov Tyrnavia, o hudbu sa postará populárna kapela Exil, ktorá má korene až v legendárnom trnavskom speváckom zbere Cantica nova a na slovenskej hudobnej scéne pôsobí už celé štvrtstoročie. Samozrejmosťou súčasťou zábavy je večera aj ďalšie občerstvenie, nebude chýbať ani losovanie vstupeniek o zaujímavé ceny.

Na fašiangovú zábavu srdečne pozývame nielen aktívnych a duchom mladých seniorov, ale aj tých, ktorí

by radi aspoň na chvíľu zabudli na trápenia prichádzajúce s vekom, zabavili sa v spoločnosti rovesníkov a pospomínali na časy, keď práve im patrili trnavské tanečné parkety. Vstupenky na ples seniorov sa budú predávať od 15. februára na recepcii malometrážnych bytov na Clementisovej ulici.

Kontakt: Stredisko sociálnej starostlivosti, Ulica Vladimíra Clementisa 51, Trnava, p. Masaryková, č. tel. 0904 674 661. ■

Mária Dravecká

Blížia sa FestHry 2017.....

Mestská športová hala v Trnave sa od 10. do 12. februára 2017 už po ôsmokrát premení na obrovskú herňu so stovkami spoločenských hier, nafukovacími atrakciami, stavebnicami, stolným futbalom, šachom i detským kútkom. Uskutočnia sa tu FestHry – obľúbené a už tradičné podujatie s neopakovateľnou atmosférou plnou úsmevov, výhier aj prehier, ale hlavne dobrej nálady, kde si prídu na svoje všetky vekové kategórie.

Pre odvážnejších sú pripravené aj rôzne sprievodné súťaže o hodnotné ceny i sprievodný program pre najmenších v podobe divadielok. Cieľom organizátorov – Mestskej rady mládeže v Trnave a Mesta Trnava je podporiť spoločné trávenie voľného času, vymeniť hodiny trávené vo virtuálnej realite za strategické, spoločenské a zábavné hry pri jednom stole so známymi i neznámymi. S pravidlami pri hrách návštevníkom pomôžu skúsení promotéri a ak sa im niektoré hry

zapáčia, budú si ich môcť priamo na mieste i zakúpiť.

Na podujatie pozývame všetkých hravých Trnavčanov i návštevníkov mesta vo veku od 0 do 100 rokov. Otváracie hodiny budú v piatok od 15.00 do 20.00 h, v sobotu od 10.00 do 20.00 h a v nedeľu od 14.00 do 20.00 h. Viac aktualít a ďalších informácií o podujatí nájdete na stránke www.festhry.sk alebo na facebookovom profile FestHry Trnava – festival hier, hierok a zábavy. ■

(vm)

Návrhy obnovy Parku Janka Kráľa prijímame do konca marca

Mesto Trnava vyhlásilo 16. decembra minulého roku verejnú anonymnú súťaž návrhov k pripravovanej revitalizácii parku pri autobusovej stanici na Prednádraží. Uzávierka súťaže je 31. marca 2017 o 14.00 h.

Cieľom súťaže je získať najvhodnejšie a najlepšie krajinársko-architektonické riešenie priestorového usporiadania a funkčného využitia územia Parku Janka Kráľa v Trnave, ktoré sa stane východiskom pre jeho obnovu. Mesto Trnava hľadá pestré riešenia funkčne odlišných častí parku so zaujímavou, modernou, nadčasovou, ale aj tradičnou vybavenosťou, ktorá umožní naplnenie mnohorakých, trvalých aj sezónnych (dočasných) aktivít, záujmov a cieľov rôznych skupín návštevníkov v zdravom a trvalo udržateľnom prírodnom prostredí s nezameniteľnou identitou parku. Do tvorby zadania súťaže bola v rámci participatívneho plánovania zapojená aj široká verejnosť. Trnavčania a Trnavčanky mali možnosť vysloviť svoj názor a pripomienky v dotazníku distribuovanom do domácností v dotknutej lokalite i zverejnenom na webstránke samosprávy. Okrem toho

mestský úrad zorganizoval verejné stretnutie, kde sa mohli prítomní osobne oboznámiť s výsledkami dotazníka, plánovanými krokmi pri revitalizácii Parku Janka Kráľa i poradiť sa o svoje nápady.

Táto forma oslovenia občanov sa ukázala ako efektívna a prínosná, s veľkým záujmom sa stretol najmä online dotazník. Zadanie súťaže spracoval odbor územného rozvoja a koncepcií Mestského úradu v Trnave na základe viac než 600 prijatých odpovedí. Súťaže sa môžu zúčastniť jednotlivci a kolektívy, pričom aspoň jeden člen súťažného kolektívu musí preukázať odbornú spôsobilosť v oblasti architektúry.

Troja najlepší účastníci súťaže získajú finančnú odmenu. Prvé miesto bude ohodnotené sumou 6 000 eur, druhé sumou 3 600 eur a autor tretieho najlepšieho návrhu dostane 2 400 eur. Podrobné informácie o vyhlásenej súťaži nájdete na www.trnava.sk ■

Vyhlasenie súťaže o dotácie v roku 2017

Mesto Trnava vyhlásilo súťaž o získanie dotácií v roku 2017 na aktivity v oblastiach športu, mládeže, výchovy a vzdelávania, záujmovej umeleckej činnosti a kultúrnych aktivít, charity, zdravotne znevýhodnených, zdravia a drogovej prevencie, ekológie, životného prostredia a adaptácie na zmeny klímy. Na tieto účely vyčlenila samospráva v rozpočte mesta spolu 144 000 eur. Žiadosti o získanie dotácií je potrebné doručiť do 15. februára 2017 na vzorových tlačivách na adresu Mesto Trnava, Hlavná 1, 917 71 Trnava. Vzorové tlačivá sú zverejnené na internetovej stránke mesta trnava.sk v sekcii Občan / Úradné tlačivá. Každá žiadosť musí povinne spĺňať kritériá v zmysle Všeobecne záväzného nariadenia č. 457, ktorým sa určuje metodika poskytovania dotácií z rozpočtu mesta Trnava. V zmysle tohto VZN môže každý subjekt predložiť v jednom roku maximálne dve žiadosti o dotáciu a ich účel sa nesmie zhodovať. Žiadosti, ktoré nespĺňajú túto podmienku, budú zo súťaže vyradené.

Informácie k dotáciám a darom za jednotlivé oblasti poskytnú:

Športové aktivity

Ing. Katarína Haršányiová

Aktivity mládeže

Ing. Katarína Haršányiová

Výchova a vzdelávanie

PhDr. Monika Bašňáková

Záujmová umelecká činnosť a kultúrne aktivity

Mgr. Daniela Štefková

Charita

Mária Peciarová

Zdravotne znevýhodnení

Mgr. Miroslav Lackovič

Zdravie a drogová prevencia

Mgr. Regina Hulmanová

Ekológia a životné prostredie

Ing. Alena Dostálová

Adaptácia na zmeny klímy

Ing. arch. Soňa Balážová ■

Martin Jurčo, foto autor a archív

Trnavská Obchodná akadémia je najlepšia na Slovensku..

Po vzniku Československej republiky na Slovensku veľmi pomaly vznikali odborné školy. Trnavský región ako poľnohospodársky kraj logicky potreboval poľnohospodársku strednú odbornú školu, ktorá vznikla v roku 1921. Nemal však obchodnú školu. V Trnave vznikla až po Bratislave, Trenčíne, Nitre a Martine. Už v roku 1923 riešila mestská rada požiadavku na zriadenie obchodnej školy, ale chýbali jej vhodné priestory. Až 27. júna 1929 bola v Trnave zriadená Verejná obchodná škola, ktorá postupne začala zaznamenávať aj prvé úspechy. Dnešná Obchodná akadémia patrí medzi najúspešnejšie stredné školy na Slovensku. Štyrikrát po sebe získala titul najlepšia stredná odborná škola Slovenska v rebríčku Inštitútu pre ekonomické a sociálne reformy (INEKO) ako škola s excelentnými výsledkami. Logicky je o ňu veľký záujem aj zo strany uchádzačov o štúdium, no v škole si vyberajú len tých najlepších.

Vráťme sa ešte do kroniky Obchodnej akadémie v Trnave. Obchodnú školu vtedy vydržovalo mesto Trnava s príspevkami štátu, okresu, bratislavskej Obchodnej komory, Mestskej sporiteľne v Trnave, priemyselných a obchodných podnikov a jednotlivcov. Na začiatku bola dvojročná. Škola poskytovala okrem všeobecného aj odborné vzdelávanie potrebné pre samostatnú obchodnú činnosť a pre kancelárske práce v súkromných podnikoch. Na začiatku sídlila v provizórnych priestoroch, preto sa v roku 1934 začala výstavba novej budovy, ktorá bola dokončená a odovzdaná škole v roku

Zľava: Úspešné študentky Obchodnej akadémie v Trnave Zuzana Blahušová, Jana Mackovčínová, riaditeľka Marta Bačíková a študent Boris Šlesar

1936 (v súčasnosti v budove sídli Stredná priemyselná škola dopravná). Postupne obchodná škola nestačila pokryť požiadavky trhu práce, preto 26. júna 1939 povolilo Ministerstvo školstva zriadenie Obchodnej akadémie v Trnave. Je to tak doteraz, hoci pomenovanie sa viackrát menilo, zameranie školy a profilové predmety zostali. Najdlhšie fungovala pod názvom Stredná ekonomická škola. V roku 1979 sa škola z pôvodných priestorov na dnešnej Študentskej ulici presťahovala na Kukučínovu ulicu. V roku 1994 bola dokončená prístavba a všetci žiaci školy sa konečne mohli učiť na jednom mieste.

Trnavská Obchodná akadémia je prvá na Slovensku s bilíngválnym slovensko-anglickým vzdelávaním. Jej učebný plán bol podkladom pre Štátny vzdelávací program a učia podľa neho aj na ostatných bilíngválnych obchodných akadémiách. Dnes má škola 519 žiakov a okrem odborných predmetov sa zameriavajú najmä na jazyky – angličtinu, nemčinu a francúzštinu, no pozadu nie sú ani v slovenčine.

Ako je to však s úspechmi školy? „Keby sme brali len INEKO, je to štvrtýkrát prvé miesto. Tento rebríček existuje päť rokov, prvý rok sme boli na druhom mieste. Dva roky sme už školou s excelentnými výsledkami. Teší ma, že sme sa priblížili ku gymnáziám ako Teplická pre mimoriadne nadané deti v Bratislave a Gymnázium Jura Hronca, čo boli a sú považované za najlepšie školy. INEKO je len jedným z úspechov, ale máme aj ďalšie. Napríklad umiestnenie v súťažiach, o ktorých verejnosť málo vie. Organizujú ich rozličné združenia a neziskové organizácie, ktoré sa zameriavajú na rozvíjanie kritického myslenia u detí. Slovenské školy na učenie kritického myslenia zväčša ešte nie sú pripravené. Spomínané súťaže sú jazykové, informatické, zamerané na históriu, šport, spoznávanie sveta. Škola sa do nich zapája cez internet. Keď sa škola umiestni v súťažiach Angličtinár roka alebo Nemčinár roka na prvom mieste medzi slovenskými a na šiestom mieste medzi 211 školami Európy, tak to už niečo znamená. Tiež v súťaži Mladý účtovník bol v mi-

nulom roku náš žiak najlepší na Slovensku. Tak si hovoríme, že štúdium je dobre nastavené, keď prináša takéto výsledky,“ hovorí riaditeľka Obchodnej akadémie v Trnave Marta Bačíková.

Aj v prieskume Štátnej školskej inšpekcie v oblasti finančnej gramotnosti bola trnavská obchodná akadémia vyhodnotená ako najlepšia škola na Slovensku. Vymenúvať všetky úspechy by vyšlo na dlhý zoznam, a tak aspoň pripomenieme tie súťaže, v ktorých sa Trnavčania umiestnili na suverénnom prvom mieste: Cena mládeže za rozvoj – Medzinárodná súťaž EÚ zameraná na pomoc Afrike, Juvenes Translatores – prekladateľská súťaž organizovaná Európskou komisiou, prvé miesta v súťažiach Olympiáda ľudských práv 2013, Euroscola (2009, 2010, 2016), Európa v škole (2014, 2016) i v súťaži Prelož a spievaj.

Ako sa teda dá formovať výučba a jednotlivé odbory tak, aby boli úspešné aj na trhu práce a mimo školy? „V roku 2008 nám štát uvoľnil ruky a povolil, aby sme si mohli vytvoriť vlastný školský vzdelávací program. Určil minimálny základ, čo musíme odučiť a v akých predmetoch. No o tom, akú časovú dotáciu predmet dostane, v akom jazyku ho budeme učiť, či pridáme nové predmety alebo doplníme obsah, to môžeme robiť podľa vlastných dispozícií – ľudských i materiálnych. Zamerali sme sa na zvyšovanie kvality cudzieho jazyka a jeho využitie v odborných predmetoch. Cudzí jazyk je s ekonomickým vzdelaním v symbióze, rozširuje uplatnenie v praxi. Ekonom počíta s číslami, pripravuje ekonomické ukazovatele, svojimi rozhodnutiami ovplyvňuje hospodársky výsledok a prosperitu firmy, ale aj komunikuje, často cudzozjazyčne. Ak má byť absolvent v takomto prostredí úspešný, musí vedieť svoje argumenty

Pôvodná budova obchodnej akadémie v Trnave ešte z čias, keď sídlila na dnešnej Študentskej ulici

odkomunikovať a presadiť. Nestačí mu len slovenčina, potrebuje jeden, dva, dnes sa cení aj znalosť troch cudzích jazykov,“ vysvetľuje Marta Bačíková.

Pre úspechy niet divu, že do Trnavy chodia napríklad aj študenti z Nitry. „V prípade cudzieho jazyka ide o kompetenciu, ktorú rozozná každý. Ak ju chce žiak získať, resp. rozšíriť, skvalitniť, hľadá školu, ktorá má jazykové vzdelávanie. Preto ponukou jazykov privoláte záujemcov aj z iných regiónov,“ hovorí riaditeľka. V súčasnosti je najviac vyhľadávaná angličtina, ktorá zatlačila nemčinu populárnu z 90. rokov do úzadia. „Začínali sme v roku 1991 najprv s dvojazyčným vyučovaním s dominanciou nemčiny. Väzby na Rakúsko a Nemecko boli vtedy veľmi silné a v škole boli len učitelia nemčiny a ruštiny, lebo predchádzajúci systém nevychoval angličtinárov. Postupne rástol záujem verejnosti o anglický jazyk, takže sme otvorili anglickú aj nemeckú bilingválnu sekciu. Potom rodičia začali preferovať len angličtinu a štát zaviedol povinný anglický jazyk pre všetky deti na základnej škole. Žiaci sa nemčiny začali báť, pretože neboli na ňu tak pripravení ako na angličtinu. Žiaľ, rodičia a deti sú stále nastavení na angličtinu a nemčina upadá aj ako druhý cudzí jazyk. Pre nás je to škoda, lebo máme vytvorený

dobrý výučbový program, kvalitných učiteľov i pomôcky, no záujem verejnosti je veľmi malý. Keď sa program zastaví, už sa ťažko obnoví, preto by sme chceli otvoriť aspoň pol triedy. Záujem na trhu práce o nemčinarov rozhodne je, pretože okolo 60 percent firiem na Slovensku je s nemeckým alebo rakúskym kapitálom a väčšina obchodu EÚ je v nemecky hovoriacich krajinách,“ pripomína Marta Bačíková. V jazykovom vzdelávaní je samozrejmosťou, že študenti majú skúsenosti aj zo zahraničia. V rámci grantového programu Európskej únie ERAZMUS plus absolvujú angličtinári prax v Londýne, nemčinarí zasa v Drážďanoch a vo Viedni. Škola má aj veľmi dobrú spoluprácu so špeditérskou firmou LKW Walter Viedeň, kde žiaci praxujú a sú už jej zamestnancami. Riaditeľka Marta Bačíková je rada, že škola začala v poslednom čase viac žiť ako komunita: „Aktivita študentov Lepšia obchodka podporuje vzájomnú komunikáciu medzi všetkými aktérmi vzdelávania, nielen tú za katedrou a na sociálnej sieti. Je o výmene skúseností a o učení sa navzájom, o zdieľaní radosti z úspechov, o informáciách, čo a ako robia tí druhí. Zároveň vytvára pocit spolupatričnosti a hrdosti na školu.“ Hoci štúdium je náročné, žiaci popri učení športujú, maľujú,

tancujú, spievajú, píšú básne. V súťaži Prelož a spievaj účinkovali nielen ako speváci a prekladatelia, ale aj s vlastnou kapelou. Potvrdili nám to aj úspešní študenti vo viacerých spomínaných projektoch. Boris Šlesar je študentom 5. ročníka. „Aj keď to znie možno ako fráza, ale naozaj, táto škola ma naučila veriť svojim schopnostiam, že sa dokážem naučiť čokoľvek. Rád by som študoval prekladateľstvo – tlmočníctvo a som rád, že som

bol účastníkom medzinárodných projektov v Londýne a v Štrasburgu,“ hovorí.

Jana Mackovčínová je v 2. ročníku. „Nedávno sme robili projekt Týždeň odborných zručností. Chceli sme skvalitniť vedomosti mladších žiakov na základných školách a ukázať im odbornú časť nášho vyučovania. Napríklad sme im hovorili, čo sa učíme na ekonomických predmetoch, a s tým sme spájali aj vystupovanie pred

publikom,“ hovorí. Zuzana Blahušová je v 4. ročníku a do Trnavy dochádza až z Nitry. „Prečo Trnava? Mala som vzťah k jazyku, bola som prijatá aj do Nitry, ale bolo tam menej angličtiny a odborného zamerania. Táto škola ma zaujala hlavne pre zahraničné projekty. Bola som na praxi v Londýne, kde som pracovala ako recepcná v hoteli, v Štrasburgu sme skúsili ako funguje parlament, a podobne,“ hovorí. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Jane Špankovej predpovedali, že bude liečiť ľudí cez televíznu obrazovku

Tí, ktorí poznajú túto energickú Trnavčanku, ju nenazvú inak ako – tajfún. Naozaj, Jana Pifflová-Španková (nar. 29. júna 1968 v Trnave) je zosobneným koncentrátom energie, ktorú dokáže príjemne odovzdať tam, kde ju najviac potrebujú. Ako novinárka a publicistka sa venuje televíznym programom zameraným na prevenciu rakoviny a vo svojom druhom povolani ako spoluzakladateľka a prezidentka združenia Europacolon, ktoré je už desať rokov zamerané na problematiku rakoviny hrubého čreva, pomáha onkologickým pacientom. Jej najnovší projekt Nie rakovine má upozorňovať nielen na príznaky a stav núdze v rakovine pankreasu, ale jeho cieľom je aj spojiť úsilie a zainteresovať všetkých, ktorí majú vplyv na situáciu v onkológii na Slovensku... Tam sú však len na začiatku.

Hoci Jana Pifflová-Španková žije dlhé roky v Bratislave a v Dunajskej Lužnej, navždy ostane Trnavčankou. Pôvodne mala byť stavebníčkou, no jej predurčenie na prácu v médiách sa naplnilo. Pracovala ako televízna hlásateľka, dnes je najmä publicistka – pripravuje v RTVS na Dvojke reláciu Moja diagnóza.

■ **Stretli sme sa na trnavskom Špiglsáli pri letohrádku. Je tu dnes príjemná kaviareň, ale ty si pamätáš tento objekt v zlom stave, zarastený brečtanom. Je to logické, pretože si vo vedľajšom bytovom dome bývala.**

- Bola tu krásna botanická záhrada majiteľov Kopplovej vily a postupne tu začali stavať činžiaky. Vyrastali sme vďaka tomu v zeleni a všetko sme tu mali zlezené. Vedľa je plocha parkoviska. Celé detstvo sme na ňom od jari až do jesene hrali vybijánu. Každé popoludnie sme sa tešili z toho, že sa tam môžeme stretnúť a takto sa zabávať. Dnes, keď na tomto mieste parkujem

a hovorím o tom dcéram, len zdvihnú pohľad od tabletov a krútiť hlavami (smiech).

■ **Dôležitý je pre teba aj strom – ginkgo, ktorý je tu dodnes, a ty sa vždy pri príchode do rodnej Trnavy pri ňom pristavíš...**

- Je vzácny nielen ako druh, ale pre mňa aj jeho úlohou v mojom živote. Je tu viacero takýchto vzácnych stromov. Pamätám si, že ako nad-

šená žiačka som ich chcela veľmi objavovať, identifikovať, a tak som asi ako desaťročná prišla aj na to, že „môj strom“ ginkgo je v našej záhrade a všeobecne na Slovensku vzácnosťou. Dokonca mi rodičia kúpili veľké knihy o liečivých rastlinách a botanickú encyklopédiu. Hľadala som tu aj iné rastliny, pripravovala som si herbáre... Ginkgo vtedy ešte nebolo známe svojimi

liečivými účinkami ako dnes. Pamätám si, že sme naň vyliezali, chlapani pod stromom hádzali po nás kamene. Bol to prvý strom, na ktorý som vôbec vyliezla (smiech). Ale v súvislosti s ním mám aj romantickú príhodu. O tomto strome som hovorila môjmu nápadníkovi, no bez toho, že by som mu opísala, kde rastie. Ale on ho našiel, odfotografoval a priniesol mi fotografie...

■ Tvojou spádovou školou podľa miesta bydliska bola základná škola pod mestskou vežou. Naša generácia ju pozná skôr ako základnú umeleckú školu. Tú si navštevovala tiež, ale vtedy bola na inom mieste v Trnave.

- Na umeleckú školu sme chodili niekde za dnešný obchodný dom Jednota. Tam, pod mestskú vežu, som chodila do prvej triedy. Mali sme lavice, ktoré mali ešte sklápacie stoličky a na lavici bol otvor na atramentovú fľaštičku. Bola tam stará drevená naolejovaná dlážka a atramentové perá sme do nej hádzali ako šípky. Až po rokoch, keď som to doma rozprávala ako historku, mi mama povedala: Teraz viem, prečo si mala takú veľkú spotrebu pier, dve za týždeň (smiech), a prečo ti stále „fíkalo pero“. Z Ulice SNP, dnes Hospodárskej, som chodila do tejto základnej školy cez dva problematické body. Boli to dve rušné križovatky. Jedna na spomínanej Ulici SNP. Mnohí si dnes možno už ani nepamätajú, že aj pred naším trnavským divadlom bolo kedysi niekoľko autobusových zastávok a bola to veľmi rušná ulica. Mali sme dobrú triednu, pani Jozefínu Nemcovú, ktorá za jednotky dávala lentilky, a úžasnú družinárku motivujúcu detskú dušu – pani Eleonóru Galášovú. Dodnes si pamätám na túto družinu a na dvor niekde na Paulínskej, ktorý bol vedľa kostola a my sme sa hrali v kláštornej záhrade. Spomínaná pani učiteľka Galášová s nami ako šesťročnými deťmi vytvorila ozajstný orchester. Dnes sa naše deti v rámci družiny len naháňajú po dvore, ale my

sme hrali na flautách a xylofónoch a vystupovali na rôznych akciách. Bola som sa vďaka tomu ako šesťročná celkom sama prihlásiť na flautu do ľudovej školy umenia a aj som ju absolvovala. Neskôr sme už navštevovali novú základnú školu, ktorá mala vtedy honosný názov Hrdinov SNP. Aj učiteľov sme mali mladých, veľké chodby, ktoré umožňovali veľa naháňačiek, a veľa zážitkov.

■ Nešla si na gymnázium, ale na Strednú priemyselnú školu stavebnú, ktorá bola vtedy novou školou. Vzhľadom na rozsah tvojich záujmov je to z dnešného pohľadu zvláštne.

- Každý sa tomu čudoval, ale pre mňa to bolo prirodzené. Môj otec Ján Tomašovič bol stavbár a pracoval v Pozemných stavbách. Bol stavbyvedúci a niečo ako projektový manažér všetkých možných sídlisk v našom meste a okrese, ako sú sídlisko Zátvor, Družba, sídliská v Galante, v Šali. Dokonca staval aj detské mestečko v Zlatovciach. Pamätám si, že som tam neraz s ním išla v aute, keď ma zobral na služobnú cestu, a takto som získavala vzťah k jeho práci. Preto bola moja škola prirodzeným výberom. Naš triedny profesor na novovznikajúcej stavebnej priemyselke v Trnave Milan Sírny bol od nás len o niekoľko rokov starší a veľmi dynamický, vtipný človek. Potešilo ma, keď sme sa videli na poslednej stretávke, vyzerá stále rovnako, kým my už sme mamy. Pred časom sa mi cez sociálnu sieť ozval aj môj profesor statiky Ján Godály, ktorý je teraz jej riaditeľom. Bola som veľmi prekvapená a potešená, že ma pozval moderovať oslavy 35. výročia založenia tejto školy. Bol to pre mňa silný zážitok.

■ Bolo teda prirodzené, že si aj vysokú školu absolvovala technickú, presnejšie povedané, Stavebnú fakultu Slovenskej vysokej školy technickej, dnes Slovenskej technickej univerzity v Bratislave. Stále ťa neľahalo ísť smerom k humanitným vedám, alebo do mediálneho sveta?

- Na stavebnej fakulte bola silná enkláva Trnavčanov z našej priemyslovky, vedeli sme si vytvoriť aj svoj kultúrny program, kde som vždy režírovala a moderovala. Ešte na strednej škole, keď sme končili 4. ročník, si ma dal zavolať riaditeľ našej priemyslovky a pýtal sa ma, prečo, preboha, idem na stavebnú, a nie na herectvo či žurnalistiku. Poznal ma totiž z rôznych akadémii, recitácie a podobne. Ja som mu povedala, že som prijatá a že už nech to nechá tak. A vidíte, našlo si ma to o nejaký čas samo. Prvé kontakty s mediálnym svetom boli na Stavebnej fakulte v internátnom rozhlasovom štúdiu. Vtedajší jeho šéf trénoval môj rečový prejav, a už som aj vedela, že chcem pracovať s hlasom. Dala som si prihlášku na konkurz hlásateľiek v Slovenskej televízii. Uchádzačiek bolo skutočne veľa, a ja som bola pyšná na to, že som prerazila aj vďaka dobrej výslovnosti, gramatike a slovenčine, paradoxne ako Trnavčanka. A vtedy som si s vďakou spomenula na moje trnavské panie učiteľky – Štefunkovú zo základnej školy a pani Lysickú zo stavebnej priemyslovky, že u mňa vytvorili vzťah k literatúre a založili dobrú znalosť slovenčiny.

■ V akej ére si vstupovala do televízneho a hlásateľského sveta?

- Bolo to v čase, keď boli zabehnuté mladí Miloš Bubán a Soňa Behulová, neskôr Müllerová, Alenka Heribanová išla na materskú dovolenku, a Ľudka Farkašová odišla do BBC. Tam som sa v prípravnom procese stretla aj so skvelou Trnavčankou Ľudkou Hurajovou, s ktorou sme teraz po rokoch obnovili kontakty a spolupracujeme, pretože má projekt pre onkologické deti Pomáhajme s úsmevom. Po troch – štyroch rokoch hlásateľskej kariéry ma zlákal projekt prvej súkromnej televízie VtV, no ten dlho nevydržal. Vtedy som zistila, že chcem nielen sedieť, vyzeráť a hovoriť, ale aj tvoriť. A tak som pokračovala ako dramaturgička v Slovenskej televízii a pripravovala rôzne cykly ako boli Ahoj mesto a iné prvé súťažné interaktívne

projekty, ktoré sme robili s Milošom Bubánom, Gabrielou Piroškovou, Pavlom Chovancom, Jožom Pročkom, a potom aj naše ranné vysielanie s názvom Dobré ráno, Slovensko.

■ Kedy si začala robiť zdravotnícke témy, osvetu a prevenciu? Lekárkou si nechcela byť, ale vraj zdravotnou sestrou áno.

- Ja vidím základ v ranom detstve, ešte ako štvrtáčka na základnej škole som bola členkou víťaznej hliadky mladých zdravotníkov, a ako piataci sme vyhrali aj krajské kolo súťaže Červeného kríža. Raz, keď som už ako dospelá šla namiesto kamarátky k veštici – kartárke, tá povedala, že budem liečiť ľudí. Ja som jej odvetila, že nie som fatalistka, na takéto veci neverím, že som absolventkou stavebnej fakulty a robím dokumenty v televízii. A ona na to – bude to cez médiá, cez televíziu a možno aj viac. Splnilo sa to. Dnes na dennom poriadku organizujem tlačové konferencie, pripravujem zdravotnícke osvetové kampane. Vediev dve patientske organizácie. Venujeme sa prevencii onkologických ochorení a zmiernovaniu dopadu rakoviny na život pacientov. Začali sme pred desiatimi rokmi najskôr rakovinou hrubého čreva. Spolu s ďalším Trnavčanom Patrikom Hermanom sme založili organizáciu Europacolón Slovensko, s ktorou sa nám podarilo zmeniť povedomie o preventívnom vyšetrení na rakovinu hrubého čreva a o jej príznakoch.

■ Cez zdravotnícku osvetu si sa dostala k aktívnej prevencii. A tá je dôležitá nielen pre pacientov, aj pre zdravých, ktorí sa vďaka nej pacientmi nemusia stať.

- Načas som odišla z STV – bolo to v čase personálnych turbulencií. Dostala som ponuku v súkromných rádiách. Potom som pracovala ako hovorkyňa ochrancu ľudských práv a budovala jeho komunikačný odbor. Cez cestu som mala do Rádia Koliba, teda Okey. Tam som dostala zdravotnícke relácie a vytvorili sme na prianie sponzorov aj reláciu zameranú na prevenciu, ktorú som pripravovala,

moderovala, prizývala onkológov do vysielania. Len čo sme sa začali rozprávať o týchto citlivých záležitostiach, do schránky sme dostali sto mailov za hodinu. Takýto bol ohlas na onkologické témy! Každý to mal v rodine, vo svojej blízkosti. A informácií bolo málo. Tam niekde sú začiatky môjho druhého povolania.

■ Čo je dôležité v takýchto projektoch preventívnej medicíny? Do akej miery sú tieto programy efektívne a ako ste sa snažili oslovovať verejnosť?

-Vždy sú dôležité informácie, podané zrozumiteľnou formou a vhodnou cestou, aby boli pre ľudí využiteľné. Bolo to obdobie asi pred desiatimi – pätnástimi rokmi, keď sa menil prístup k liečbe onkologických pacientov. Dovedy boli známe len chemoterapie, ale prichádzali aj ciele terapie a ďalšie prostriedky. Ľudia ich nechápali, preto podľa mňa dlho neboli ani dostupné, ale ukázalo sa, že zásadným spôsobom pri niektorých diagnózach predlžujú život pacientov. Dnes už sú tieto látky bežné. Sú už aj imunopreparáty, ktoré vyhľadávajú imunologické parametre narušené pri rakovine, sú lieky na úrovni DNA. S naším združením sme zistili, že mnohí pacienti svojej liečbe nerozumejú, že sa hanbia pýtať lekárov, a že lekári, žiaľ, aj pri najlepšej vôli nemajú dost času na ich otázky. Novým onkologickým pacientom pomáhame na bezplatnej infolinke 0800 800 183, na online poradni www.europacolón.sk a hlavne v osobnom kontakte v našich patientskych poradniach. Sprewádzame ich liečbou s porozumením, praktickými radami, ale aj prinesením čistého pyžama, či stomickej pomôcky na lôžko, a to pri všetkých onkologických diagnózach. Naši dobrovoľníci sú jedineční ľudia z radov vyliečených pacientov, ktorí sú ochotní jatriť si rany a stretnúť sa aj radiť ľuďom, ktorí sa so strachom v očiach dozvedeli, že majú onkologické ochorenie. Druhou líniou našej činnosti je onkologická prevencia, poznanie

príznakov rakoviny, rizikových prejavov a podobne.

■ Kde vnímaš najväčšie výzvy či nedostatky v tejto oblasti?

- Azda najviac nás trápi, že nemáme fungujúce základné vyhládavacie mechanizmy včasných a bezpríznakových štádií rakoviny. Všade v Európe fungujú. Založili sme preto ďalšie občianske združenie Nie rakovine. Vzniklo 17. novembra 2016, keď je Svetový deň rakoviny pankreasu. Keď sme sa toľko venovali rakovine hrubého čreva, pochopili sme, že to je ďalšia rakovina, ktorej sa všetci boja. Ale aj, že treba meniť situáciu v onkológii komplexne a zlepšiť vyhládavky pre všetky onkologické diagnózy. Zistili sme, že v Slovenskej republike sme prví v počte úmrtí na rakovinu hrubého čreva – na svete (!), druhí na rakovinu pankreasu, že ženy s karcinómom prsníka majú v susednom Rakúsku o 20 – 30 percent väčšie šance sa vyliečiť, a podobne. S tým treba niečo robiť.

■ Ako sa dá zapôsobiť na ľudí, aby prijali tieto informácie, využili preventívne programy a naozaj sa zaberali prípadnými rizikovými faktormi alebo príznakmi choroby?

- Ešte keď som nemala dve deti, bola som vo vedení jednej komunikačnej agentúry, kde som sa veľa naučila. Pochopila som, že aj v zdravotníckej osвете treba použiť marketingové nástroje. Tým, že som pracovala v rôznych médiách, som vedela čo a ako na ľudí funguje. Keď sme dostali do združenia prvé peniaze, investovali sme ich teda do reprezentačného prieskumu znalosti rakoviny hrubého čreva. Z neho nám vyšlo, že ľudia nemajú informácie, pretože ich nedostávajú zrozumiteľným spôsobom, a tiež, že sa médiá boja písať o škaredých témach, ako je krv v stolici a o starých chorých ľuďoch. Z prieskumu nám vyplynulo, že najlepšie „zaberie“ názorná zážitková edukácia. A to bolo to veľké nafukovacie hrubé črevo, ktorým sa dá prejsť ako tunelom, a s ktorým sme prišli aj do Trnavy

a prešli celé Slovensko. Po základných školách a gymnáziách na besedách s črevom, kam chodíme aj s neúnavným „bráchom“ Patrikom Hermanom, ktorý vie, čo je to prísť o blízkeho, učíme deti, ako prinútiť rodičov, aby išli na preventívne testy. Tento rok by sme sa takto chceli venovať pankreasu. A potom možno aj prostate.

■ Aké sú začiatky preventívneho programu o karcinóme pankreasu, čo všetko sa podarilo stihnúť?

– Rakovina pankreasu sa prejavuje veľmi neskoro, keď sa už dá ťažko niečo robiť. Väčšina ochorení sa odhalí náhodne. Na začiatok sme teda vydali informačný leták pre lekárov – poznajte prvých desať príznakov rakoviny pankreasu. Distribuujeme ho praktickým lekárom do ambulancií s textom: „Pán doktor, prosím, ak má pacient

také a také rizikové faktory a príznaky, pošlite ho odborníkovi.“ Sú to výsledky štúdií odborníkov z Európskej platformy pankreasu, ktorej sme členom. Našťastie sa podarilo otvoriť diskusia a záujem o túto našu iniciatívu má aj minister zdravotníctva. Prišiel na našu tlačovú konferenciu, kde sme spustili obrovskú výzvu povedzte Nie rakovine pankreasu: Do behu na sociálnych sieťach sme vypustili fialové pohľadnice s týmto posolstvom a vyzvali verejnosť, aby ich podpisovala. Pohľadnice adresované tým, ktorí majú vplyv na stav onkológie v našej krajine, vyzývajú na väčšiu pozornosť tejto diagnóze. K výzve sa podpísaním päťdesiatich pohľadníc pridal významný osobnosť slovenského a českého spoločenského života. Posolstvá našich osobností a pacientov nájdete aj na www.nierakovine.sk.

Tam publikujeme seriózne odborné poznatky a rady, rovnako aj v sekcii pankreasu na webe europacoln.sk. Je tam skompletizovaná všetka liečba, príznaky, diagnostika, ale aj pozitívny príklad vyliečených pacientov. Pankreas je veľká hrozba. Bojovať môžeme len proti tomu, čo poznáme. Ak by sme nič neurobili, do roku 2030 bude rakovina pankreasu druhou najčastejšou príčinou smrti na onkologické ochorenia. Preto musíme robiť všetko pre to, aby sme uchránili od takýchto hrozných strát našu krajinu a naše rodiny. Prosíme teda každého, kto chce tiež povedať Nie rakovine, aby sa pridal k nám a urobil tak napríklad aj venovaním svojich dvoch percent z daní na činnosť združenia Europacoln Slovensko, alebo aby podporil organizáciu Nie rakovine. Veď život za to stojí. ■

Martin Jurčo, foto: autor

O prácu mestského policajta nie je záujem

Trnava má viac ako šesťdesiatpäťtisíc obyvateľov a len päťdesiatosem mestských policajtov. Jeden zhruba na tisíc obyvateľov. Ideálny stav by mal byť rovných sto, teda jeden policajt na šesťsto-päťdesiat obyvateľov. No nejde len o problém vytvorenia vyššieho počtu systemizovaných miest, ale aj o malý záujem uchádzačov o túto prácu. Najnovšie mestská polícia márne hľadá sedem až deväť nových kolegov. Oslovili sme preto náčelníka Mestskej polície v Trnave a viceprezidenta Združenia mestských a obecných polícií Igora Kelešihho s otázkou, prečo o službu mestského policajta nie je záujem.

■ Keď si predstavíme, čo všetko robí mestský policajt, nie je to monotónna práca. Má rovnošatu a aj isté postavenie, preto je trochu čudné, že o túto prácu sa málokto uchádza.

–Aj keď je jedna z najkrajších, je náročná najmä na psychiku. Na príčine je viac faktorov. V mestskej

polícii v porovnaní so štátnou políciou alebo ozbrojenými zložkami ide o zamestnancov mesta. Takže nemajú také sociálne výhody ako je to u spomínaných štátnych policajtov. Aj na úrovni Združenia mestských a obecných polícií doslova bojujeme s Národnou radou SR a Ministerstvom vnútra SR, aby

sme dosiahli sociálne zabezpečenie tým, čo odslúžili v mestských políciách viac ako dvadsať rokov. Je to čas, keď už mestský policajt nie je taký motivovaný ako v rokoch, keď v tomto povolaní začínal.

■ Problém je teda najmä v oblasti ocenenia práce mestského policajta.

- Keď k nám príde človek bez kvalifikácie a povieme mu, že má nárok na tabuľkový plat okolo 420 eur v hrubom, tak sa nám poďakuje a odíde. Žiaľ, zákon o verejnej službe je dávno prekonaný, je to vec všetkých zamestnancov vo verejnej sfére v oblasti tabuľkových platov. Budúci kvalifikovaný mestský policajt najprv nastúpi na trojmesačný kurz. Absolvuje ho skúškami pred sudcom, prokurátorom a zástupcami ministerstva vnútra. Takže treba prejsť celou tortúrou. A navyše, pre policajta s rodinou nástupný plat okolo 650 eur tiež nie je veľmi motivačným faktorom. Zastupiteľstvo nám navýšilo rozpočet o 9 ľudí. Po poslednom kurze nám však zostali dvaja ľudia, ktorých sme posielali na ďalšie skúšky.

■ Aká je náplň práce mestského policajta? Mnohí vidia mestských policajtov ako tých, ktorí kontrolujú parkovacie lístky.

-To je malá časť ich práce. Takto to vnímajú aj obyvatelia, akoby sme boli nejakí vyberači poplatkov. Zákon 564/91 zbierky v znení zmien a doplnkov špecifikuje úlohy mestskej polície. Aj tento zákon je dnes už prekonaný. Ide o ochranu života, majetku a poriadku občanov. Teda nielen o kontrolu parkovného. Aj keď je pravda, že najviac času nám zaberie parkovanie, kontrola parkovacích lístkov v centrálnej mestskej zóne, ale aj v okrajových častiach mesta. Štátna polícia rieši dynamickú dopravu. Zabezpečenie verejného poriadku, to je široká sféra aktivít – niekedy ide o rušenie nočného pokoja, o výtržnosti, používanie alkoholu na verejnosti, poškodzovanie súkromného i verejného majetku, pyrotechniku, problematiku bezdomovcov a podobne.

■ Aké sú počty mestských policajtov a aký by bol optimálny počet?

- V roku 2000 som prekladal mestskému zastupiteľstvu materiál o vytvorení okrskov jed-

notlivých častiach mesta. Vtedy som navrhoval ideálny počet 100 príslušníkov. Po dvadsať na každý okrskok. Táto myšlienka nebola realizovaná aj preto, že je náročná na vybavenie, techniku, priestory a podobne. Momentálne máme 61 príslušníkov a 5 ťažko postihnutých v chránenej dielni. Je problém nabrať nových ľudí, aj keď mi zastupiteľstvo zvýšilo počet o 9 ľudí, ak napokon vyberieme jedného, bude to úspech.

■ Aká je situácia v iných mestách na Slovensku?

- V novembri bol celoslovenský snem Združenia mestských a obecných polícii. Situácia je rovnaká v krajských mestách. V tých menších je 10 – 12 policajtov, tam nie je taký vypuklý problém s veľkou fluktuáciou. Ide o to, že po dvoch rokoch praxe u nás v mestskej polícii majú rovnaký záujem o skúseného príslušníka aj štátna polícia, aj Zbor väzenskej a justičnej stráže, prípadne ďalšie zložky rezortu vnútra a spravodlivosti. A tam je sociálne postavenie príslušníka neporovnateľné.

■ Ak niekto uvažuje o práci mestského policajta, aké by mal mať predpoklady a čo všetko musí spĺňať?

- Podmienky upravuje zákon – ide o dobrý psychický a fyzický stav, bezúhonnosť. Uchádzači musia absolvovať príslušné testy, ktoré spočívajú v psychologických testoch, jednoduchom diktáte pre prvý stupeň základnej školy, osobnom pohovore a fyzických testoch, ktoré sú upravené tabuľkou a príkazom primátora.

■ Je chladné počasie, veľa sa hovorí o bezdomovcoch. Jeden dokonca zahynul pred panelákom. Majú vaši príslušníci v tomto čase iný režim, pokiaľ ide o bezdomovcov a ich kontrolu na uliciach v mrazoch?

-Prax je taká ako vždy v predchádzajúcich rokoch. Primátor vydal špeciálny príkaz na rozšírenie režimu ubytovania na Coburgovej ulici. Mesto zmätkilo podmienky,

teda tam môžu byť osoby aj pod vplyvom alkoholu, útulky sú otvorené celodenne. Dostanú hygienické zázemie, prípadne ošatenie a jedlo. Tento režim bol upravený počas chladného počasia. Naši príslušníci kontrolujú miesta v Trnave, kde sa bezdomovci zdržujú, a zväžajú ich do ubytovne. Ak nesúhlasia s dopravením do ubytovne, urobia príslušníci úradný záznam o odmietnutí tejto služby. S vedúcou sociálneho odboru sme vydali informáciu a výzvu pre občanov. Ak niekto uvidí bezdomovca a nahlási nám to, my ho podľa pokynov dopravíme do útulne.

K dispozícii je naše stále číslo 159. Stačí uviesť lokalitu, popis a mestský policajt všetko zabezpečia.

■ Ako je to s kriminalitou, pokiaľ ide o rok 2016? Čo najčastejšie riešili mestskí policajti?

- Mestská polícia v Trnave ako aj štátna polícia zaznamenala v minulom roku pokles nápadu trestnej činnosti a narušania verejného poriadku. Zaevidovali sme vyše 11 tisíc priestupkov, čo je zhruba o dvetisíc menej ako v predchádzajúcom roku. Udalosť je do počítačového systému evidovaná najmä v prípade, ak existuje podozrenie, že bol nejakým spôsobom porušený všeobecne záväzný právny predpis, alebo sa zistenie porušenia právneho predpisu očakáva. Najviac sme ich zaznamenali v kategórii bezpečnosť a plynulosť cestnej premávky – približne 7 500 – a 3 340 priestupkov v kategórii parkovanie v centrálnej mestskej zóne. Medzi ďalšie frekventované kategórie patrí ochrana majetku, chov a držanie zvierat. Za uvedené obdobie bolo udelených 7 735 blokovaných pokút v celkovej sume 99 355 eur. Je to zhruba o dvadsať tisíc eur menej ako minulý rok. Technické zariadenie na zabránenie odjazdu motorového vozidla bolo použité viac ako tisíckrát a 23 vozidiel bolo odtiahnutých, keďže tvorili prekážku cestnej premávky. ■

Martin Jurčo, foto autor a archív D.

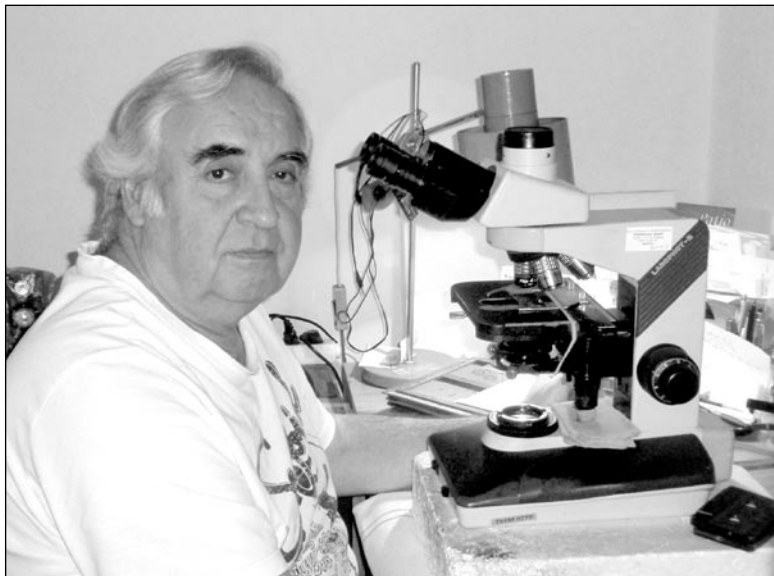
Ivan Dečkov: Patológ potrebuje hlavne dobré oči

Sféra jeho aktivít je mimoriadne široká. Svedčí o tom aj knižnica v jeho pracovni. Okrem odbornej patologickej a lekárskej literatúry by si na svoje prišiel milovník bulharskej literatúry i kuchyne a mnohých ďalších tém z oblasti umenia a kultúry, ale i prírody. Lekár, primár Patologicko-anatomického oddelenia Fakultnej nemocnice v Trnave Ivan Dečkov (nar. 12. novembra 1949 v Bratislave) študoval medicínu v Brne na Univerzite Jana Evangelisty Purkyně. Od roku 1977 pracuje v Trnave a od roku 1986 je primárom tunajšieho oddelenia patológie.

Ivan Dečkov zažil počas štúdií v Brne pôsobenie známej slovenskej dvojice komikov Lasica & Satinský počas ich tamojšieho „vyhnanstva“, aj herca Miroslava Horníčka. Ešte predtým ich ako divák poznal zo známeho bratislavského Divadla na Korze či Divadla Lasicu a Satinského. Patológia je preňho medicínskou disciplínou, kde sa dá hľadať stále niečo nové. Okrem pôsobenia na spomínanom oddelení viac ako tridsať rokov pracoval ako pedagóg na Strednej zdravotníckej škole v Trnave a začas aj na Fakulte zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity. Niekoľko rokov bol vedeckým sekretárom Spolku lekárov Slovenskej lekárskej spoločnosti v Trnave. Je spoluautorom niekoľkých učebných textov, napr. skript Základy patologickej anatómie (Fakulta zdravotníctva Trnavskej univerzity). V jeho šľapajach, aj keď v oblasti klinickej medicíny ako gynekológ, ide aj jeho syn Ivan. Dcéra Júlia pracuje v oblasti verejného zdravotníctva. Primára Patologicko-anatomického oddelenia Fakultnej nemocnice v Trnave Ivana Dečkova sme navštívili v jeho pracovni priamo na oddelení.

■ Aká bola vaša cesta do Trnavy? Bola to náhoda, že ste sa napokon stali Trnavčanom?

- V Brne na fakulte ma zaujímal morfológické zmeny tela a anatómia. Na praktikách z patológie sme mali veľmi dobrého asistenta. Po promócií v roku 1975 som sa z Brna dostal do nemocnice do Bojníc. Tam som na novom patologicko-anatomickom oddelení

lení začal pracovať pod vedením primára Karola Schmidta a pôsobil som tam do septembra 1977. Potom som prešiel do Trnavy na rovnaké oddelenie, kde bol vtedy primárom František Tomík. Teraz mám teda malé jubileum. Bude to už štyridsať rokov, čo tu pracujem, a tiež 40 rokov, čo som si vzal za manželku Evu, v tom čase Kindernayovú. Patológia sa vyvíjala z pitiev. Pri pitve sa medik a mladý lekár naučil základné zloženie tela a aj základnú histológiu zdravého tkaniva. Ak vieme, ako vyzerá zdravé tkanivo, potom môžeme vedieť, ako vyzerá patologické. Patológia znamená choroba niečoho. V časoch keď som začínal, boli metodiky podstatne iné a jednoduchšie. Diagnostika ide smerom k molekulárnej genetike, ale gro pre patológa spočíva v stanovení diagnózy z tkaniva, ktoré bolo dodané na oddelenie, dokonca nielen po vyšetrení a po

operácii, ale aj v priebehu operácie.

■ Vaše oddelenie je zastrčené vpravo smerom od vchodu do areálu nemocnice, aj keď v prípade niektorých výkonov patrí medzi tie dôležitejšie. Práve tu sa stanoví diagnóza. Bola tu odjakživa patológia?

- Toto je budova, ktorá funguje od roku 1949, keď v nemocnici vzniklo patologicko-anatomické oddelenie. V tom čase sa v tejto budove robili pitvy, ale pôvodne boli laboratória a biochémia na iných miestach. Všetko sa zjednotilo v rokoch 1952 a 1959, keď bola pristavaná laboratórna časť oddelenia a nový pitevný blok. Prvým primárom bol v tom čase profesor František Šubík, ktorý bol sem vyhnaný z bratislavskej lekárskej fakulty. Známejší je pod básnickým menom Andrej Žarnov, a podľa neho je pomenovaná ulica, kde sídli nemocnica.

Pracovali tu primár František Tomík, lekár Mikuláš Letovanec, ja som prišiel ako tretí. Neskôr aj lekárka Marcela Drgonová, ktorá dnes pôsobí v Národnom onkologickom ústave. Niektoré biopsie sem chodil vykonávať aj doktor Štefan Kopecký z Piešťan, s ktorým sa dodnes stretávame. Základnou prácou bolo vykonávanie pitiev, čo bola práca mladších lekárov, a vykonávanie biopsie, ktorú robili starší lekári. Cytológia sa v tom období ešte nerobila.

■ Keď sa hovorí o patológii, zväčša si predstavíme pitevnú, ale na vašom oddelení tvoria oveľa väčšiu časť laboratóriá, miestnosti, kde sa pripravujú vzorky na biopsiu. Ako sa robia tieto vyšetrenia?

- Biopsia je vyšetrenie tkaniva, ktoré bolo odobraté pri rôznych výkonoch, najčastejšie na chirurgickom, gynekologickom, kožnom alebo urologickom oddelení. Tkanivo sa vloží do desaťpercentného formaldehydu, ktorý zabráňuje, aby sa rozkladalo vlastnými enzýmami. Ten ho zakonzervuje. Napríklad - v roku 2016 sme vyšetřili materiál od 5 895 pacientov. Číslo neznamená od jedného pacienta len jeden materiál. Ak napríklad z chirurgie dostaneme žalúdok, z jedného orgánu berieme viacero vyrezaných tkanív, ktoré budeme spracovávať, čiže niekedy sa to násobí dva až štyrikrát, ba aj viac, nehovoriac o nádoroch.

■ Pri patológii sa hovorí, že ju ani tak veľmi nepoznačili rýchly pokrok v medicíne ako to bolo v iných odvetviach medicíny...

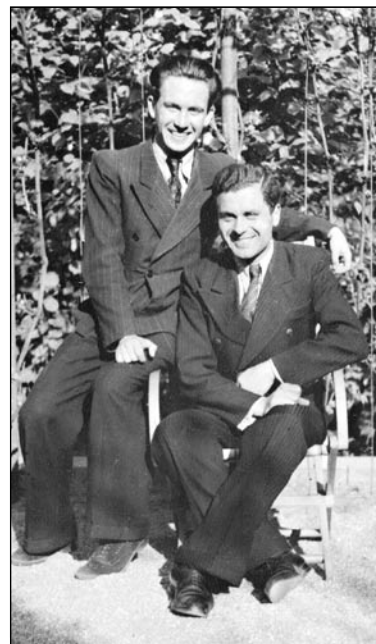
- Na oddeleniach biochémie a hematológie robia väčšiu časť práce automaty. Aj my máme moderné prístroje, ale postup vyšetrenia v istých oblastiach je stále rovnaký. Tkanivá sa zalejú do parafínu a narezú sa na histologické preparáty. Tam sú dôležité dobré histologické laborantky.

Histopatologickú diagnózu nerobí počítač, ale patológ. Musí poznať normálnu histológiu, ako ju pozná z pitiev z minulosti a, pochopiteľne, hodnotiť materiál. Používajú sa aj rôzne farbenia, napríklad pri imunohistochemických vyšetreniach, genetických vyšetreniach. Pokrok je značný i v patológii. No osoba patológa je vždy potrebná. Nemal by sa však hanbiť za to, keď nie si je istý v diagnóze, obrátiť sa na ďalších kolegov a konzultovať hlavne pri zhubných nádoroch. Máme priateľov - kolegov v Martine, Bratislave, Plzni, v Brne alebo v Ostrave, na ktorých sa môžeme vždy spoľahnúť.

■ To znamená, že rovnako ako pred polstoročím, aj dnes je základom pre patológa najmä mikroskop, neustále vzdelávanie a dobrý zrak?

- Patológia sa robí za mikroskopom a pri listovaní kníh, atlasov alebo štúdiu na internete. Základné farbenie a príprava vzorky však zostávajú desaťročia. Treba mať teda okrem dobrej hlavy aj dve zdravé oči. Na základe histológie sa podieľame na spresnení diagnózy. A keď je stanovená, potom môžu kolegovia pacienta liečiť. Okrem toho, patológ sa podieľa aj na prevencii a určovaní ďalšieho postupu klinického lekára. Dnes sa veľa hovorí o cytológii. Napríklad v gynekológii ide o vyšetrenie krčka maternice so zameraním na zachytenie včasných štádií rakoviny krčka maternice, vrátane odberu na vyšetrenie HPV vírusov. Veľmi dôležitá je prevencia, dôležité sú aj preoperačné biopsie - teda histologické vyšetrenia počas operácie. Napríklad nádoru prsníka, štítnej žľazy... Stanovenie diagnózy nádoru benígný - malígný, teda nezhubný, alebo zhubný, nie je niekedy jednoduché.

■ Patológ je ale trochu ochudobnený o radosť, ktorú lekár prežíva spolu s pacientom po

Dvaja lekári - zľava Vačko Dečkov a Sejko Stančev v Bratislave v máji 1940

úspešnom vyliečení. Napriek tomu, že má na mnohých úspechoch veľký podiel.

- Má málo vďačných pacientov, možno len okruh svojich známych, ktorým robil biopsiu alebo stanovoval diagnózu. Táto disciplína nie je veľmi populárna. Mladí lekári a medici neraz nešli po patológii, väčšinou chceli byť chirurgmi, gynekológmi, urológmi, teda tam, kde je živý pacient. My sme prevažne skromní a sme radi, keď pacientovi takto nepriamo pomáhamo. Trošku ma mrzí, že pred viacerými rokmi sme mali ako kolegovia viac času, aj sme viac chodili medzi klinikov a klinici k nám. Cítim, že sa stratila aj úcta mladších kolegov ku starším. Kedysi, keď som videl zďaleka popredné osobnosti trnavskej nemocnice - primára Štefana Holúbka alebo Kolomana Prónaya, tak som sa nadychoval desať metrov predtým, že ich pozdravím. Takéto niečo sa dnes už vytráca. Poznám i takých, ktorí, keď sa dozvedeli, že som patológ, báli sa mi podať ruku...(smiech).

■ **Presunuli sme sa do pitevne, ktorá bola kedysi nielen miestom pítiev, ale aj školským pracoviskom. Aj vy ste pripomenuli, že dnes medici viac študujú cez internet a nemajú ani šancu učiť sa priamo v pitevni, čo bolo dôležité aj pre budúceho lekára – klinika, nielen pre patológa.**

- Pitva je jednou z prvých prác patológa, kde sa učil anatómiu a patologické zmeny. Je to operácia na tele mŕtveho pacienta. Základom bola vnútorná a vonkajšia obhliadka. Vyberajú sa orgány z dutiny lebečnej, hrudnej a brušnej. To robil sanitár. Orgány sa na stolíku prezerali, podľa pravidiel krájali, a všímali sme si chorobné zmeny. Odobrali sme vždy aj tkanivá na histologické vyšetrenie. Po pitve k nám prichádzali klinici z oddelení, kde pacient zomrel, a zreferovali nám krátku správu o priebehu ochorenia so záverom, čo je základné ochorenie a príčina smrti. Potom sme im demonštrovali, čo sa našlo pri pitve a aká je podľa nás predpokladaná príčina smrti. Neraz táto konfrontácia nebola jednoduchá. Najmä ak klinické prejavy boli nešpecifické. Pitva bola vždy akýmsi svedomím klinika aj nemocnice a pomáha pokroku v diagnostike aj dnes, keď máme ultrazvuk, magnetickú rezonanciu alebo CT. Po skončení celého procesu sa všetky orgány odvážili a vracali do tela nebohého. Kládli sme dôraz na to, aby boli zachované dôstojnosť a pieta. Všetko sa robilo tak, aby to nebolo navonok viditeľné – a nesmeli sa, ani sa nerobili zákroky na viditeľných častiach tela. Ak boli nálezy ojedinelé, nepoznané diagnózy, robili sme makrofotografie na klasický film a usporadúvali sme klinicko-patologické konferencie. Tie nie vždy prebiehali pokojne. Na vykonanie pitvy nie je nutný súhlas príbuzných. Dokonca aj v zákone je definované, kedy musela byť vykonaná pitva aj bez súhlasu pozostalých.

■ **Koľko pacientov sa pitvalo v takejto veľkej nemocnici okresného typu v Trnave? Boli to len sporné prípady, keď sa potvrdzovala diagnóza?**

- Pondelky boli ťažké, za jeden deň to boli aj štyri pitvy. Vtedy o pitve rozhodovali patológ a primár patológie. U nás v nemocnici sa vykonávali len tzv. patologické pitvy na pacientoch zomrelých z chorobných príčin. Ostatné úmrtia, ak išlo o nejasné, náhle príčiny smrti alebo kriminálne príčiny, sa zaraďovali medzi súdno-lekárske a súdne pitvy, ktoré sa vykonávali v ústavoch súdneho lekárstva. Pripomeňme, že v roku 2004 budova patológie prešla rozsiahlou rekonštrukciou, v rámci ktorej boli pristavené laboratóriá. Nekroptická časť oddelenia sa na rok stala sídlom patologicko-anatomickeho a súdno-lekárskeho pracoviska Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, ktorý vykonával aj pitvy. Pracovisko sa zrušilo 1. júna 2006 a pitvy sa začali pre Trnavu vykonávať v Bratislave, čo je veľká škoda nielen pre klinika. Ale sú určite aj takí, ktorým to vyhovuje. Dnes si už k pitvám, ako sa hovorí, neprivoniam, ale vykonávajú sa všetky ostatné úkony ako ich poznáme z minulosti. Touto pitevnou okrem našich patológov prešiel celý rad lekárov, ktorí chceli byť patológmi, ale prešli k iným disciplinám alebo pracujú na iných miestach. Podobne sa tu vykonávali aj rôzne študijné stretnutia v čase, keď som učil na Strednej zdravotníckej škole. Podobne v minulosti tu boli výukové pitvy aj pre študentov Trnavskej univerzity.

■ **Vaše priezvisko naznačuje, že máte korene v Bulharsku a podľa kníh vo vašej pracovni vás okrem medicíny zaujíma aj bulharská literatúra a bulharská kuchyňa.**

- Môj otec Vačko Dečkov sem prišiel študovať v roku 1938.

Pochádzal z okolia Razgradu z dediny Oseneč a na gymnázium chodil do Ruse. Začal študovať v Belehrade veterinárnu medicínu. Skupina viacerých bulharských študentov prišla na bratislavskú Lekársku fakultu UK. V čase fašizmu boli prenasledovaní, niektorí prešli k partizánom a pri bojoch zahynuli. Isto viete, že niektorí bulharskí medici sú pochovaní v Hronskom Beňadiku, a bulharskí partizáni majú pri Dunaji v Bratislave pomník. Tí, čo prežili, zostali, alebo sa vrátili do Bulharska. A keďže na Slovensku sú pekné ženy, otec si našiel v Budmericiach manželku. Oženil sa a zostal na Slovensku. Dlhé roky pracoval ako lekár v Bábě pri Nitre a moja mama mu robila zdravotnú sestru. V tomto prostredí ambulancie praktického lekára som odmalicka vyrastal. Keby som chcel ísť do hĺbky, môj strýko bol tiež lekár a jeho manželka zdravotná sestra. Medicína asi teda má vplyv aj na gény. Moje deti tiež inklinujú k zdravotníctvu.

■ **Ste teda v kontakte s komunitou Bulharov na Slovensku a v Trnave.**

- Kontakty mám najmä s Bulharmi, ktorí žijú v Trnave a Bratislave, kde je aj Bulharský kultúrny inštitút. Pred viacerými rokmi bola snaha založiť bulharský klub aj v Trnave, no nakoniec to stroskotalo. Je nás tu v Trnave zhruba okolo päťdesiat. Na neurológii mám kolegu Krasteva, v Nitre na chirurgii zasa kolegu Ruseva, v Trnave je tiež doktor Iliev alebo dobrý kamarát Peter Dimov. Osobitné postavenie má bulharská kuchyňa a varenie. V Trnave bola veľká komunita Bulharov, ktorí boli záhradníci a mali svoje políčka pri Trnávke tam, kde sú dnes paneláky. Boli vraj zázemím aj pre bulharských študentov, ktorých podporovali. Tí sa po uzavretí vysokých škôl museli schovávať aj v okolí Trnavy, v Báhoni, Budmericiach a inde. ■

Nicol Sipekiová, Trnavská univerzita, Katedra klasických jazykov

Známi i neznámi autori historickej Trnavskej univerzity XX.

Ján Jozef Rendek – niekdajší pilier právnej romanistiky

Štúdium práva patrí dlhodobo k najatraktívnejším a najpopulárnejším odborom medzi záujemcami o univerzitné štúdiá. Možno to znie človeku modernej doby neuveriteľne, ale nie vždy to tak bolo. Z historických prameňov a starších publikácií, ktoré nám odкрývajú dejiny uhorského školstva a vzdelávania, sa totiž dozvedáme, aké boli ťažké a náročné začiatky a rozvoj jednotlivých fakúlt, katedier či samotných vedných disciplín. Platí to aj o právnej romanistike v Uhorsku, ktorá sa v prvej polovici 18. storočia nachádzala na rázcestí. Potrebovala hľadať a nájsť nové smery a impulzy, ako aj oživiť a ustáliť vzdelávanie v rímskom práve. Týmto neľahkým úlohám a výzvam vyšiel rázne v ústrety právnik, vysokoškolský učiteľ Ján Jozef Rendek, ktorý sa pedagogicky i bádateľsky považuje za najvýznamnejšiu osobnosť v odbore rímskeho práva na Trnavskej univerzite v spomínanom období. Založenie Právnickej fakulty na historickej Trnavskej univerzite sa spája s fundátorskými zámermi dvoch ostrihomských arcibiskupov, Imricha Lóšiho a Juraja Lipaia. Hoci k realizácii svojich plánov aktívne neprispel ani jeden z nich, vo svojich testamentoch odkázali určité sumy na finančné zabezpečenie fakulty. Lóši fundoval v prospech novo vznikajúceho právnického vzdelávacieho inštitútu pätnásťtisíc zlatých, ktoré získal z predaja svojho viedenského domu. Lipai, bezprostredný nástupca Imricha Lóšiho na arcibiskupskom stolci, ako aj vykonávateľ jeho závetu, zanechal na ten istý účel rovnakú sumu. Právnická fakulta bola slávnostne otvorená 16. januára 1667 v Kostole sv. Mikuláša za prítomnosti profesorov i študentov, ale najmä takých významných hostí, akými boli palatín František Vešeléni či prímas Juraj Selepčeni. Po svätej omši predniesol

svoju reč o dôležitosti a potrebe rímskeho práva Adam Ján Textor, učiteľ rímskeho práva. Po nej mal v Kostole sv. Jána Krstiteľa príhovor o význame kánonickeho a rímskeho práva prvý profesor cirkevného práva Ferdinand Praischaf. Hneď na druhý deň, 17. januára, sa začali prednášky z kánonickeho práva v jednej z miestností na Teologickej fakulte. Hodiny rímskeho a domáceho práva prebiehali v kapitulskej knižnici, z ktorej sa na akademické kolégium presťahovali až v roku 1669.

Nelahké začiatky ukazujú, že nová fakulta práva takmer jedno celé storočie zápasila s nepriaznivými materiálными podmienkami pre svoju existenciu: do roku 1760 prakticky nedisponovala ani riadnou miestnosťou, ktorá by bola jej vlastnou. Až kráľovským nariadením z roku 1760 sa prvý raz záväzne nariadilo, aby sa v budove univerzity prideliili osobitné miestnosti aj na prednášky z práva. Na právnickej fakulte sa počas jej fungovania v Trnave vyučovalo rímske právo, uhorské civilné právo, uhorské procesné právo a kánonicke právo, k nim roku 1686 pribudlo aj uhorské trestné právo. Výučba týchto disciplín dlho neprebíhala nerušene z viacerých dôvodov. Spomínané neadekvátne materiálne

Ľudia a udalosti

■ **1. 2. 2012** – V Bratislave umrel prvotligový futbalista, reprezentant, neskorší tréner a funkcionár LADISLAV KUNA, rodák z Hlohovca, hráč Spartaka Trnava, s ktorým získal 5 majstrovských titulov (5. výročie).

■ **2. 2. 1917** – V Budapešti sa narodila poetka a autorka publikácií pre deti HENNY FIEBIGOVÁ, ktorá prežila detstvo a študentské roky v Trnave, kde maturovala na Učiteľskom ústave a krátko pôsobila aj ako učiteľka a vychovávateľka (100. výročie).

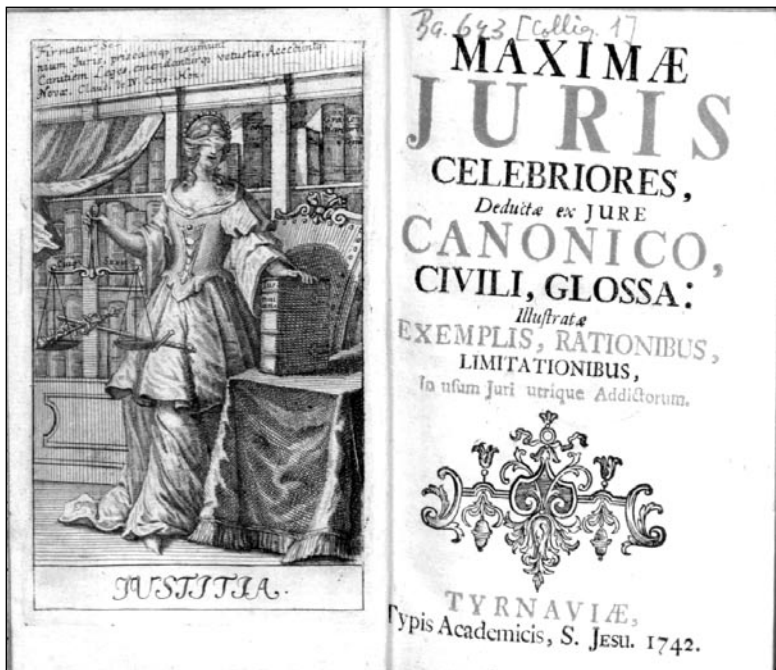
■ **4. 2. 1467** – Trnavu navštívil uhorský kráľ MATEJ KORVÍN, ktorého vojsko niekoľko dní predtým porazilo bratříkov pri Veľkých Kostolanoch (550. výročie).

■ **4. 2. 1842** – V Trnave sa narodil lekár a pedagóg ANTON GENERICH, profesor a rektor univerzity v Budapešti, ktorý ako prvý rozlíšil dobytčí mor od tuberkulózy (175. výročie).

■ **4. 2. 1947** – V Trnave sa narodil učiteľ, školský inšpektor, grafik a ilustrátor ŠTEFAN ZACHAR, absolvent PdFUK v Trnave, poslanec mestského zastupiteľstva a nositeľ Ceny mesta Trnava za verejnú a pedagogickú činnosť (70. narodeniny).

■ **6. 2. 1882** – V Trnave sa narodil cirkevný hudobný skladateľ VOJTECH MATZEUER, zostaviteľ katolíckeho Duchovného spevníka, regenschori v Dóme sv. Mikuláša v Trnave (135. výročie).

■ **8. 2. 1947** – V Trnave vyšlo prvé číslo novin s ná-

zabezpečenie fakulty komplikovala aj chýbajúca, resp. fluktuujúca pedagogická sila. Zakladacia listina fakulty z roku 1664 stanovovala pre jej riadne fungovanie štvorčlenný zbor profesorov, tento stav sa však podarilo dosiahnuť až v roku 1696, teda po viac ako tridsiatich rokoch od jej vzniku. Do roku 1672 mala fakulta iba jedného profesora, právneho romanistu Adama Jána Textora. Zlú situáciu personálneho zabezpečenia výučby výrečne ukazuje aj situácia, ktorá vládla v oblasti rímskeho práva. Od začiatku až do presídlenia univerzity do Budína roku 1777 sa vystriedalo 17 profesorov rímskeho práva. Niektorí vyučovali iba jeden akademický rok, iní zostali vo svojich pozíciách viac rokov. Prvým profesorom rímskeho práva bol Adam Ján Textor, ktorý pôsobil pedagogicky až sedem rokov. Roku 1679 ho nasledoval Ignác Adam, čoskoro po jeho nástupe sa však kvôli povstaleckým nepokojom zatvorili školy, ktoré svoju činnosť obnovili až v ďalšom roku. Po Adamovej smrti krátko pôsobili na katedre rímskeho práva Ján Lacko a Štefan Iléš, ktorý sa roku 1687 vzdal svojho učiteľského miesta kvôli nedostatku študentov. Tým vyučovanie rímskeho práva na istý čas zaniklo, obnovené bolo znova

až od roku 1691, keď začal prednášať Ernest Someting. Práve jeho zásluhou kvalitatívne vzrástlo štúdium rímskeho práva, keď sa počas jeho päťročného pôsobenia uskutočnili aj verejné diskusie z rímskeho práva. Po Sometingovom odchode nastúpil na jeho miesto Juraj Steiner, ktorý však onedlho opustil Trnavu kvôli vojnovým pomerom. V období od roku 1705 do roku 1709 neprebíhalo žiadne vyučovanie, rímske právo začal znova vyučovať až roku 1713 Ján Schaller, ktorý po ročnom pôsobení odišiel, a jeho predmet prevzal Michal Benčík. Obdobie medzi rokmi 1721 až 1733 na katedre rímskeho práva možno charakterizovať ako prechodné obdobie striedania málo známych profesorov rímskeho práva. Až nástupom Jána Jozefa Rendeka na miesto profesora právnickej fakulty možno hovoriť o akomsi zastabilizovaní tejto disciplíny na Trnavskej univerzite, Rendek tu totiž od roku 1733 prednášal pätnásť rokov do svojej náhle a predčasnej smrti v roku 1748. O živote a diele tohto významného právneho romanistu stále nemáme dostatok informácií. Vieme aspoň toľko, že sa narodil roku 1703 v Trenčianskej stolici v obci Veľké Rovné a že ako dvanásťročný študoval na trenčian-

Ľudia a udalosti

zvom Trnavský týždeň (70. výročie).

■ **10. 2. 1812** – V Trnave umrel stavitel' organov VALENTÍN ARNOLD, tvorca najstaršieho organu v Trnave, ktorý je v Bazilike sv. Mikuláša (205. výročie).

■ **12. 2. 2012** – V Bratislave umrela operná speváčka a sólistka Opery SND ELENA KITTNAROVÁ, rodáčka z Trnavy, ktorej mesto Trnava udelilo roku 1998 Čestné občianstvo (5. výročie).

■ **13. 2. 1327** – V Trnave sa stretol uhorský kráľ KAROL ROBERT s českým kráľom JÁNOM LUXEMBURSKÝM, dohodli sa na obnovení obchodného styku medzi ich krajinami, uzavreli spojenectvo a túto dohodu spečatili sobášnou zmluvou svojich detí (690. výročie).

■ **14. 2. 1927** – V Trnave otvorili Mestskú verejnú knižnicu (90. výročie).

■ **17. 2. 1942** – V Sereďi sa narodil hudobník LADISLAV BARTOŠ, gitarista a spevák trnavskej bigbítovej skupiny The Breakers, ktorej v minulom roku udelili Cenu mesta Trnavy (75. narodeniny).

■ **18. 2. 1637** – Uskutočnili sa prvé promócie na Trnavskej univerzite (380. výročie).

■ **19. 2. 2007** – V Trnave umrel bibliograf, historiograf farmaceutiky a odborný publicista VOJTECH STRELKA, absolvent trnavského gymnázia, ktorý v rokoch 1993–2004 pôsobil ako knihovník Spolku sv. Vojtecha v Trnave (10. výročie).

■ **20. 2. 1872** – V Trnave umrel národovec, veršovník

skom gymnáziu v triede deklinistov, zapísaný ako žiak slovenskej národnosti. Po absolvovaní gymnázia študoval v Trnave na univerzite najskôr filozofiu, ktorej magistrom sa stal roku 1727. Potom sa venoval štúdiu práva, úspešne zložil advokátsku skúšku a získal titul doktor práv (doctor iuris). Týmito vedomosťami vyzbrojený a akiste aj s veľkým odhodlaním nastúpil roku 1733 tridsaťročný Rendek na Trnavskú univerzitu a začal prednášať rímske právo, od roku 1740 ako riadny učiteľ univerzity.

Počas svojho pedagogického pôsobenia bol J. J. Rendek aj vedecky a publikačne mimoriadne činný, ak jeho produkciu hodnotíme z hľadiska prác vydaných v oblasti rímskeho práva v Trnave. Nie sú totiž poznatky o vedeckých monografiách s výnimkou prác Ernesta Sometinga pôsobiaceho na fakulte o niekoľko desaťročí skôr ako Rendek. Tento stav zmenil Rendek, súc autorom viacerých prác z rímskeho práva, vydať však stihol iba štyri diela, časť jeho tvorby zostala v rukopise. Rendekove vydané práce svedčia o jeho širokom odbornom rozhlade v teoretických i praktických otázkach, jeho odbornosť sa navyše spájala so schopnosťou sprostredkovať študentom neľahkú doktrínu rímskeho práva jasne a racionálne. Odzrkadľuje sa to napríklad na jeho spise o inštitúciách, v ktorých menej často ako jeho súčasníci poukazoval na zbytočné rozdiely medzi rímskym právom a domácou právnou úpravou.

Pedagogicky i vedecky sa Rendek zameriaval na Corpus iuris cisára Justiniána (zbierka noriem a výklad rímskeho práva) a svoje úvahy o rímskom práve porovnával s úpravami kánonického a domáceho uhorského práva. V tomto ohľade sa spolu s inými romanistami pôsobiacimi na fakulte považuje za zakladateľa slovenskej, resp. uhorskej právnej komparatistiky. Rendekove výsledky vedeckej práce predstavujú v slovenskom meradle pre dejiny rímskeho práva v prvej polovici 18. storočia veľký význam. V roku 1734 vydal dielo *Institutionum imperia-*

lium libri duo o rímskych inštitúciách; o rok neskôr knižné pojednanie *Dissertatio iuridica* na podklade dišputácie s Martinom Pallitschom. V tom istom roku vyšlo Rendekovo tretie dielo s názvom *Epitome seu compendium universae doctrinae legalis*, v ktorom autor spracoval prehľad o štyroch častiach *Corpus iuris* pre študentov pripravujúcich sa na získanie titulu doktor práv. Poslednou publikáciou z Rendekovej dielne bola práca *Maximae juris celebriorum*, v ktorej Rendek v abecednom poradí zostavil päťsto právnych pravidiel z kánonického práva, rímskeho práva a zo stredovekých glos.

Ján Jozef Rendek zomrel v mladom veku, iba 45-ročný. Pätnásť rokov svojho života venoval Právnickej fakulte, za ten čas bol na prospech študentom, tvoril vedecky a nemálo publikoval. Jeho pôsobenie zhodnotil súčasný najvýznamnejší slovenský právny historik v oblasti rímskeho práva prof. JUDr. Dr. h. c. Peter Blaho, CSc. takto: „Bol najvýznamnejšou učiteľskou aj bádateľskou osobnosťou v odbore rímske právo, akú Trnavská univerzita vtedy mala.“ ■

Literatúra:

BLAHO, Peter: Curriculum vitae Joannis Josephi Rendek. Príspevok k dejinám rímskeho práva na Slovensku. In: *Sambucus – Supplementum III*. Trnava 2011, s. 242 – 249.

ŠVECOVÁ, Adriana: Význam historickej Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v rokoch 1667 – 1777 v uhorskej jurisprudencii a právnickom vzdelávaní. In: HOLOŠOVÁ, A. a kol: *Trnavská univerzita vo svetle dejín*. Kraków – Trnava 2012, s. 69 – 94.

MOLNÁR, Aladár: *A közoktatás története Magyarországon a 18. században. I.* Budapest 1881, s. 220 – 231.

Súťažná otázka: Ako dlho a v akej oblasti pôsobil Ján Jozef Rendek na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity?

Správne odpovede zasielajte do 20. februára 2017 na adresu: Katedra klasických jazykov, Trnavská univerzita, Filozofická fakulta, Hornopotočná 23, 918 43 Trnava alebo emailom na klasjaz@truni.sk. Z účastníkov súťaže vyžrebujeme jedného, ktorý získa knižnú cenu.

Ľudia a udalosti.....

a publicista MARTIN BRANI-SLAV TAMAŠKOVIČ, účastník Slovenského povstania, zakladateľ slovenskej čítárne v Trnave, kde je po ňom pomenovaná ulica (145. výročie).

■ **20. 2. 1922** – V Topoľčanoch sa narodila klaviristka a hlasová pedagogička ROZÁLIA ARNOLDOVÁ, dlhoročná riaditeľka Hudobnej školy v Trnave, ktorej roku 2006 bolo udelené Uznanie za zásluhy o rozvoj a reprezentáciu mesta Trnava in memoriam (95. výročie).

■ **21. 2. 1732** – V Hlohovci sa narodil cirkevný hodnostár, člen Slovenského učeného tovarišstva a mecén bernolákovcov JÁN NEPOMUK ARADY, ktorý ako ostrihomský kanonik nechal označiť r. 1792 latinským chronostikomom dom v Trnave, v ktorom bola uschovaná uhorská kráľovská koruna (285. výročie).

■ **25. 2. 1992** – Skupina poslancov SNR predložila návrh zákona na konštituovanie univerzity v Trnave (25. výročie).

■ **26. 2. 1942** – Vo Vrbovom sa narodil futbalista, kráľ prvotligových strelcov, reprezentant a futbalový tréner JOZEF ADAMEC, hráč Spartaka Trnava, s ktorým získal 5 majstrovských titulov, čestný občan mesta Trnava (75. narodeniny).

■ **28. 2. 1942** – V Ratnovciach sa narodil pedagóg, vysokoškolský profesor a odborný publicista ERICH PETLÁK, absolvent PdFUK v Trnave (75. narodeniny).

P.R. ■

Marek Šibal, Katedra klasickej a semitskej filológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave

Nové poznatky o živote a diele trnavského rodáka Jána Sambuca: Zberateľská činnosť a kolekcia gréckych a latinských rukopisov

Spomedzi mnohých aktivít Jána Sambuca zastáva významné miesto jeho zberateľská činnosť. Vášň pre zberateľstvo sa u neho prejavila jednak na poli numizmatiky, no výnimočne cenná je pre nás jeho záľuba v zbieraní najrôznejších kníh. Takže ho právom môžeme nazvať najznámejším humanistickým bibliofilom, ktorý pochádzal z územia dnešného Slovenska. O význame trnavského rodáka a jeho záľube v knihách svedčí rozsiahla zbierka tlačených kníh a rukopisov, ktorú počas svojho života zhromaždil, počítajúca úctyhodných vyše tritisíc položiek. Zo šesťsto gréckych a latinských rukopisov, ktoré patrili do Sambucovej knižnice, dnes dokážeme určiť celkovo tristošesťdesiat gréckych a stosedemnást latinských rukopisov. Tento nepomer v Sambucovom prípade neprekvapuje; grécka filológia, s ktorou sa zoznámil pod vedením Joachima Cameraria v Lipsku a Filipa Melanchthona vo Wittenbergu a do ktorej sa hlbšie ponoril neskôr počas svojho štúdia v Paríži, sa stala jednou z hlavných oblastí jeho bádateľského záujmu. Väčšina rukopisov je dnes uložená v Rakúskej národnej knižnici, ostatné – celkovo sedem – sa nachádzajú po jednom rukopise v Rakúskom štátnom archíve, v Trinity College v Cambridgei a v univerzitných knižniciach v Budapešti, Leydene, Groningene, Xantene a Paríži. Nájdeme medzi nimi diela s rozličnou tematikou: najčastejšie ide o filozofické, filologické a teologické práce. Výraznejšie zastúpenie majú rukopisy s historickými traktátmi a napokon je tu niekoľko právnických, lekárskejších, zemepisných či prírodovedných kódexov. Mnohé z nich boli dovtedy ešte nevydané či málo známe. Začiatok Sambucovej zberateľskej

činnosti siaha do rokov 1551 – 1553, keď sa mladý Sambucus venoval štúdiu na univerzite v Paríži. Paríž bol v tom čase významným centrom európskeho humanizmu a hneď po Taliansku druhým najvyhľadávanejším miestom na kúpu rukopisov. Vďaka založeniu Collège de France a humanistických knižníc a tlačiarskej činnosti rodiny Étienneovcov poskytoval Paríž priaznivé podmienky pre klasickú vzdelanosť. Z tohto obdobia máme záznamy o kúpe troch gréckych rukopisov obsahujúcich dvadsaťdva Platónových dialógov, Aristotelove spisy o logike a Pausaniov Cestopis Grécka. Svoju knižnicu Sambucus odvtedy postupne rozširoval počas svojich ciest po Európe. Najplodnejší v tomto smere sa javí jeho pobyt v Taliansku v rokoch 1562 – 1563. Sambucus sa takpovediac usadil v Neapole, z ktorého podnikal „výpravy“ do južnejších oblastí Apeninského polostrova. Najcennejšiu akvizíciu sa mu však podarilo získať v samotnom Neapole, a to kúpou zvyšku niekdajšej knižnice aragónskych kráľov. Pre našinca môže byť zaujímavou aj skutočnosť, že jej súčasťou bolo aj niekoľko kódexov z knižnice Mateja Korvína, ktoré do Neapola so sebou priniesla jeho manželka Beatrix Aragónska. Na základe údajov o podrobnostiach kúpy, ktoré si Sambucus do získaných kódexov vpisoval (v dôsledku neskoršej manipulácie či výmeny väzby sa nezachovali v úplnej miere) vidíme, že v Sambucovej zbierke završovali svoju púť často knihy, ktoré mali zaujímavých predošlých majiteľov. Okrem spomenutého Mateja Korvína sú to napríklad známy zberateľ, korintský gróf Georgios či latinský patriarcha Konštantínopolu Basi-

Obrázok je fólium z rukopisu Vind. Phil. Gr. 290 zo začiatku 16. stor., obsahujúceho traktát Fysiologos.

http://riowang.blogspot.sk/2013_03_01_archive.html

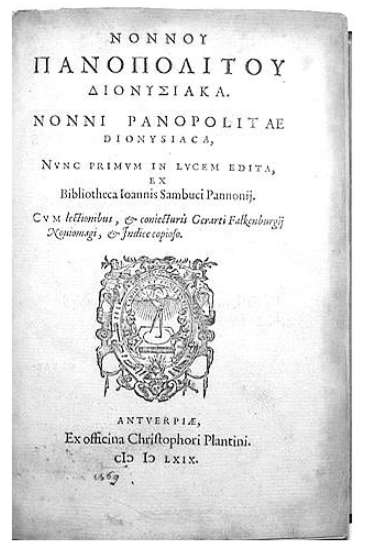
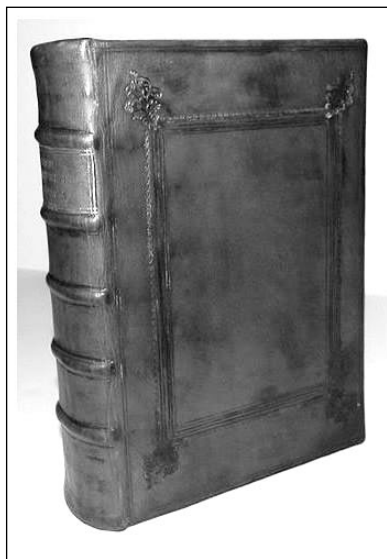
lios Bessarion. Pozoruhodný pôvod má napríklad aj grécky rukopis z 11. storočia obsahujúci šesťdesiatšesť homílií ku knihe Genesis od Jána Zlatoústeho. Okrem pôvodného gréckeho značenia zložiek fólií v ňom totiž nájdeme aj neskoršie značenie pomocou písmen gruzínskej abecedy. Možno sa teda domnievať, že predtým rukopis istý čas pobudol v gruzínskom kláštore, resp. že bol nanovo zviazaný gruzínskym, gréckeho písma neznalým, viazačom. Podľa rukopisov, ktoré obsahujú informáciu o kúpnej cene, sa ukazuje, že ich Sambucus kupoval v priemere za 2 – 7 uhorských zlatých, hoci pri ojedinelých prípadoch sa cena mohla vyšplhať až na 38 zlatých. Latinské rukopisy pritom boli podstatne lacnejšie než grécke, keďže v európskom, latinsky hovoriacom svete boli početnejšie a lepšie dostupné, navyše v mnohých prípadoch už boli vydané. Taktiež cena latinského pisára bola nižšia.

Kúpa však nebol jediný spôsob, ktorým Sambucus svoju knižnicu rozširoval. V rámci prejavu priateľskej náklonnosti bolo v kruhu európskych humanistov pochopiteľne rozšíreným zvykom darovanie tlačených kníh či rukopisov. V roku 1561 počas svojho tretieho pobytu v Paríži tak Sambucus dostal latinský rukopis obsahujúci astronomické tabuľky ako dar od Carola Cluscia, s ktorým sa pri tejto príležitosti spriatelil. Nasledujúceho roku v Miláne mu zase známy učenec Octavianus Ferrarius, ktorý tam toho času vyučoval filozofiu a medicínu, daroval vzácny grécky kódex obsahujúci novozákonné listy a Skutky apoštolov spolu so scholiami.

Sambucus sa však nenechával iba obdarovávať, ale sám takýmto spôsobom obdarovával; okrem iného napr. cisára Maximiliána II.

Sambucova zbierka rukopisov bola tiež výrazným prínosom pre súvekkú editorskú činnosť. Svoje kódexy za týmto účelom veľkoryso poskytoval a zapožičiaval priateľom a kníhtlačiarom. O jeho veľkorysosti svedčí poznámka e bibliotheca J. Sambuci (z knižnice J. Sambuca) na titulných listoch značného množstva prvých edícií (editiones principes) rozličných antických diel. Za všetky spomenieme dvojicu rukopisov vyhotovených jedným pisárom, ktoré obsahovali epos Dionysiaka od Nonna z Panopolis. Obe knihy kúpil Sambucus dovedna za 38 zlatých a jeden zašitý prsteň v hodnote 7 zlatých; dohromady teda 45 zlatých. Táto, v porovnaní s cenami iných rukopisov nezvyčajne vysoká cena ukazuje, ako si Sambucus cenil vzácne a doposiaľ nevydané rukopisné texty, akým Nonnov epos bezpochyby bol. Uvedenú dvojicu kódexov pri vyhotovovaní editio princeps použil Gerhart Falckenburg v roku 1569.

Spomínaná veľkorysosť v požičiavaní rukopisov však Sambucovi často spôsobovala rôzne nepríjemnosti. Okrem rizika poškodenia počas prepravy sa mu požičané knihy niekedy vracali s veľkým oneskorením, prípadne nevracali

Väzba a titulný list editio princeps básne Dionysiaka, o ktorej je reč aj v článku.

http://www.biblio.com/book/dionysiaca-nunc-primum-lycem-edita-bibliotheca/d/855127344?aid=vialibri&t=1&utm_source=vialibri&utm_medium=archive&utm_campaign=vialibri

vôbec. V roku 1570 napr. poslal latinský preklad Euklidovho diela v šiestich knihách Conradovi Dasypodiovovi do Štrasburgu na vydanie u bazilejského vydavateľa Nicolaa Episcopia. Celá záležitosť sa neprimerane naťahovala, z čoho sa Dasypodius a Episcopus navzájom vinili. Sambucus nakoniec poslal Dasypodia do Heidelbergu, aby sa o edíciu postaral v spolupráci s matematikom Simonom Grynaeom ml. Dasypodius sa však ani potom obzvlášť neponáhľal. Navyše Grynaeus zomrel počas prác 3. septembra 1582, edícia sa neuskutočnila a rukopisy sa Sambucovi do jeho smrti už nevrátili.

V roku 1564 zanecháva Ján Sambucus svoje cesty po Európe a usádza sa vo Viedni, kde získal miesto cisárskeho historiografa. Zberateľskej činnosti sa však venuje aj naďalej, prakticky až do svojej smrti; posledná datovaná akvizícia je z roku 1583. Zo svojej rukopisnej zbierky sa však Sambucus nemohol tešiť až do konca života. Finančná kríza, ktorej čelil v sedemdesiatych rokoch 16. storočia, ho prinútila prediť väčšinu kódexov cisárovi, a tak sa v roku 1578 dostali do Habsburskej cisárskej knižnice. Okrem niekoľkých kusov, ktoré si azda mohol pone-

chať, tvorili výnimku tie, ktoré mal v čase predaja požičané u priateľov či v tlači, a tie, ktoré získal v nasledujúcich rokoch. Po Sambucovej smrti v roku 1584 sa zvyšné rukopisy dostali do vlastníctva cisárskeho knihovníka Sebastiana Tengnagela a stali sa súčasťou fondu Cisárskej knižnice. Rukopisná zbierka Jána Sambuca však nezapadla prachom, ale vytvorila základ významnej zbierky gréckych a latinských rukopisov viedenskej knižnice, dnešnej Rakúskej národnej knižnice. Zároveň je dôležitým a vysoko ceneným prameňom pre filologický, paleografický a kodikologický výskum. ■

Literatúra:

ALMÁSI, Gábor: *The Uses of Humanism. Johannes Sambucus (1531 – 1584), Andreas Dudith (1533 – 1589), and the Republic of Letters in East Central Europe*. Leiden: Brill 2009.

GERSTINGER, Hans: Johannes Sambucus als Handschriftensammler. In: *Festschrift der Nationalbibliothek in Wien zur Feier des 200jährigen Bestehens des Gebäudes*. Wien 1926, s. 251 – 400.

VANTUCH, Anton: *Ján Sambucus. Život a dielo humanistického učenca*. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1975.

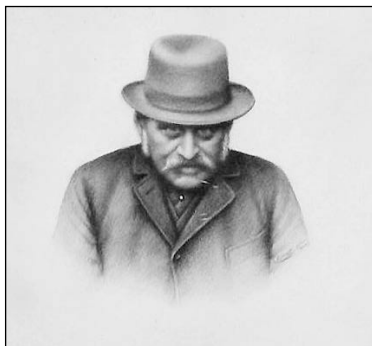
Simona Jurčová, Západoslovenské múzeum v Trnave

Príbeh Ilonky néni a jedného domu na Kapitulskej ulici

Inovať obalila konáre stromov na Kapitulskej ulici v Trnave. Toto zákutie je kúzelné počas všetkých štyroch ročných období. Miesto tíško opatruje svoju históriu plnú tajomstiev zo života predošlých generácií. Kedysi sa na nej odohrali stovky príbehov mnohých Trnavčanov, v každom dome iné. Na pozadí života trnavskej meštianky Ilony (Heleny) Rieglerovej, rod. Ujháziovej sa pozrieme bližšie na viac generácií a takmer sto rokov jednej rodiny a domu na Kapitulskej ulici číslo 3.

Celým menom Helena Štefánia Jolana Ujháziová sa narodila 19. januára 1894 v Smoleniciach Jánovi Arpádovi Ujházimu (1861), sekretárovi na pálfiovskom panstve, a Štefánii, rod. Vajmárovej (1871), z Trnavy. Krstnými rodičmi boli trnavský advokát August Očkovský a babička novorodeniatka Helena Vajmárová z Trnavy. Doma volali dievčatko Ilonka a rané detstvo prežila v Smoleniciach s rodičmi a o tri roky mladším bratom Mikulášom.

Prejdeme sa trochu históriou a pozrieme sa na jej rodostrom. Starým otcom z otcovej strany bol trnavský advokát Ľudovít Ujházy (1823) pôvodne z Lučenca a starou mamou Hermína, rodená Vozárová (1825). Aj oni bývali v Trnave, vtedy na adrese Tirnavia 414, dnes Kapitulská 3. Ilonkin otec Ján Arpád (1861) mal ešte dvoch bratov a štyri sestry, medzi nimi aj Jolanu Adelaidu (1862). Na tomto mieste urobíme malú odbočku od hlavného príbehu, pretože osudy trnavských rodín sú mnohokrát rozlične poprepletané. Jolana Adelaida Ujháziová sa vydala za Teodora Koristku a život ju odvíjal na istý čas do Čachtíc. Po čase sa zrejme Koristkovci prisťahovali do Trnavy do rodičovského domu, kde sa odvíjal príbeh iného dievčatka – Ludoviky, ktorá dostala možno svoje meno po starom otcovi Ludovikovi (Ľudovítovi) Ujházim – advokátovi v Trnave. V dospelosti sa vydala za Michala Windischa, trnavského mestského zverolekára. Táto rodina bola v prvej polovici 20. storočia jednou zo starosvetských trnavských rodín, kde pulzoval život, kde sa stretá-

Mikuláš Vajmár, zbierkový fond ZsM

Helena Vajmárová s dcérou Štefániou, zbierkový fond ZsM

vala spoločnosť, kde organizovali spoločenské stretnutia s „rodinným muzicírovaním“. Pani Windischová osobne poznal aj prvý historik Krajského múzea v Trnave Dr. Ovídius Faust. Kúpoval od nej prvé predmety do historickej zbierky múzea, ktorú začal budovať. Tak sa tam dostali aj jej rodinné albumy s fotografiami.

Helena Vajmárová, rod. Matušková, „pekná Helena“, zbierkový fond ZsM

Štefánia Ujháziová s dcérou Ilonkou, zbierkový fond ZsM

Vráťme sa však späť k Ilonke. Jej starí rodičia z matkinej strany bývali tiež v Trnave. Matkiným otcom bol Mikuláš Vajmár (1818), podnikateľ a spolujiteľ prvého cukrovaru v Trnave. Jeho otec Mikuláš, pôvodným priezviskom Vajmajer, podnikal v Suchej nad Parnou podobne ako jeho predkovia v pivovare. Niekoľko súrodencov sa

Ilonka a Mikuláš Ujháziovcí, archív rodiny Tychlerovej

Detstvo v Smoleniciach, archív rodiny Tychlerovej

Ilonka a Mikuláš v Smoleniciach, archív rodiny Tychlerovej

Fotograf Gyula Schmidt fotí rodinu Ujháziovcov v Smoleniciach na dvore, 1902, archív rodiny Tychlerovej

narodilo mame Cecilii, rod. Červinkovej, ešte v Suchej, ale Mikuláš ml. (1818) a jeho brat Karol Ferdinand (1821) už v Trnave, na adrese Tirnavia 7, extra muros – mimo hradiab, teda na predmestí. Bratia Mikuláš a Ferdinand Vajmárovci viedli neskôr fabriku na spracovanie cukrovej repy, ktorá stála v priestore majerov pri dnešnej Hlbokej ulici. Približne v rokoch 1840 – 65 to bol jediný

väčší podnik v Trnave, zamestnával okolo 30 robotníkov. Cukrovú repu zväžali z neďalekých Bučian od grófa Zaya. Cukrovar produkoval 350 – 450 q cukru ročne a k jeho úpadku prispelo aj to, že majitelia neinvestovali peniaze na modernizáciu či rozšírenie podniku. Výroba časom stagnovala a cukrovar postupne v rokoch 1863 – 65 zanikol.¹ Tradícia tohto podniku doznievala dlho v povedomí Trnav-

čanov, ešte na mape z roku 1895 sa polia na tomto mieste označovali miestnym názvom „Nad starú fabriku“. Mikuláš Vajmár ako zrelý muž a súkromný podnikateľ (adresa Trnava 134) stretol v Trnave mladú ženu, a napriek vekovému rozdielu 23 rokov si ju vzal za manželku. Helena, rod. Matušková, pochádzala z rodiny skalických súkenníkov, jej otcom bol František Matuš-

¹ Vadkertyová K.: Dejiny cukrovarníckeho priemyslu a pestovania repy na Slovensku v r. 1800 – 1918. Bratislava 1972, s.16

Fotografia rodiny Ujházióvcov, Gyula Schmid, 18. 5. 1902, archív rodiny Tychlerovej

ka a matkou Viktória, rod. Pokorná (1808). Celým menom Emma Julianna Helena Victoria Matušková (1841) sa dostala do Trnavy zrejme s otcom, ktorý pravidelne navštevoval sklady súkna, ktoré mal Skalický cech súkenníkov v Trnave. Musela to byť skutočne veľmi pekná mladá žena, lebo rodinná tradícia podnes zachováva informáciu, že ju volali „Schöne Heléne – pekná Helena“. Údajne, keď ju Mikuláš cez okno kaviarne prvý raz uvidel ísť po trnavskej ulici, hneď si povedal, že musí byť jeho manželkou. Prvý syn Mikuláš sa im narodil vo februári 1859 (zomrel však ako päťročný), takže svadba bola ešte v roku 1858 a nevesta mala len sedemnásť. Nasledovali ďalšie deti: syn Koloman (1860), neskôr bankový úradník vo Viedni, syn Mikuláš (1865), neskôr lekár v nemocnici v Bratislave, dcéra Štefánia (1871) a syn Adalbert / Béla (1874), neskôr tragicky zahynul (vraj sa utopil z nešťastnej lásky). V matrikách pri narodení detí je uvedená opäť adresa Timnavia 7, za hradbami.

Albumy s fotografiami od Ilony Ujházióvej aj Ľudoviky Windischovej sú uložené v zbierke Západoslovenského múzea v Trnave. Mnohé fotografie sa v nich opakovali, a tak sme zistili, že obe dámy mali spoločných starých rodičov – boli sesternice. Fotografie v albumoch približujú podoby členov široko

Ilonka na školskej fotografii v strednom rade prvá zľava, okolo roku 1900, archív rodiny Tychlerovej

Portrét Ilonky od fotografa Kabátha z roku 1917, archív rodiny Tychlerovej

Ilonka v divadelnom kostýme, archív rodiny Tychlerovej

V triede so spolužiačkami, archív rodiny Tychlerovej

rozvetvenej rodiny. Podľa nich vieme, ako vyzerala pekná Helena ako mladé dievča i ako matka už dospievajúcej dcéry Štefánie. Z rozprávania príbuzných to bola energická, rozšafná žena, rada sa zabávala a tancovala na plesoch a báloch až v Budapešti či Viedni. Jej dcéra Štefánia Cecília Vajmárová (1871 – 1951) si vzala za manžela Dr. Jána Arpáda Ujháziho, sekretára na pálfiovskom panstve v Smoleniciach, kam nasledovala manželza. Práve tam sa im narodila Ilonka (1894 – 1984) a jej brat Mikuláš (1897 – 1934). Cez genealógiu rodu sme sa dostali na začiatok príbehu – teda k Ilonke, ktorá sa okolo roku 1900 s rodinou presťahovala do Trnavy, do domu starých rodičov na Kapitulskej ulici.

Dom bol dvojpodlažný v tvare písmena L, čiastočne podpivničený. Uličná časť bola obytná a poschodová, dvorové krídlo prízemné a tvorilo hospodársku časť – chlievy, maštale, šopy. Zadná časť dvora bola uzatvorená mestskými hradbami s bránkou do „Všivavého hájička“. Bol to veľkorysý dom, dnes by sme povedali viacgeneračný.

Manželka Ujháziovci udržiavali kontakt s rodinnými príslušníkmi, navštevovali sa navzájom, cestovali do kúpeľov, k príbuzným a priateľom do Budapešti i Viedne. Aj v Trnave žili bohatým spoločenským životom, prijímali návštevy a usporadúvali hostiny. Milovali hudbu, operu, koncerty, ich častým návštevníkom bol Mikuláš Schneider Trnavský s rodinou. Ilonka sa od detstva zúčastňovala priprav hostín a napríklad už ako osemročná „planírovala šnicle“. Doma sa hovorilo bežne po maďarsky, nemecky aj slovensky.

Ilonka navštevovala v Trnave ľudovú školu a meštianku (1900 – 1908) a zároveň študovala hru na klavír na trnavskom konzervatóriu, kde v rokoch 1905 a 1906 dostala ocenenie za usilovnosť. V rokoch 1915 – 19 pokračovala ako súkromná žiačka v štúdiu na učiteľskom ústave v Trnave a vo voľnom čase bola nadšenou divadelnou ochotníčkou. Fotografie v starých albu-

Ilonka s priateľkou Belou v Opatiji, 1913, archív rodiny Tychlerovej

Svadobná fotografia Ilonky a Bélu Rieglera, 27. 7. 1922, archív rodiny Tychlerovej

Ilonka s nevlastnou dcérou Editkou po prvýkrát spolu v Niklasove, 16. 4. 1922, archív rodiny Tychlerovej

Ilonka so synom Egonom, Kabáth 1925, archív rodiny Tychlerovej

moch sú obrazovým dokumentom jej doby a života, zachytávajú detstvo s bratom Mikulášom v Smoleniciach, mladosť, školu a divadlo, letá u strýka Feri báčiho Vajmára vo Vígľaši, vilu v Suchej i majer na

Portrét z roku 1923, Kabáth, archív rodiny Tychlerovej

Dom na Kapitulskej ulici, 1903, zbierkový fond ZsM

trnavskom predmestí.

Pri rozpade Rakúsko-Uhorska a vzniku I. ČSR prišli do Trnavy českí žandári a zatkli Ilonkinho otca Arpáda aj brata Mikuláša ako príslušníkov maďarskej národnosti. Oboch odvedli do Brna na Špilberg, ale aj vďaka Ilonkinej intervencii ich po mesiaci prepustili domov. Ujháziovci sa politicky neangažovali.

Ilonke v tom čase dvoril pekný mladý dôstojník. Bola zamilovaná a šťastná, keď prišiel na návštevu so svojím otcom, aby sa predstavil jej rodičom. Návštevu prijali aj pohostili, no pri rozlúčke ich už na ďalšie stretnutie nepozvali. Podľa dobových zvyklostí to pre mladého muža znamenalo, že sa viac nemôže uchádzať o Ilonkinu ruku. Oboja boli sklamaní a Ilonka sa s ním viac nesmela stretávať a dokonca ani prísť k oknu, aby ho videla. Dôstojníka previelili do Šopronu a Ilonka odišla študovať do Budapešti na Erzsébeth – Nőiskola (1919 – 1922). Získala tam vyššie vzdelanie a diplom učiteľky na meštianskej škole.

So svojim budúcim manželom, lesným inžinierom Adalbertom Rieglerom (1891 – 1926) zo Záhoria sa zoznámila, keď prišiel s matkou navštíviť Ilonkinu starú mamu Helenu Vajmárovú, rod. Matuškovú, pôvodom Skaličanku. Béla bol vysoký mladý muž, čerstvý vdovec. Padli si navzájom do oka a on jej o dva týždne po prvej návšteve poslal pár prepelíc, bol totiž lesným správcom v Niklasove (dnes

Ilonka doma na Kapitulskej ulici, archív rodiny Tychlerovej

Vila s vinicou v Suchej nad Parnou, archív rodiny Tychlerovej

Dom Ujháziovcov, asi v Smoleniciach, 27. 5. 1901, archív rodiny Tychlerovej

Majer Ujháziovcov na obraze maľovanom Ilonkou, archív rodiny Tychlerovej

Lakšárska Nová Ves). Vydávala sa ako 27-ročná v lete (27. 7. 1922) a presťahovala sa za manželom

a jeho malou dcérkou do horárne. Stala sa totiž nevlastnou matkou Edity Rieglerovej, ktorej mama,

Mikuláš Ujházi ako vojak v prvej svetovej vojne, odkiaľ prišiel s tuberkulózou, Kabáth 1917, archív rodiny Tychlerovej

Bélova prvá manželka, zomrela po pôrode (1921). Ilonku však nečakali šťastné roky mladej vydatej ženy, osud všetko zariadil inak. Zo spoločného syna Egona (1924) sa manželia dlho netešili, zomrel začiatkom roku 1925 ani nie ročný. V roku 1926 zomrel aj jej manžel Adalbert (Béla) a Ilonka sa stala štyri roky po svadbe vdovou.

V roku 1927 odišla mladá vdova študovať do Švajčiarska na univerzitu v Lausanne francúzsky jazyk. Potom robila v Londýne spoločníčku jednej vzdelanej lady, aby sa zdokonalila v angličtine. *Lady bola spoločenská, často navštevovaná osoba. Ilonka sa raz rozhodla, že Angličanom predstaví slovenskú kuchyňu, a pre hostí navarila veľký hrniec makových slížov. Ako naberala pochúťku na tanieri, jeden mladý gentleman vyskočil od stola a utiekol von. Keď za ním vyšla zistiť, čo sa stalo, on – bledý, opretý o stenu sa spýtal: „Ako môžete jesť tie húsenice?“* Po návrate domov žila so svojou matkou Štefániou a starou matkou Helenou Vajmarovou v Trnave a tešila sa z návštev svojej nevlastnej dcéry Editky (1921), ktorá po otcovej smrti vyrastala u starých rodičov z matkinej strany v Skalici. S Ilonkou mali pekný vzťah, pravidelne u nej trávila voľný čas ako dieťa a navštevovala ju aj ako dospelá žena.

Svadba Ilonkinho brata Mikuláša s Magdou Prugerovou, archív rodiny Tychlerovej

Ilonkin brat Mikuláš si vzal za manželku Magdu Prugerovú z Kráľovej Vsi v Bratislave, z rodiny majiteľov hotela Carlton. *Spočiatku pracoval ako hospodársky správca v Kráľovej pri Senci, no prepukla uňho tuberkulóza, následok z vojny. Na liečenie v Tatrách i vo Švajčiarsku ho sprevádzala manželka. Liečenie nebolo úspešné a keď sa choroba naplno prejavila, presťahovali sa k matke Štefánii na Kapitúlskú ulicu do Trnavy, kde v roku 1934 Mikuláš zomrel. Magda sa neskôr vydala za Pavla Vladimíra Szomoraya a odišla do Rožňavy. Počas druhej svetovej vojny, v dobe deportácií našli niektorí trnavskí židia u Ilonky a jej matky na Kapitúlskej ulici viac ráz úkryt. Ľudia*

Ilonka s vnučkou Editkou Tychlerovou ml., archív rodiny Tychlerovej

Hrobka Vajmárovcov na starom cintoríne, archív rodiny Tychlerovej

k nim chodili počúvať rádio, hlavne zahraničné správy z Londýna a Moskvy, a preto boli obe ženy vypočúvané a šikanované gardistami (židia museli odovzdať rádiá). Vo svojom byte prichýlili načas Zlaticu Grossovú, rodinu Ernesta Rosenberga a jeho svokru pani Eferovú. Rosenbergovcov napokon gardisti dostihli a deportovali, ale podarilo sa zachrániť aspoň ich syna, vtedy asi 11 ročného chlapca Janka. O chlapca sa starali a skrývali ho do konca vojny vo svojom dome na Kapitulskej ulici, až kým sa oňho neprihlásil jeho tútor Arpád Efer z Londýna. Po vojne mu pomohli vycestovať 23. 11. 1945 do Veľkej Británie. Na požiadanie Štefánie Chiappori, rod. Vyskočilovej, poskytli nocľah francúzskym utečencom z nemeckého zajateckého tábora, ktorí prišli do Trnavy. Pomohli im ilegálne prejsť do Maďarska, dali im šaty, potraviny, mapy, kompas a určili spoľahlivú osobu na podávanie správ.

Keď prišiel do Trnavy ruský front, do domu na Kapitulskej ubytovali vojakov s kapitánom, ktorí zabrali izby na prvom poschodí. Na ich správanie si nikto nespomínal v dobrom... „Kapitán hral na klavíri a so spoločníkmi pili až do nemoty, pokiaľ neodpadli. Keď mu niečo nebolo po vôli, vytiahol pištoľ, mával ňou a v hneve a strieľal do stropu. Vtedy sa mu pratali všetci z cesty. Inokedy zas prišli Ilonka a jej matku Štefániu navštíviť staré dámy – priateľky. Jedna bola tenučká, mala umelý chrup a na hlave parochňu. Kapitán hral, spievali sa ruské pesničky, popíjali a kuchár Aljoša za všeobecnej veselosti schytil starú dámu okolo pásu, obrátil hore nohami, sukne jej spadli a točil ju dokola. Ona, chudera, kričala, jednou rukou si pridržala protézu a druhou parochňu.“

Po skončení druhej svetovej vojny v roku 1945 odobrali Ilonke a jej matke československé štátne občianstvo a skonfiškovali im všetok nehnuteľný majetok, pretože sa hlásili k maďarskej národnosti. Na množstvo odvolaní im napokon občianstvo vrátili, ale majetok nie.

Hrobka Ujháziovcov na starom cintoríne, archív rodiny Tychlerovej

Adela Ujháziová a Teodor Koristka, Gustáv Löger – Nitra, zbierkový fond ZsM

Do ich domu nastahovali ďalších nájomníkov, obom starnúcim ženám nechali kuchyňu a dve izby na poschodí. Za užívanie bytu museli platiť nájomné. Ilonka začala učiť hru na klavír a jazyky – nemčinu, angličtinu, francúzštinu i maďarčinu, aby zarobila nejaké peniaze. Vystriedalo sa u nej veľa žiakov, napríklad aj neskôr známa herečka Soňa Valentová. Dom na Kapitulskej bol aj vtedy plný ľudí, ktorí sa chceli naučiť čosi viac, ako im ponúkala doba.

Ilonku néni poznala celá Kapitulská ulica a veľa starých aj mladších

Dr. Michal Windisch, neskôr trnavský mestský zverolekár, Rivoli – Budapešť, zbierkový fond ZsM

Trnavčanov, mala priateľov zo starosvetských rodín, často sa vzájomne navštevovali. Keď už sama nevládala udržiavať domácnosť, pomáhala jej suseda, pani Gizela Palčíková s celou rodinou, pán Šani Jagoš, na ktorého sa často obracala s prosbou o pomoc, pani Klára Koššovíková, pani Brestovanská z Kopánky, fotograf pán Riška, rodina Slnčíková a rad ďalších dobrých ľudí.

Jej nevlastná dcéra Edita Rieglerová sa vydala v Skalici za Františka Tychlera a svoju nevlastnú mamu

neprestala navštevovať ani ako dospelá žena s vlastnými deťmi, ktorým bola Ilonka láskavou babičkou. Štefánia Ujháziová, dcéra „peknej Heleny“, zomrela v Trnave v roku 1951 a Ilonka v roku 1984. Hrobky oboch rodín Ujháziovcov aj Vajmárovcov boli na starom cintoríne za trnavským cukrovarom. Na žulovom náhrobnom kameni Vajmárovcov boli mená Mikuláš – statkár (1818 – 1900), Helena, rod. Matuška (1841 – 1924), Mikuláš ml. – lekár (1865 – 1894), Béla (1874 – 1886) a Egon

Riegler (1924 – 1925). Ujháziovská hrobka strážila pamiatku Arpáda Ujháziho, manželky Štefánie, rod. Vajmárovej (1871 – 1951) a ich syna Mikuláša (1897 – 1934).

Po likvidácii starého cintorína pripomína pamiatku oboch rodín na Novom cintoríne jednoduchý čierny žulový náhrobný kameň s nápisom: Hrobka rodiny Vajmár – Ujházy. Čitateľ tohto príbehu sa možno niekedy pristaví pri hrobe, jednoduchom i vznešenom zároven. Tam, bez mena a dát, od-

počívajú členovia dvoch známych trnavských rodín. Ilona Rieglerová, rod. Ujháziová z domu na Kapitulskej ulici odpočíva v Skalici pri svojom manželovi Bélovi. ■

Zdroje:

Rodinné príbehy sú vyznačené v texte kurzívou, zverejnené sú s láskavým dovolením pani Edity Tychlerovej a autorky ich poskytol jej syn František Tychler s manželkou Elenou zo Skalice.

Zdroje fotografií:

Zbierkový fond Západoslovenského múzea v Trnave

Pavol Tomašovič

Štúdia Simony Jurčovej vyšla v českom odbornom zborníku Historická fotografie 2016

Texty Simony Jurčovej publikované v Novinkách z radnice zachytávajúce voľakedajúšu atmosféru nášho mesta, stopy doby, pomerov a historických okamihov, majú priaznivú reakciu nielen v Trnave, ale aj v zahraničí. Z Českej republiky prišla na trnavskú radnicu výzva prednesená prostredníctvom riaditeľa Vojenského archívu v Trnave Jozefa Petráša, ktorý je zároveň členom redakčnej rady odborného zborníka o historickej fotografii, zozbierať historické podklady a pripraviť odbornú štúdiu o trnavskej fotografii. Jej naplnením je štúdia Simony Jurčovej pod názvom Viliam Wietz – fotograf v Trnave, ktorá koncom minulého roka vyšla v českom odbornom recenzovanom zborníku Historická fotografie 2016. Vydavateľom zborníka, ktorý už pätnásť rokov patrí ku kvalitným a atraktívnym periodikám v Českej republike, je Technické múzeum v Brne a Národný archív v Prahe.

Spomedzi trnavských fotografov, ktorých Simona Jurčová skúma v rámci výskumnej práce Západoslovenského múzea v Trnave, nie náhodou vybrala práve Viliama Wietza. Wietz totiž prišiel do Trnavy z Prahy, a popri trnavskom ateliéri mal aj ďalšie filiálky

v Čechách. V spolupráci s recenzentmi z Českej republiky došlo k posunu poznania i obohateniu informácií o tomto fotografovi, a to na oboch stranách – v Čechách i na Slovensku. Simona Jurčová predstavuje Viliama Wietza na pozadí vývoja trnavských fotoateliérov. Ako sme už spomenuli, na Slovensko prišiel z Prahy, kde začal s fotografickou živnosťou a prvý fotoateliér prevádzkoval v Trnave na začiatku sedemdesiatych rokov 19. storočia. Jeho firma sa stala uznávanou minimálne pre dve generácie Trnavčanov. Autorka mapuje aj rozvoj jeho podnikateľského zámeru v oblasti fotografie na prelome storočí prostredníctvom filiálok v iných mestách, pričom poukazuje aj na umeleckú zameranosť Wietza, jeho experimentovanie s fotografiou a technológiou jej výroby. Text je doplnený viacerými historickými fotografiami portrétneho charakteru z trnavského prostredia, reklamou z dobovej tlače i reklamami jeho ateliéru, ktoré boli na zadnej strane fotografických kartónov. Wietzov fotoateliér zanikol v Trnave po roku 1916, po fotografovej smrti.

Na štúdiu Simony Jurčovej v spomínanom zborníku nad-

Rodinný portrét, okolo rokov 1880 – 1885, kabinetná fotografia z fotoateliéru Wietz.

väzuje príspevok Dany Mas-sowovej o mikulovskom ateliéri Elektra, čo umožňuje čitateľom určité porovnanie trendov vo vývoji fotoateliérov na Slovensku a v Čechách. Trnavská autorka prispela nielen k bádaniu vo vývoji fotografie, ale potvrdila aj dôležité postavenie Trnavy v historickom i odbornom kontexte. V neposlednom rade, z pohľadu Trnavčanov, jej príspevky nám umožňujú porozumieť širším dobovým súvislostiam. ■

(mkv)

Umenie „od susedov“

Maďarsko s nami susedí, ale o jeho súčasnej výtvarnej kultúre vieme sprostredkovane asi menej ako o iných krajinách. Pritom aj tvorba Maďarov na Slovensku akoby patrila viac Maďarsku ako nám. V Galérii Jána Koniarika sa budeme môcť oboznámiť s obomi. V Kopplovej vile budú od 16. februára 2017 osobne dve národné (ostné) polohy u nás málo známej maďarskej kultúry reprezentovať maďarský sochár Attila Diénes z Magyarpolányu a slovensko-maďarský umelec Ottó Szabó, ktorý žije v Hostovciach neďaleko Košíc a venuje sa sakrálnej a monumentálnej tvorbe, voľnej maľbe, grafike, sochárstvu, počítačovému a interiérovému dizajnu. Kurátorom projektu je Miroslav Procházka.

Na spoločnej výstave sa tak stretnú sochárstvo a plošné výtvarné techniky, maľba a grafika. A. Diénes o svojej tvorbe a jej koreňoch hovorí: „Socha je metamorfovaný materiál, životom okúzlená neživá hmota, kladivom pretransformovaná a potom leštená extáza, vykryštalizované emócie, ktorej materiálová skutočnosť je predsa iba povrch.“ Pre O. Szabóa je v diele zase dôležitá komunikácia s divákom, zreteľné pretlmočenie výtvarnej myšlienky (napr. čiara priestorovo vyjadrená drôtom obklopujúcim diváka v inštalácii Ráčte vstúpiť). Na výstave v GJK v Trnave, Kopplovej vile, predvedie svoje výtvarné majstrovstvo okrem iného v maľbách s námetom ľudskej tváre ako vyjadrením ľudského údely.

Attila Diénes sa narodil v roku 1942 v Targu Mures (Transylvánia). V roku 1968 absolvoval v Cluji na výtvarnej akadémii Jon Adreescu sochárstvo. V roku 1970 sa stal členom rumunskej asociácie výtvarného a užitočného umenia. Od roku 1980 je členom Tvorivej dielne výtvarníkov Targu Mures. Od roku 1988 žije v Maďarsku. V roku 1989 sa stal členom Združenia maďarských výtvarných umelcov, v roku 1990 Asociácie maďarských umelcov, v roku 1994 Združenia umelcov Veszprému, od roku 2004 je členom spoločnosti sochárov.

Jeho najznámejšie samostatné výstavy sa konali v Targu Mures, v Bukurešti, v Budapešti, vo Veszpréme, v Szentendre, v Norimbergu, vo Washingtone, v New Yorku a na mnohých iných mestách sveta. Početných skupinových výstav sa zúčastnil v Maďarsku, Rumunsku, Poľsku, Holandsku, vo Francúzsku, v Nemecku, Taliansku a USA. Jeho

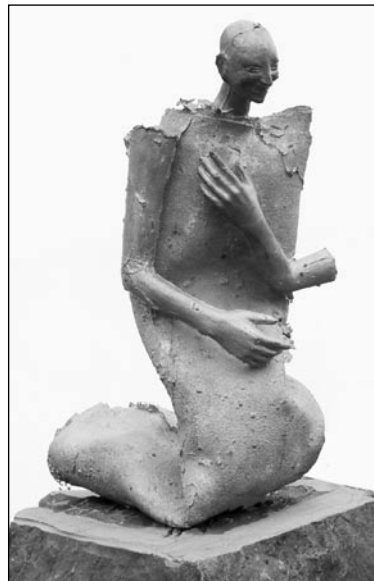

Attila Diénes - Parky - pradiarky osudu

Otto Szabó

pedagógmi boli Márton Izsák a András Koos. V roku 2011 mu bola udelená Munkácsyho cena, najvýznamnejšie ocenenie maďarských výtvarníkov. Jeho diela možno nájsť v rôznych múzeách, v zbierkach a na verejných priestranstvách. Jeho významné umelecké diela sú v Arkuse (Transylvánia), v Magyarpolány, v Szentkirályszabadja,

Attila Diénes Harlekin - bronz

Otto Szabó

v Kráľovej nad Váhom (SK), v Sâncraiu (Transylvánia), v Balatonszárszó, v Ópusztaszer, Kráľových Kračanoch (SK), Porrogu, Sâncraiu (Transylvánia), Targu Mures (Trans-

ylvánia), Veszpréme a Ajke. Mgr. art. Ottó Szabó sa narodil v roku 1965 v Rožňave. V rokoch 1988 – 1994 študoval na VŠVU v Bratislave na Katedre grafiky, odbor Voľná grafika u Igora Rumanského, Vojtecha Kolenčíka a Róberta Jančoviča. V roku 2010 získal za kvalitu tvorby cenu Pro Cultura Hungarica. V roku 2014 získal za vynikajúce výsledky v oblasti výtvarného umenia Ocenenie Maďarskej republiky Kríž rytierskeho rádu. Zúčastnil sa na mnohých samostatných i skupinových výstavných podujatiach v krajinách V4 a v Rumunsku, jeho monumentálne a sakrálné realizácie zdobia mnohé interiéry budov aj

krajinné exteriéry na Slovensku aj v Maďarsku. Okrem iného spolupracuje aj na ilustrovaní kníh. Učí na Škole úžitkového výtvarníctva v Košiciach. Zároveň vydáva Virtuálny časopis RovArt (www.rovart.sk), ktorý sa zaoberá aktuálnymi problémami súčasného kultúrneho a spoločenského diania. Založil Slobodnú akadémiu voľného umenia Rovás v Košiciach, taktiež sa stal predsedom združenia nezávislých umelcov a mladej inteligencie Rovás (1994), ktoré sa zaoberá organizovaním pravidelných výstav súčasných výtvarných umelcov, letnými workshopmi pre profesionálnych výtvarníkov a rozvojom

talentov mladých umelcov. Tiež organizujú rôzne druhy tvorivých táborov, festivaly, domáce a medzinárodné sympóziá, workshopy, vzdelávacie prednášky a pod. Výstava vytvorená v spolupráci s Košickým samosprávnym krajom potrvá do 26. 3. 2017. Súčasťou februárového programu v galérii, konkrétne Kopplovej vile (Zelený kríček 3) bude aj ďalšia PechaKucha Night (vol. 21), ktorá sa bude konať 22. 2. 2017 o 19.30 hod. Organizuje sa v spolupráci s OZ Publikum ako večer umenia a kultúry za účasti významných súčasných slovenských výtvarníkov. Vstup na akciu je voľný. ■

Martin Jurčo, foto Michal Čapkovič

Spomienka na Hanu Kostolanskú

Aj keď Trnava bola pre rozhlasovú herečku Hanu Kostolanskú rodenú Ušákovú (* 25. apríla 1928 Kátlovce – † 15. január 2017 Bratislava), len prestupnou zastávkou z rodnej obce do hlavného mesta, kde žila a pracovala, nepriamo ju ovplyvnila v prenášaní duchovných myšlienok. Sprevádzali ju celý život, a neraz s nimi mala aj svoje trpké skúsenosti. Dokumentuje to napríklad aj jej heslo v Encyklopédii umení Slovenska z 80. rokov, ktoré sa „zmestilo“ do niekoľkých viet. Napriek tomu, že len v archíve Slovenského rozhlasu nájdeme viac ako 1 400 nahrávok s jej hlasom.

Hana Kostolanská absolvovala v rokoch 1950 – 1952 odborný divadelný kurz pri Novej scéne v Bratislave. Tam v roku 1956 aj maturovala. Nemala stále divadelné angažmán. Od roku 1949 bola rozhlasovou administratívnu pracovníčkou, neskôr redaktorkou vzdelávacieho oddelenia. Bola redaktorkou, a od roku 1953 aj členkou Rozhlasového hereckého súboru Československého rozhlasu v Bratislave. Vďaka tomu si ju dramaturgovia a režiséri prizývali do celého radu rôznych rozhlasových postáv. V dokumentárnych pásmach, ale aj profiloch hercov bola spíkerkou, v rozhlasových hrách sa jej ušla vždy nejaká postava. Hrala väčšinou staršie dámy, mamy, staré mamy, tety a susedy. Napríklad v hrách pre mládež režisérky Viery Weidlerovej: Nestačí mi slovko ďakujem (1986); Hviezda v dlhej nočnej tme (1986), Donkichot zo Záhradnej ulice (1981), alebo režisérky Violy Muránskej Alžbeta a Babeta (1984), Vietor koncom leta (1971), Záhrada princeznej Zornice (1983) a mnohé

ďalšie.

Na 2. festivale pôvodnej rozhlasovej hry v Piešťanoch získala Hana Kostolanská v roku 1971 aj cenu za herecký výkon. Spolupracovala na dokumentárnych profiloch napríklad Heleny Bartošovej, Štefana Hozu, Ladislava Holoubeka, Leopolda Haverla a mnohých ďalších. Účinkovala aj v zábavných reláciách, napr. Kaleidofón (1987), Variácie a mnohé ďalšie. Na Hanu Kostolanskú si spomína vo svojej knihe Můj rozhlas aj dlhoročný literárny redaktor Pavol Hudík: „Svojím trochu zastretým amatérskym hlasom sa uplatnila skôr v dramatických sekvenciách, hoci zaujímavosť interpretovala aj niektoré prózy. Pravidelne účinkovala aj v literárnych pásmach. Je sestrou predčasne zosnulého básnika Pavla Ušáka – Olivu. Po odchode do dôchodku sa naplno venovala šíreniu jeho literárneho a duchovného odkazu.“

Hana Kostolanská bola pri zakladaní recitačnej súťaže Kátlovce Pavla Ušáka Olivu začiatkom 90. rokov. Od roku 2014 sa uskutočnu-

je súťaž každých päť rokov. Udržovala aj kontakty s ľuďmi, ktorých jeho poézia oslovovala, iniciovala zobrať vydanie jeho textov a prezentáciu jeho diela (napr. s hercom Jozefom Šimonovičom, spevákom Danielom Čapkovičom). Hana Kostolanská bola manželkou lekára Jozefa Kostolanského. V roku 2007 jej udelili cenu Fra Angelica. ■

Zlata Matláková, foto: obálka knihy *Verte cisárovi*

Výnimoční ľudia sú krájačmi tmy

(Anton Hykisch: *Verte cisárovi*, s. 224)**Bratislava, 12. december 2016**

Ponáhľam sa na železničnú stanicu. Z Národnej banky Slovenska si v ruke odnášam knihu a v pamäti cinkanie mincí, ktorými posýpali Hykischov román *Verte cisárovi*. Žičlivé slová a zvuk kovových peňazí vyprevádzal publikáciu na ceste k čitateľom a zároveň potvrdzoval zložité životný príbeh vládcu monarchie. Do košíka s mincami načierali dvaja bývalí najvyšší predstavitelia Slovenskej republiky Rudolf Schuster a Ivan Gašparovič, veľvyslanec Rakúskej republiky na Slovensku Helfried Carl, guvernér NBS Jozef Makúch, riaditeľ Vydavateľstva Spolku slovenských spisovateľov Roman Michelko a riaditeľka Slovenského inštitútu vo Viedni Alena Heribanová. Myšlienkami sa vraciam k Štefanovi Bučkovi, k jeho dramaturgicky premyslenej interpretácii reči Jozefa II. v posluchárni musaeum superior vo výberovom seminári Pázmaneum vo Viedni. Hoci vedomý presun v čase nie je jednoduchý, pomyselne sa ocitám medzi nadanými klerikmi Uhorského kráľovstva. A tak ma neprekvapuje prítomnosť Antona Bernoláka a zmienka o Trnave.

„Záleží výlučne na Vás, aby ste namiesto latinčiny uviedli do života reč vašich národov, Slovákov, Maďarov, Rusínov, Srbov. Klerik Bernolák ledva dýchal. Slovenská reč potrebuje gramatiku. Čo najskôr. Budem prvý.“ (s. 166) Trnavu a dianie v nej v období vládnutia Jozefa II. viackrát spomenul aj historik Ivan Mrva. Potvrdil tiež hodnovernosť zaznamenaných udalostí v beletrizovanom príbehu „klobúkového“ cisára, ktorý nikdy nebol oficiálne korunovaný. Literárny vedec Igor Hochel ocenil Hykischovu snahu odkryť významnú úlohu slovenských intelektuálov v kultúrnych a vedeckých dejinách rakúskej monarchie.

Vo vlaku

S novučičkou knihou sa zoznamujem v regionálnom expresse REX 1727; smer: Bratislava – Trnava. Prstami prechádzam po obálke s portrétom. Pripomeniem si rozhodnutie Beáty Balgavej pri vytváraní vizuálnej koncepcie mojej básnickej zbierky *Kytica za dverami* i korešpondenciu s inštitúciou Staatliche Museen v Berlíne. Výsledkom bol súhlas na použitie detailu obrazu Rogiera van der Weydena Dáma so závojom. Vraciam sa k Hykischovej knihe. Očami prebehnem tiráž, anotáciu, životopis autora, obsah, register osôb spomenutých v románe, kalendárium, epilóg netradične rozdelený na dve časti, dobové mapy, abecedne usporiadané zemepisné názvy i obsah. Štyristotridsaťdva stranový román náhodne otvorím na s. 109. „Abatiša, sestra Eudoxia odkrivkala do svojej kancelárie. Tam ju čakali viacerí páni. Podžupan prečítal latinský dekrét z uhorskej dvorskej kancelárie o rozhodnutí najmilostivejšieho cisára a uhorského kráľa o zrušení kláštora klarisiek v Trnave.“

Knihu zatvorím a obzerám sa po otvorenom vagóne. V každej štvorici sedadiel cestuje jedna pasažierka. Aká podobnosť s celami mníšok kontemplatívnej rehole svätej Kláry. Kým sa jedny skláňali pred súkromnými oltárkami nebeského Ženícha, moje spolucestujúce sú v ľahkom predklone pred rozsvietenými „oltárkami“ smartfónov a notebookov. A žiaria, usmievajú sa.

Pred pár týždňami som absolvovala komentovanú prehliadku kláštora klarisiek. Budova je súčasťou Západoslovenského múzea v Trnave. Sprievodkyňa Lucia Duchoňová porozprávala o každodennom živote mníšok. V oratóriu ma zaujal strop s anjelmí. Výraz ich tváre bol plný utrpenia. V rukách držali nástroje používané pri ukrižovaní. Neodradilo ma to v snahe vcítiť sa do rozjímajúcich, z pravej aj z druhej ľavej strany zbierať sväté slová,

prekrížením počuť svetlo a vidieť hlas, tak ako 34 rehoľných sestier, desať laických sestier a tri novicky v roku 1782.

Stanica Trnava

Vystupujem s niekoľkými cestujúcimi. Kráčať spomalene a trochu strnulo. V ľahkom predklone sledujeme digitálny oltárik. Posielam esemesku. Som jednou z nich.

Svätý otec a svätý syn

je názov 14. kapitoly Hykischovho románu. V adventnom období ho vnímam tak trochu predvianočne. Uvedomujem si autorov zámer napísať nie len viditeľný príbeh panovníka vystaveného neustálej verejnej kontrole, prejavom znepríatelenej šľachty, zložitému vzťahu s cirkvou, armádou. Keby tak mohol o panovníkovi povedať: castis omnia casta; čistému je všetko čisté. Ale v záujme pravdivosti sa dočítame až o zahanbujúcich intímnostiach muža z panovníckeho rodu. Napriek takejto polarite Hykischov románový svet nie je iba čiernobiely. Pri čítaní ma pohlcujú opisy intríg, naturalistickej tvrdosti, sexuality vládca privolávajúceho pomoc nežijúcej matky:

„Keby žila moja matka, azda by som sa jej opýtal a dočkal múdrej odpovede.“ (s. 235) Jedným z tajomstiev vládnutia sú pochybnosti. Listy, denníkové záznamy, modlitby, texty listín, ukážky z Bajzovho i Fándlyho románu, verše a citáty dotvárajú historickú hodnovernosť protagonistu. Zvlášť panovníkov list Eleonóre Lichtensteinovej,

v ktorom sa jej zdôveruje: „Navyše Boh rozhodol, že ma zbaví ženy i dieťaťa, dynastické záujmy mi prisúdili ďalšiu ženu a ďalšie dieťa. Aj tie som stratil. Už ako zrelý muž som sa ocitol na svete sám, bez žien, bez detí. Prispôbil som sa Božej vôli. Raz som napísal svojej matke: Nemilujem nič iné na tomto svete, len Vás a štát. Žil som tak desaťky rokov. Poctivo som znášal Boží údel, stal som sa z vlastnej vôle mučeníkom práce pre iných, pre tisíce a milióny neznámych ľudí.“ (s. 233)

Letopočty s poslednou jednotkou

V románe ma potešilo autorovo rozhodnutie venovať rozsiahly priestor slovenským vzdelancom. Tento fakt ho predurčuje

do knižničného fondu školských, obecných, krajských i univerzitných knižníc. Píšem mail Jozefíne Kocánovej, knihovníčke v Dolnom Dubovom, kde pôsobil Jozef Ignác Bajza. – O knihu má záujem a bude ju v dedine propagovať. Ešte Naháč – pôsobisko Juraja Fándlyho; v trnavskej Knižnici Juraja Fándlyho možno zorganizujú besedu s autorom.

Pri čítaní druhej časti epilógu si všimnem číslicovú zhodu a opakujúci sa presne desaťročný odstup od úmrtí: Anton Bernolák zomrel 51-ročný, Juraj Fándly 61-ročný, kardinál v osvieteneckom období Alexander Rudnay 71-ročný a Jozef Ignác Bajza 81-ročný. A ešte niekoľko záverečných viet epilógu: „Jozefov sen o spravodlivej

vláde, keď osvietení samovládca obšťastní svojich občanov – často aj proti ich pochopeniu a súhlasu – je stále aktuálny. Posledné dve storočia sú aj inventúrou pokusov, ako obšťastniť ľudí zmenou vonkajších podmienok.“ (s. 416 – 417)

Polnočná omša, 24. december 2016

Podarí sa mi ísť na polnočnú omšu do Kostola sv. Jána Krstiteľa, ktorý bol kedysi súčasťou areálu Trnavskej univerzity založenej kardinálom Petrom Pázmaňom? Túžim pobudnúť na mieste, kde sa presne na Štedrý deň začína odvíjať dej románu Antona Hykischeho Verte cisárovi. V roku 1780 boli podľa autora zasnežené Vianoce. Dnes sa márne obzerám po kvapkách vody v bielych vlniáčikoch. Nesneží... ■

Benjamína Jakubáčová, Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave

Knižnica – dobré miesto pre život

Uplynulý rok v Knižnici Juraja Fándlyho v Trnave priniesol veľa nového nielen pre samotnú inštitúciu, ale aj pre jej návštevníkov. V novom prostredí, s novými nápadiami a aktivitami sa bude knižnica aj v tomto roku, keď oslávi 90. výročie svojho vzniku, snažiť nielen o získanie priazne detí a mládeže, ale aj ich rodičov, aby návštevy tohto stánku literatúry boli príjemným zážitkom pre všetkých.

Pravidelní návštevníci Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave postrehli, že počas leta boli brány do knižnice zatvorené. Voči všetkým čitateľom, ktorí sa chystali v čase prázdnin a dovoleniek prečítať všetko, čo nestihli popri práci a škole, nám to bolo veľmi ľúto. Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave sídli v historickej budove z roku 1914, preto je nutné postupne realizovať rekonštrukčné práce zvonku aj v interiéri. V roku 2016 sa podarila rekonštrukcia vykurovania v celej budove. Popri nej dostali aj niektoré vnútorné priestory nový vzhľad. Keďže sú miestnosti priestorovo atypické, ich zariadenie si vyžaduje špecifický a náročný prístup, knižnica postupuje po krokoch, po jednotlivých oddeleniach.

Najrozsiahlejšou obnovou v roku 2016 však prešlo oddelenie pre deti. Knižničné regály a nábytok boli zastarané, poškodené, boli z čias, keď sa zariaďovalo univerzálne pre celú knižnicu. Preto ne-

vyhovovali súčasným moderným interiérovým kritériám farebnosti a účelnosti špeciálne pre detského čitateľa. Keďže knižnica bola úspešná v grantovom systéme Fondu na podporu umenia a získala finančné prostriedky, toto oddelenie dnes žiari farebnosťou, prehľadnosťou a úplnou novotou. Rozmery regálov sú prispôbené atypickým priestorom detského oddelenia a zároveň aj špecifikám jednotlivých vekových kategórií, s dôrazom na atraktivitu, funkčnosť, otvorenosť a bezpečnosť oddelenia ako celku. K vytvoreniu príjemného a bezpečného prostredia prispela svojimi vlastnými prostriedkami aj samotná knižnica. Zrealizovala sa maľovka, vymenila sa podlahovina a kúpil ďalší nábytok. Výsledok stojí za to. Sme radi, že po znovutvorení oddelenia sa našim malým čitateľom i ich rodičom páčia nielen obnovené priestory, ale aj bohatá ponuka knižných novínok. Toto miesto sa určite stane ešte prí-

ťažlivejším prostredím na trávenie voľného času detí, ale aj celých rodín a kolektívov. Herňa oddelenia, vybavená kobercom a všakovakými hračkami, je otvorená počas výpožičných hodín. Opäť sa rozbehli besedy, stretnutia s autormi a umelcami pre deti, hodiny literárnej výchovy, hodiny informačnej prípravy, súťaže a tvorivé dielne. V novembri sa knižnica stala odborným garantom projektu Kniha a príbehy v Mestskej športovej hale, kde sme uvítali nielen našich regionálnych autorov, ale najmä Gabrielu Futovú a Miroslava Regitka. Môžeme povedať, že vypredali športovú halu. Zapojili sme sa aj do projektu Vianočná Trnava. Zavítala k nám Kristína Farkašová so svojimi dvojčkami, vítali sme do života knižku spisovateľky Márie Lazárovej a ilustrátorky Trnavčanky Simony Čechovej Tri mačiatka tety Mily. Už sa tešíme na ďalšie stretnutia s čitateľmi. Aj v tomto roku pripravujeme pre všetkých veľa zaujímavých podujatí. ■

(pt, maju), foto: vitacasalese.it, archív rodiny AK

Slávnostné otvorenie pavilónu Antona Košťála

Nestáva sa tak často, aby o Trnave a jej osobnostiach zaletela sláva až do Talianska. Azda najznámejším Slovákom je tam Alexander Dubček, ktorý dostal na Bolonskej univerzite aj čestný doktorát, nájdeme tam jeho sochu a čestné občianstvo dostal aj v Benátkach a Florencii. Teraz sa v Taliansku skloňuje meno dnes už nežijúceho Trnavčana Antona Košťála. V partnerskom meste Trnavy Casale Monferrato na prízemí Paláca Hugesa na ulici Capello 3 bol v nových priestoroch umeleckých, jazykových a multimediálnych laboratórií Jazykového lýcea vyššieho inštitútu Balbo 15. decembra 2016 slávnostne otvorený Pavilón Antona Košťála.

Prácu Antona Košťála, ktorý nadviazal a zintenzívil i vzťahy medzi Trnavou a Casale Monferrato, si predstavitelia i občania tohto talianskeho mesta dlhodobo veľmi vážia. Považujú ho nielen za trvalého priateľa mesta, ale, ako odznelo aj na slávnostnom otvorení pavilónu, bol pre nich aj občanom Európy, podporovateľom talianskej kultúry a svedkom slobody, spravodlivosti a dôstojnosti.

PhDr. Anton Košťál sa narodil 10. apríla 1921 v Jaslovských Bohuniaciach a v roku 1940 maturoval na trnavskom gymnáziu. Pokračoval v štúdiu na filozofickej fakulte bratislavskej univerzity. Spracoval a vydal viacero prekladateľských

a frazeologických slovníkov a odborných prác. Je autorom prvého taliansko-slovenského slovníka. Pre slovenských čitateľov preložil viacero literárnych textov, noviel a poviedok. Aktívne ovládal deväť jazykov – taliančinu, latinu, francúzštinu, nemčinu, ruštinu, španielčinu, portugálčinu, angličtinu a chorvátčinu.

Anton Košťál bol v roku 1967 oficiálnym tlmočníkom pri podpisovaní priateľskej družobnej zmluvy medzi Casale Monferrato a mestom Trnavou a sprostredkovateľom viacerých vzájomných kontaktov, delegácií a kultúrnych podujatí. Na tú dobu to bolo o to nezvyklejšie, že nešlo o mesto v krajine východného bloku. Partnerstvo trvá takmer 50 rokov a v čase vzniku bolo definované ako zmluva založená na otvorenom dialógu medzi dvomi odlišnými politickými systémami v presvedčení prispieť k zmierňovaniu napätia studenej vojny a oslabovať ostrie ohraničené útlakom a izoláciou.

V roku 1987, keď bol starostom Casale Monferrato Riccardo Copo, boli pri príležitosti dvadsi-

teho výročia spolupráce nanovo oživené staré projekty partnerstva. V roku 2001 prezident talianskej republiky udelil Antonovi Košťálovi Rad hviezdy s titulom „commendatore“ s právom nosiť toto vyznamenanie. V roku 2003 sa stal Anton Košťál čestným občanom Casale Monferrato. Opustil nás krátko po svojich 95. narodeninách 28. apríla 2016. Svojou aktívitou zanechal nezmazateľnú stopu v slovensko-talianskej spolupráci.

Priestory pavilónu nesúceho jeho meno poskytujú nové umelecké, jazykové a informačno-multimediálne učebne vybavené na výučbu štyroch jazykov vrátane čínštiny, ku ktorým sa experimentálne doplňuje arabčina a ruský jazyk.

Pripomeňme, že na trnavsko-(slovensko)-talianskych vzťahoch má svoj podiel aj dnešná trnavská Stredná odborná škola poľnohospodárstva a služieb na vidieku, kde sa už od začiatku 90. rokov venujú výučbe talianskeho jazyka a partnersky spolupracujú s viacerými tamojšími inštitúciami. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Galéria Jána Koniarka predstavila pri príležitosti jubilea desaťročia prírastkov

To, čo sa podarilo zozbierať v depozitári za posledných desať rokov, predstavila v rámci novej výstavy na prelome rokov Galéria Jána Koniarka. Týmto veľkým projektom si pripomenula 40. výročie svojho založenia. Galéria vznikla v roku 1976 v provizórnych priestoroch a jej dobudovanie trvalo až do roku 1992. Od roku 1984 je pomenovaná po sochárovi Jánovi Koniarkovi.

Autori túto výstavu rozdelili podľa jednotlivých miestností Kopplovej vily. „Stredná časť venovaná 20. a 21. storočiu prepojila galériu portrétov, kde sú obrazy siahajúce do 17. storočia, cez 20. a 21. storočie, odkiaľ prechádzame až do expozície s názvom Klenoty domova. Prehliadku končíme inovovanou stálou expozíciou Ján Koniarek, zakladateľ súčasného slovenského sochárstva,“ povedal riaditeľ galérie Róbert Nemeček. Podľa ohlasov návštevníkov a aj podľa vekových skupín inovovali mnohé časti výstavných priestorov. „Napríklad viac sme sa priblížili aj skupinám, ktoré prichádzajú zo škôl a chcú v galérii aj pracovať a kresliť. V stálej expozícii pribudla informácia o Koniarkovom živote, o jeho kresbách a doplnili sme aj niektoré diela z depozitára,“ dodal Nemeček.

Kurátorom výstavy k jubileu bol Roman Popelár: „Vybrali sme to podnetné z prírastkov za desať rokov, boli to nákupy a dary. Ide zhruba o tretinu celkového množstva a výber bol náročný. Nákupy tvoria časť zhruba do roku 2010, aj keď pár diel bolo zakúpených aj po tomto roku. Kúpovali sme aj staré umenie, napríklad, nedávno na podobnej výstave k výročiu Považskej galérie kombinovali nákupy diel nežijúcich autorov so súčasným umením, ale zdalo sa mi to veľmi odvážne. Preto sme sa rozhodli pre tradičnú koncepciu predstavovania diel podľa istých tematických blokov. Prvý sme venovali abstraktnému umeniu, druhý predstavoval expresiu a éru postpunktu, tretí nezaradených alebo ťažko zaraditeľných autorov, potom autorov prichádzajúcich na výtvarnú scénu v 80. rokoch, a napokon videá a svetelné umenie.“

Keďže galéria na jubilejnej výstave predstavila výber z nákupov do depozitára za posledných desať rokov, zaujímalo nás, aké sú možnosti nákupu umeleckých diel (akvizícií) a získavania darov do fondu galérie. „V súčasnosti je v depozitári okolo 4 700 objektov a približne rovnaké množstvo plagátov z deviatich ročníkov Trienále plagátu Trnava. Náš zriaďovateľ má snahu obohacovať depozitár aj nákupmi, no je to problém najmä z hľadiska rozpočtu. Zvažuje sa, do ktorých oblastí sa vyčlenia finančné prostriedky. Je to pochopiteľné, ak sa rozhoduje, či kúpiť dielo nejakého významného umelca 20. storočia, alebo niečo do zdravotníckeho zariadenia. Ale nejaké peniaze sa vždy nájdu a každý rok sa podarí niekoľko diel zakúpiť. Oveľa lepšou cestou sú dary najmä od vystavujúcich umelcov. Najlepšou alternatívou je, keď autor po skončení výstavy daruje galérii nejaké dielo. Myslím, že to je aj akýsi spôsob poďakovania umelca galérii, keď je spokojný s návštevnosťou alebo ako sme nainštalovali výstavu, pripravili vernisáž, a podobne,“ hovorí Róbert Nemeček.

Nákup diela najmä z kategórie postmodernity je neraz ziskom, pretože o niekoľko rokov môže autor tak preraziť, že sa jeho dielo stane vyhľadávaným a výrazne stúpne jeho hodnota. Potvrďuje to aj kurátor Roman Popelár: „Za všetky diela spomeniem Petra Rónaia. V rokoch 1990 – 93 vznikol súbor jeho diel. Peter Rónai nám toto dielo daroval v roku 2014. Je to cyklus osemnástich koláží Not Stand – Nová vážnosť.“

Čo najviac motivuje autorov, aby svoje dielo darovali galérii do depozitára? „Mladí autori sú na začiatku kariéry, nemajú ešte vybudované

Manželská dvojica výtvarníkov Monika a Bohuš Kubinskí sa na výberovej výstave predstavili kolorovanou grafikou Albert Einstein a dielom kombinovanej grafickej techniky Pokora, ktoré patria k najmladším prírastkom depozitára Galérie Jána Koniarka.

meno. Ich návratnosť nie je overená časom a diela nemajú pre nich až takú závažnú cenu. A keďže chcú byť v zastúpení regionálnej alebo národnej inštitúcie, urobia pre to všetko. Inak to je v prípade renomovaných autorov, kde dar alebo odkúpenie diela je vecou dlhých rokovaní. Neraz sa stane, že k samotnému odkúpeniu ani nepríde. Je to veľmi individuálne,“ povedal Roman Popelár.

Mnohé diela by mohli nielen v čase svojho vzniku, ale aj v súčasnosti vyvolať isté diskusie. Zaiste aj preto neraz zostávajú celé desaťročia ukryté v hĺbke depozitárov. „Vystavovanie takýchto diel v dnešnej dobe si vyžaduje aj vysvetlenie kontextu obdobia, v ktorom vznikali. Niektoré diela dozreli, iné prezreli. Nevieť, či by mal niekto z návštevníkov dnes chuť vidieť aj napríklad diela socialistického realizmu. Všetko je možné a záleží aj od našich kurátorov, čomu sa venujú

a čo z depozitára odprezentujú. Samozrejme, sú aj tematické výstavy. Napríklad sme mali krajinársku výstavu Rodný môj kraj, tematickú výstavu k výročiu príchodu Konštatína a Metoda na Veľkú Moravu. Dá sa vyberať podľa určitého kľúča a očakávam, že isto niečo také prinesieme aj v budúcnosti,“ povedal Nemeček. Jeho slová dopĺňa kurátor Roman

Popelár: „Například známy je projekt Slovenskej národnej galérie spreď dvoch rokov o socialistickom realizme. Ak to robí erbová galéria ako je SNG, je to iné, ako keby to robila regionálna galéria. V našom prípade sa nedá predpokladať, ako by bol pochopený regionálny kontext verejnosťou a samotná podstata výstavy. Napríklad aj v prípade SNG nebol všetkými

pochopený zámer tvorcov a prišlo k poškodeniu sochy Stalina pred budovou galérie,“ hovorí Roman Popelár a dodáva: „V poslednom období navštevujem regionálne galérie a zbieram inšpiráciu. Napríklad zaujímavý je nápad vybudovať stálu expozíciu súčasného umenia. Napríklad v Žiline urobili prvú stále expozíciu intermédií na Slovensku.“ ■

Marián Štúň, foto: Werner Trügler

Nový rok s Trnavským komorným orchestrom

Spojenie jasu a priehľadnosti baroka s romantickou bohatosťou výrazu vytvorilo v Kostole sv. Jakuba nezabudnuteľnú atmosféru

Nový rok 2017 bol v Trnave otvorený hudbou. Tradičný koncert, ktorý v dvojročnom intervale pravidelne organizuje Trnavský komorný orchester (TKO) v prvý deň roku, prilákal množstvo poslucháčov. Program, zostavený z diel dvoch skladateľov – Antonia Vivaldiho a Antonína Dvořáka, priniesol najrôznejšie hudobné odtiene a nálady.

Prvou skladbou koncertu bola Sinfonia G dur A. Vivaldiho, ktorá prekvapila mohutnosťou úvodnej časti i stoickým pokojom časti druhej. Orchester pod umeleckým vedením Alžbety Ševečkovej sa zameral najmä na vytváranie výrazných dynamických kontrastov.

V druhej skladbe sa ako sólistka predstavila Karolína Zívalíková (violončelo), ktorá v ostatných dielach programu pôsobila ako vedúca svojej nástrojovej skupiny. Virtuózne sólo Vivaldiho Koncertu pre violončelo a orchester c mol zahrála s technickou istotou, no oceniť treba najmä citlivosť a vnímavosť jej prednesu.

V pomalejšej časti sa nenechala vyrušiť rozpačitým nástupom orchestra, čím udržala jej očarujúco tragickú náladu. V krajných častiach si zas dovolila rýchle tempá plné dravosti a predvieďla inšpiratívnu farbu tónu v niekoľkých vypätých témach.

Nasledujúci výber z Biblických piesní, op. 99 A. Dvořáka predniesol Marek Pobuda (barytón). Prvá pieseň – Oblak a mrákota jest vůkol Něho, je skladba mysteriózna, v niektorých polohách až hrozivá,

zatiaľ čo nasledujúca Hospodin jest můj pastýř je naplnená úprimnou zbožnosťou, odovzdanosťou a hlbokým pokojom. Výber z cyklu uzatvorila radostná pieseň Zpívejte Hospodinu. Sólistovi sa podarilo vyjadriť rôzne nálady skladieb najmä premysleným tvarovaním melódií a tiež bezprostredným vkladom do prúdu hudby.

Sonatina, op. 100 bola poslednou skladbou koncertu. A. Dvořák ju skomponoval v Amerike roku 1893 tesne pred svojím návratom do vlasti. Táto známa skladba je pôvodne určená pre husle a klavír, no na koncerte zaznela v slovenskej premiére jej verzia pre komorný orchester (úprava americkej skladateľky Elaine Feine). Pôsobivé dielo sa začína pastorálnou témou, ktorú zakrátko strieda bolestná melódia i náhle bojovné vzoprenie. TKO vyzdvihol pestrosť a motivickú invenčnosť skladby, čím nenechal nikoho

na pochybách, že ide o skladateľovo majstrovské dielo. V pomalejšej časti niekedy prehnane slabá dynamika uberala na expresivite, čo však bolo vyvážené tempovým členením. Vtipné Scherzo, ktoré nasleduje, predstavilo zatiaľ nepočutú náladovú polohu orchestra. Posledná časť je opäť rôznorodá, v zasnených melódiách prechádza od tanečnosti k heroickému pochodu. Bravúrnym finále dovedol TKO program koncertu k efektnému záveru. Publikum si potleskom vyžiadalo prídavok, a tak posledné tóny patrili veselému Scherzu z predchádzajúcej skladby.

Nie celkom tradičný program postavil vedľa seba majstrov dvoch veľmi rozdielnych hudobných svetov. Jasnosť a priehľadnosť baroka sa prepojila s romantickou bohatosťou výrazu, a tak vznikla nezabudnuteľná atmosféra tohto slávnostného novoročného koncertu. ■

Miroslava Kuracinová Valová, foto: René Miko

Timon Aténsky uzatvára Shakespearovu desiatku na scéne trnavského divadla

Premiéra tragédie Williama Shakespeara *Timon Aténsky* bola uvedená 10. decembra 2016 v Divadle Jána Palárika v Trnave v réžii Viktora Kollára. Hlavnú postavu stvárnil Tibor Vokoun. Jeho kritika, filozofa Apemanta si zahral Martin Križan, správcu Flaminia Tomáš Vraník. Ostatné postavy (poetku, maliarku, klenotníčku, starca, úžerníkov, sluhov a lupičov) stvárnajú Kristína Tóthová, Lucia Bugalová, Mária Jedľovská, Ján Topľanský, Jozef Bujdák, Miroslav Beňuš. Hra vznikla v dramaturgii Martina Timka, text hry bol upravený Viktorom Kollárom a Martinom Timkom podľa prekladu Jána Boora. Návrh scény vytvoril Ján Zavarský a návrh kostýmov Eva Farkašová. Na pohybovej stránke predstavenia spolupracovala Elena Kolek Spasová a svetelnom dizajne Juraj Jakabčín.

V celosvetovom meradle nie je veľa autorov, ktorí majú svoju vlastnú vedu, ale William Shakespeare ju má, volá sa shakespeareistika. Tá musela obhájiť dokonca samotnú jeho existenciu, keďže existovali hlasy, že nie je autorom svojich hier, že mu boli len pripísané a napísal ich niekto iný. Výsledkom jej bádania však je, že dramatik William Shakespeare sa určite narodil v roku 1564 a v zomrel v roku 1616, predpokladá sa, že presne v deň svojich päťdesiatych druhých narodenín (23. apríla). Vlni si teda kultúrna verejnosť pripomína 400. výročie úmrtia tohto najvýznamnejšieho a najznámejšieho anglického dramatika a pri tej príležitosti trnavské divadlo uviedlo vo svojej novodobej histórii (od roku 1961) už desiatu Shakespearovu hru, tragédiu *Timon Aténsky*, dokonca v slovenskej premiére.

William Shakespeare je dnes chápaný ako predstaviteľ tzv. alžbetínskeho divadla, teda anglického divadla, ktoré sa najviac rozvíjalo za 45-ročného panovania kráľovnej Alžbety (1558 – 1603), ale zahŕňa aj obdobie pred ním a po ňom, asi do polovice 17. storočia, kedy bola táto viac ako storočná tradícia prerušená puritánskym zákazom divadla. Tejto dobe sa hovorí aj alžbetínska renesancia, lebo prerušila stredovekú, zväčša cirkevnú tradíciu a sledovala vzostup individua a svetského tvorivého génia, ktorý sa stal po talianskom vzore typickým aj pre dobovú anglickú literatúru a divadlo. Samotná kráľovná Alžbeta milovala popri iných zábavách (napr. poľovačkách) aj divadlo či spektakulárne

oslavy pri návštevách svojich poddaných v rôznych častiach krajiny. Za Shakespearových čias bolo v Londýne (v okrajových častiach mesta) viac ako dvadsať divadiel prenajímaných kočujúcim umeleckým spoločnosťami. Herecké družiny vystupovali v divadelných stavbách pôvodne vybudovaných na dvoroch pohostinstiev, ktoré mali dvojstupňovú scénu (vo vrchnej časti sa mohla odohrávať napr. balkónová scéna z *Rómea a Júlie*, dolná sa dala využiť ako interiér či jaskyňa), rozľahlé proscénium pre monológy prednášané čo najbližšie k divákovi a hľadisko pod holým nebom. Divadlo bolo pre Anglicko dôležitým demokratickým prvkom, keďže ho naraz navštevovali ľudia od najnižších vrstiev až po panovnícku rodinu. Bolo miestom stretávania, pitia a hodovania, živých diskusií (nielen o predstavení), ba niekedy aj bitiek, takže keď chcel súbor skutočne zaujať a udržať si vo veľkej konkurencii (platiaciach)

divákov, musel byť „naozaj dobrý“. Z toho vyplýva, že Shakespeare, samozrejme, nebol žiadnym osamelým tvorivým géniom. Jeho hry patrili medzi mnohé iné s podobnými námetmi, jeho tvorba však dodnes zaujme rozsahom diela a „životnosťou“ svojich tém, všeplatnosťou svojich veršov. Pritom často spracovával staršie námety či známe histórie, dokázal im však dať pútavý tvar a napätie, ktoré pritiahlo divákov. Sám bol aj herec a neskôr akýsi „impresário“ svojho súboru s názvom Globe (glóbus, „zemekruh“). Každý súbor musel byť zároveň pod ochranou nejakého mecenáša/šľachtica – nie však preto, lebo by si na seba inak nedokázal zaraobiť, ale ako záruka jeho bezúhonnosti a vhodnosti, keďže postavenie divadelníkov a povolanie hercov bolo vnímané na veľmi nízkej spoločenskej úrovni, ba priam kriminalizované. Shakespearov súbor spadla najskôr pod ochranu lorda komorníka, neskôr samotného kráľa.

William Shakespeare pochádzal zo Stratfordu nad riekou Avon, kde pravdepodobne navštevoval Gymnázium Eduarda VI. Už ako 18-ročný sa oženil s o osem rokov staršou farmárskou dcérou Anne Hathwayovou. Skoro po svadbe sa im narodila dcéra, neskôr mali ešte dvojčatá, z nich jeho jediný syn Hamnet zomrel ako 11-ročný (ale Shakespeare sa dožil svadieb svojich dcér i jedného vnúčaťa). Pár rokov po synovej smrti napísal hru Hamlet, v ktorej vraj výborne zahral ducha Hamletovho mŕtveho otca. (Áno, na Shakespeareovu tvorbu je zaujímavé nahliadať aj z hľadiska psychoanalýzy, nielen historiografických súvislostí...) Jeho rodina pravdepodobne žila v Stradforde aj vtedy, keď on už od roku 1594 pôsobil v Londýne, niektoré divadelné hry však zrejme napísal už predtým. Písal tragédie, historické hry, komédie a romancy, ktoré boli preložené do takmer všetkých svetových jazykov. Okrem toho napísal 154 sonetov, dve dlhé epické básne a rôzne ďalšie verše. Niektoré Shakespeareove hry sa všeobecne považujú za najlepšie diela západnej literatúry vôbec. V prvom rade sa o to zaslúžili jeho kolegovia, ktorí v roku 1623 publikovali prvé súborné vydanie tridsiatich šiestich hier. Dnešné súborné vydania obsahujú 39 dramatických textov. Každý určite z hlavy povie aspoň tri z nich a kultúrny človek vie aj to, že napr. slávny americký film Skrotenie zlej ženy (z roku 1967, v hlavnej úlohe s Elizabeth Taylor) je pôvodne tiež „šejkspírovka“. Ale odvtedy ich boli natočené už desiatky, takisto lákavá je pre filmárov samotná, trochu tajomná osoba Williama Shakespeara. Ťažko však medzi spomínanými adaptáciami nájdeme tragédiu Timon Aténsky, napísanú asi v roku 1606. Podľa Aloisa Bejblíka, českého teatrologa a anglistu, pôsobí hra Timon Aténsky „dojmom neúplne prepracovaného Shakespeareovho náčrtu alebo nedorobeného prepracovania cudzej hry. Má dve dejové linky, ktoré vybiehajú z Atén. Atény sú tu čosi ako latinské urbs, ale môžeme ich pokladať jednoducho za všeobecný symbol ľudskej obce,

ľudskej spoločnosti“. Tieto slová sa dajú nájsť v súbore Shakespeareových antických drám z roku 1968 (vyd. Tatran, Bratislava), kde sa nachádza aj slovenský preklad Timona Aténskeho od Jána Boora. Spolu s prekladateľovou poznámkou, že práve táto nedokončenosť a akýsi prvý náčrt umožňujú väčšiu inscenačnú slobodu. Príbeh o Timonovi pravdepodobne čerpá zo starších zdrojov, ktoré sa dnes považujú za stratené. Pôvodne hra ani nebola uvedená na javisku, čo však nemusí byť prekážkou, skôr výzvou preklenúť „umeleckú nepresvedčivosť“ Shakespeareovho originálu pútavým spracovaním, o čo sa odvážne pokúsili v trnavskej inscenácii. Hra Timon Aténsky je uvedená bez prestávky, pozostáva však z dvoch samostatných častí, ktoré spája hlavná postava bohatého aténskeho občana Timona a jej psychický prerod, lebo ťažko tu použiť slovo vývoj. Zlom nastáva v momente, keď sa vinou veriteľov a nevďačných priateľov stáva väzňom vo vlastnom dome. Timon, ktorému sa zrútila celá predstava o svete, priateľstve, vďačnosti, kráse, teda ľudských a občianskych hodnotách, sa rozhodne pre zúfalý krok. Odíde od ľudí a nájdené bohatstvo použije proti obci, z ktorej pochádza...

V podaní Williama Shakespeara však druhú dejovú líniu tvoril ešte osud Alkibiada, aténskeho vojvodu, ktorý bol z obce vypovedaný, lebo sa zastal svojho dobrého vojaka, potrestaného pre jeho mravný poklesok. Práve scény týkajúce sa nespravodlivo zvrhnutého vojvodu boli v Shakespeareovej hre len načrtnuté a nedoriešené. Trnavské uvedenie sa tomu vyhlo spojením troch postáv – Alkibiada, Timonovho šafára Flavia a sluhu Flaminia – do postavy správcu Flaminia. V podaní trnavského súboru je hra výrazne odpolitizovaná a význam Timona pre „polis“ sa akcentuje až v závere, kde Timonov správca na základe jeho príkazu využije nájdený zlatý poklad a ako vojvodu napadne Atény, aby Timona pomstil. (Pôvodne mal túto úlohu plniť Alkibiades, ktorý sa však s Timonovými peniazmi mstil hlavne za seba...) „Za dobrotu na žobrotu,“ tak (trochu zjednodu-

šene) charakterizoval pre divákov Timona Aténskeho na predpremiére Ján Zavarský, umelecký riaditeľ DJP v Trnave. Problém je však omnoho širší. Timon je človek, ktorý akoby žil mimo realitu. Ľudský charakter neakceptuje v jeho mnohoznačnosti a celistvosti, lebo nikto predsa nie je iba úplne dobrý, alebo úplne zlý. Timon však áno: buď dokáže svoj majetok a seba rozdať do úplného sebaobetovania, alebo dokáže nenávidieť až do úplného sebazničenia. Tým v divákovi vytvára dvojité pocity – súcitíme s ním, ale na druhej strane chápeme aj jeho „spoločníkov“: Kto by nebral, keď dávajú? Kto nechce mať niečo zadarmo a vlastne stále viac?

Iná vec je už neochota oplatiť získané „pozornosti“ priateľskou pomocou či aspoň pôžičkou. Rozčarovanie z tohto počínania, ktoré bežne donúti jednotlivca k klamaniu a väčšej obozretnosti, vyvolá u Timona záchvat šialenstva. Nachystá hostinu, kde predloží hosťom iba ich charakter, vyleje pred nimi svoju bolesť i nenávisť a odoberie sa z Atén do lesov, kde sa stráni ľudí. Z filantropa sa stáva mizantrop, ktorý zavrhol naozaj všetko, čo ho spája s ľudským rodom. Literárne ide o hyperbolu, ale divadelné stvárnenie musí dať postave uveriteľnosť, ktorá stojí a padá na hercovi: Tibor Vokoun stvárňuje „dobrého Timona“ ako výborný herec, ale poloha zlého či šialeného Timona mu sedí ešte lepšie – jeho výkon je vierohodne bolestný i žľovitý. Timon, ktorý sa sklame v ľudoch („Nenávidím blížneho ako seba samého!“), odmieta znovuprijatie, odvrhuje život. Príbeh v trnavskom spracovaní akcentuje nadčasovosť – falošnosť, lakomstvo a pokrytecto tu nadobúdajú viac meradlo všeľudské, nezaťažené spoločenskými vrstvami a historickými súvislosťami. Tomu zodpovedá aj celé výtvarné poňatie hry – kostýmy, ktoré oscilujú medzi rokokom a súčasnosťou. Symbolika farieb – zlatá a červená zamat ako farby luxusu (i krvi), čierna či sivá negativizmus. Tmavosivá je emblematickou farbou Apemanta – filozofa, cynika (či iba realistu?), ktorý

nastavuje Timonovmu počnaniu od začiatku zrkadlo. Vzletné slová o priateľstve a Timonovo pohostinstvo demaskuje až na kosť. Odmietia veriť v ľudskosť človeka v pozitívnom význame, lebo človek je len zver, ktorý sa vyznačuje tým, že nemá zľutovanie s vlastným druhom. Martin Križan ako Apemantus aj v expresívnej pohybovej zložke vyjadruje svoj odstup od sveta, jeho tvár sa stáva až maskou: jeho nenávisť k ľudstvu je však iného druhu ako Timonova – Timon je sklamaný, Apemanta ľudia sklamať nemôžu, lebo od nich nič dobré nečaká. Spoločenstvo ľudí je pre neho vzorka na pozorovanie, potrebuje ho pre svoje vlastné uspokojenie, nemá dôvod sa ho zriekať. Jeho sarkazmus musí mať živnú pôdu a zároveň poslucháčov. Preto sa voči nemu vymedzuje aj životom (či sám sebou?) „oklamáň“ Timon, ktorý stále viac prepadá šíalenstvu. (Zrieknutie ľudstva je vyjadrené aj Timonovým zrieknutím sa jeho kultúrneho znaku – odevu, až do úplnej nahoty.) Naproti tomu má osoba Timonovho správcu Flaminia v sebe istú dávku videnia za horizont, vernosti svojmu údelu

a pánovi, prezieravosti aj irónie, ktoré Tomáš Vravník výborne skĺbil už v charaktere Janka Kráľa v hre Štefana Kráľika Divný Janko, premiérovanej v DJP minulú sezónu. Všetky postavy majú v sebe vysokú mieru presvedčivosti, herecky – hlasovo a pohybovo – v rôznych druhoch štylizácie. Ich gestá a mimika sú vysporiadané s vhodne nadsadenými nadčasovými témami podlízavosti, napätého očakávania, príjemného a nepríjemného prekvapenia vo výsledku veľmi dobre. Šťastnou bola aj voľba zmeniť postavy maliara, básnika a klenotníka z mužských na ženské, ktoré si môžu dovoliť vyššiu mieru afektovanosti, aby to vo výsledku nebolo rušivé, ale skôr zaujímavé a skutočne zrkadliace naše vlastné „univerzálne“ afektované výrazy. A zároveň sú tieto gestá esteticky podčiarknuté pohybom kostýmov a parochní zdôrazňujúcich pohyby tela, pri ktorých hrá dôležitú rolu aj sugestívna elektronická hudobná zložka.

Alžbetínske divadlo malo v spracovaní vždy zahrnutú aj komunikáciu s divákom, ktorá je zdôraznená vstupom hercov do hľadiska už na začiatku príbehu, a aj pri jeho

gradovaní. Potrebným prvkom bola istá miera komiky aj v tragédii, tu sa napr. na základe Timonovho nenávisťného monológu lúpežníci takmer vzdávajú svojho „poctivého zloďského remesla“, ale našťastie „nikdy nie je tak zle, aby sa človek musel dať na poctivosť“. Dlhšie monológy hlavnej postavy posúvajú dej, majú v sebe napätie, gradáciu a v podaní Tibora Vokouna aj kvalitnú vibráciu, ktorá núti k potlesku i uprostred predstavenia. Okrem monológov hra nezanedbáva ani konverzačnú zložku, zvlášť dialógy Timona s Apemantom sú ping-pongom, ktorého obsah a rytmus stojí za to si vychutnať. Odkazom na antickú drámu je v trnavskom režijnom naštudovaní expresívna zborová recitácia v záverečnej časti hry.

Žiadna Shakespearova hra nečerpá z jeho prítomnosti. Možno bolo vtedy spoločensky príliš nebezpečné načierať do tak blízkeho zdroja, možno bolo pútavejšie ukázať divákovi, že ich problémy žili ľudia v každej dobe... a tak je to vlastne dodnes. Preto je príbeh Timona Aténskeho znepokojivý univerzálne a oplatí sa vidieť. ■

Berliner DKP v skratke

■ **Divadelné predstavenie Zo Zoo**
Zo Zoo je pohybová komédia jedného herca z prostredia zoologickej záhrady, ktorá spája divadlo, pantomímu, absurdný humor, stand-up comedy a tanec. Bez použitia rekvizít počíta táto pestrá plejáda komických charakterov a zvierat s aktívnou predstavivosťou diváka. V autorskom divadelnom predstavení o revolúcií v jednej Zoo, kde sa zvieratá vzbúria proti novému majiteľovi, sa predstaví talentovaný herec Pavol Seriš. Toho ste v Trnave už mohli vidieť s dvoma hrami (Autor, Chutilo vám, páni?). Tentoraz pôjde až na hranice hereckých možností. Okrem úlohy správcu Zoo sám stvárňuje aj viac ako 25 zvierat. Nepôjde o nič filozofické, len o množstvo zábavy a energie. Pavol Seriš so svojimi hrami pravidelne vystupuje na Slovensku, v Česku a v zahraničí. Za svoje

autorské inscenácie získal mnoho ocenení, medzi inými aj poctu Objev roku na festivale „...příští vlna/next wave... 2014“ v Prahe, cenu za nejlepší herecký výkon na festivale FITUA 2015 v marockom Agadire či Hlavnú cenu na European Young Theatre 2015 v talianskom Spolete. Trnavským divákom sa predstaví v sobotu 25. februára o 19.00 h v dočasnom kultúrnom priestore Berliner na Pekárskej 40. Kapacita sály je len 40 miest, vstupenky v cene 5 eur sa dajú rezervovať e-mailom na adrese rezervacie@malyberlin.sk.

■ Trnavské dominanty tak, ako ste ich ešte nevideli!

Koncom januára bola v trnavskom Kníhkupectve AF otvorená výstava ilustrácií Michaely Chmelíčkovéj, ktorá sa pokúsila o nové stvárnenie architektonicky významných stavieb Trnavy.

Výstava pod názvom TTTeleport ponúka návštevníkom možnosť po prvýkrát uvidieť dosiaľ nepublikovanú sériu desiatich ilustrácií vo svojej pôvodnej veľkosti a farebnosti. Ilustrácie zobrazujú Trnavčanom dobre známe výjavy, no tie sú obohatené neznámymi a nereálnymi detailmi, a tak pomáhajú vidieť mesto trochu inak.

Michaela Chmelíčková pochádza z Bratislavy, kde aj vyštudovala Vysokú školu výtvarných umení. Venuje sa ilustrácii a grafickému dizajnu. Orientuje sa na ilustrácie, webové stránky, korporátne identity, grafický dizajn kníh, plagátov, VJ-ing, ale aj vlastnej voľnej tvorbe, ktorú uvidíte aj na jej trnavskej výstave.

Výstava pod názvom TTTeleport bude v priestoroch Kníhkupectva AF prístupná až do 24. marca. Vstup je voľný. ■

Peter Radványi

Úrodný rok pre trnavských literátov

Začiatok nového roka býva už tradične obdobím poobhliadnutia za rokom predchádzajúcim. Bilancujú sa jeho klady i zápory, robia sa rozličné prehľady a keď si z nepreberného množstva zaujímavých tém vyberieme literatúru, pohľad do spätého zrkadla nám prezrádza, že rok 2016, čo sa týka tvorby trnavských alebo s Trnavou spojených autorov, bol mimoriadne bohatý a plodný.

Ak si zoberieme na pomoc internet, poľahky si „vygúglime“, že v minulom roku sme v Malom Ríme privítali najmenej tucet neuctových knižných počinov, z ktorých väčšina si získala čitateľov aj mimo Trnavy. Svedčia o tom veľmi priaznivé recenzie v celoslovenských médiách, napríklad v Literárnom týždenníku. Pripomeňme si ich v chronologickom poradí. Začiatkom marca predstavil v Zrkadlovej sále Divadla Jána Palárika svoju novinku píšuci lekár či liečiaci spisovateľ a básnik MUDr. Miroslav Danaj. Kniha noviel Oči vlčích makov bola už siedmym prírastkom do bibliografie tohto neobyčajne aktívneho čerstvého sedemdesiatnika, ktorého popri náročnej medicínskej a pedagogickej profesii naplno opantali literárne múzy.

V marci sa o slovo prihlásila aj trnavská rodáčka, spisovateľka, poetka a pedagogička Gabriela Spusťová Izakovičová. Jej novú knihu, novelu *Môj milovaný kráľ Dávid*, uviedli na slávnostnej prezentácii v Kostole sv. Martina v Suchej nad Parnou, kde teraz žije.

Pekné májové počasie žičilo všetkým, ktorí sa zišli v poslednú májovú stredu na nádvorí radnice. Literárno-hudobný večer ponúkol stretnutie so spisovateľom, publicistom, predsedom trnavskej odbočky Spolku slovenských spisovateľov, šéfredaktorom *Noviniek* z radnice a v neposlednom rade aj s dlhoročným hovorcom trnavskej radnice Pavlom Tomašovičom. Ten po trojročnej prestávke, ktorá uplynula od vydania jeho poslednej knihy, predstavil prítomným svoju ďalšiu novinku, knižku literárnych esejí s názvom *Mosty ponad čas*. 1. júna, teda presne na Medzinárodný deň detí, sa v Knižnici Juraja

Fándlyho uskutočnilo stretnutie ďalšieho trnavského autora Jána Čápku s deťmi a školákmi, ktorým nielenže úspešne ponúkol ukážky zo svojej novej knižky plnej veršovaných a ilustrovaných hádaniek *Nože rýchlo povedz*, ale pohral sa s nimi aj prostredníctvom slovných hračiek.

Z úplne iného literárneho súdka je básnická zbierka známej trnavskej poetky, gitaristky a speváčky Beaty Vargovej Kuracinovej, ktorá sa objavila až po horúcom lete.

Volá sa *Beztebie*, je plná intímnej poézie a smútku spôsobeného stratou blízkeho človeka a autorka ju prezentovala koncom septembra v knižnici.

Minuloročnú knižnú ponuku spestrili aj dve knihy spomienok, ktoré majú spoločné len to, že obe vyšli v októbri a autori ich predstavili verejnosti krátko po sebe v Zrkadlovej sieni Divadla Jána Palárika. Prvú z nich, s názvom *Spomienky* votkané do príbehov, napísala známa trnavská publicistka, organizátorka a moderátorka kultúrnych podujatí, predsedníčka Miestneho odboru Matice slovenskej v Trnave a vedúca Literárneho klubu Bernolák Adriena Horváthová. Na rozdiel od jej ženskou optikou vnímaných milých príbehov z detstva a spomienok na starú Trnavu, bývalý politik Arpád Matejka vo svojej objemnej, vyše štyristostranovej knihe *Dotyky s mocou*, doplnenej o množstvo zaujímavých dokumentov a fotografií z jeho osobného archívu, spomína nielen na mladosť, ale najmä na obdobie, keď bol poslancom Národnej rady SR a podpredsedom HZDS.

Politike, len tej súčasnej, sa vo svojej novej knihe *Politické hry* venoval aj uznávaný politológ, komentátor, analytik a publicista

Michal Horský, ktorý žije v Trnave a dlhé roky pôsobil na Trnavskej univerzite.

Knižnica Juraja Fándlyho bola miestom, kde sme 27. októbra boli svedkami krstu novej knižky autorského tandemu Eva Jarábková a Janka Blašková. Trnavské humoristky vo svojej spoločnej knihe *Dve z jednej strany* ponúkli krátke básničky a epigramy na aktuálne témy a k tomu úsmevné glosy v trnavskom nárečí. Je to vlastne výber toho najlepšieho z ich tvorby, ktorú čitateľ nájde každý týždeň na stránkach známych regionálnych novín.

Svoje životné jubileum oslávil 12. novembra rodák z Chtelnice, lekár, univerzitný profesor a básnik MUDr. Karol Kapeller a darčekom k jeho krásnym 90. narodeninám bola práve jeho nová zbierka poézie *Nostalgie*.

Ani poetka a publicistka s poetickým menom Ružena Šípková nepochádza z Trnavy, ale často ju môžeme stretnúť v našom meste na rôznych literárnych a hudobných podujatiach. Nečudo, že si začiatkom novembra vybrala Trnavu a priestory knižnice Trnavskej univerzity aj na prezentáciu a krst svojho najnovšieho dielka, útlej básnickej zbierky *Periem* sa na tridsiatku.

O ďalšiu autorskú novinku sa postaral známy trnavský patafyzik, prozaik, publicista, výtvarník, kníhkupec, moderátor a organizátor literárnych podujatí v jednej osobe Peter Volek alias *Pero Le Kvet*. Svojich čitateľov nepochybne zaskočil a prekvapil, ale príjemne, snivou knihou nielen pre deti, ale aj pre ich rodičov *Chlapec s očami ako hviezdy*, ktorej krst sa uskutočnil 26. novembra počas 2. ročníka festivalu spisovateľov

Ypsalon v trnavskej Synagóge. Básnik a prozaik Štefan Kuzma, rodák z Bieleho Kostola, patrí ku skutočným workoholikom. K doterajším štyrom románom a siedmim zbierkam poézie pridal v minulom roku ďalšie štyri. Tri z nich, Cena studne, Naveky a Rukojemník vody, predstavil verejnosti na Trnavskej poetike začiatkom leta v záhrade Knižnice Juraja Fándlyho. Tú poslednú, v celkovom poradí už jedenástu zbierku s názvom Šepot, ponúkol milovníkom dobrého poetického slova 7. decembra na podujatí Adventný večer, takisto v Knižnici Juraja Fándlyho v Trnave. Dá sa povedať, že minuloročnú

trnavskú knižnú žatvu s úsmevom uzatvoril koncom decembra zborník Humor_zasináč.sk s výberom humoristických príspevkov Fóra humoristov z rokov 2010 – 2015. Nielen s úsmevom, ale aj s veľkým potešením môžeme konštatovať, že rok 2016 bol skutočne hviezdny rok pre trnavských literátov. Dokonca ma to zväzda až ku sloganu – Trnava, mesto spisovateľov. Nesmejte sa. Veď ak k uvedeným knihám, ktoré vyšli vlani, prirátam množstvo zaujímavých stretnutí so spisovateľmi v knižnici, štvordielny cyklus Trnavská poetika, festival spisovateľov Ypsalon a k tomu ešte fakt, že mesto v marci minulého roka

udelilo básnikovi a lekárovi MUDr. Karolovi Kapellerovi a spisovateľovi Ladislavovi Szalayovi Čestné občianstvo mesta Trnava a spisovateľom a básnikom Benjamínovi Škrekovi a Jozefovi Zavarskému Cenu mesta Trnava, uplynulý rok sa skutočne zapísal do dejín Trnavy ako rok spisovateľov. A aký bude rok 2017? Verím, že aj ten bude bohatý na novinky trnavských autorov, o čom svedčí už prvá lastovička – pozvánka na uvedenie novej básnickej zbierky Benjamína Škrekovi Ja som nespal, ktoré sa uskutoční vo štvrtok 16. februára o 17. hodine v Knižnici Juraja Fándlyho v Trnave. Máme sa na čo tešiť. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Eva Charfreitagová st.

Triumf piateho kladivára z olympijského Ria

Hod bremenom na Slávii vložil do kroniky tridsiaty štvrtý diel, Ján Malek v súťažnej klietke opäť nechýbal

Už 34. raz si dali randevú v tréningovom vrhačskom sektore Slávie Trnava poprední atléti aj rekreační záujemcovia na originálnej rozlúčke so starým rokom. Dovedna osemnásti sa konfrontovali v hode bremenom. Pre spresnenie, išlo o súťaž s 10,5-kilogramovým náčiním. Štvrté prvenstvo si odniesol 29-ročný Marcel Lomnický, piaty kladivár z Hier XXXI. olympiády v Riu de Janeiro či z ME 2016 v Amsterdame.

Pri neúčasti ženskej rekordérky trnavského mítingu Martiny Hrašnovej, ktorú kváril zranené koleno, poslala najďalej 77 centimetrov dlhé bremeno mladá guliarka banskobystrickej Dukly Patrícia Slošárová. Strieborné priečky v oboch hlavných poradiach obsadili súrodenci Libor a Eva Charfreitagovci, členovia usporiadajúceho Atletického klubu AŠK Slávia, výkonmi 38,11 a 14,27 metra. Na tretí stupienok sa postavil ďalší talentovaný armádny kladivár z mesta pod Urpínom, Karol Končoš (35,04) a u žien bola bronzová Nikola Ganobčíková (TJ Orava Dolný Kubín, 12,62). Favorizovanému Lomnickému, opatrujúcemu vo vitríne svoj život-

Najlepšie trio hlavnej mužskej kategórie, vpravo riaditeľ Silvestrovskej ceny Libor Charfreitag starší.

ný úspech z brazílskych OH, zaletelo silvestrovské náčinie v areáli na okraji nášho mesta do vzdialenosti 38,95 m. Odchovanec nitrianskej liahne, teraz príslušník VŠC Dukla Banská Bystrica, prevzal na záverečnom dekorovaní aj vecnú odmenu za prvenstvo v celoštátnej vrhačskej ankete 2016.

Organizátori Silvestrovskej ceny v lokalite Na rybníku nezabudli ani na vekovú skupinu od tridsaťpäť rokov. Očakávaný triumf si medzi staršími mužmi pripísal domáci slávista Roman Bachratý (21,35 m).

Druhú pozíciu obhájil Jozef Osadský z Dolného Kubína (19,81). „Pekná akcia súdržnej atletickej partie. Vždy sa sem teším,“ zložil kompliment trnavský rodák, teraz Hodonínčan Tóno Orlík (18,45), bronzový v B-kategórii. Chýbať, prirodzene, nemohol ani spoluzakladateľ podujatia Ján Malek, majúci na konte všetkých tridsaťštyri pretekárskych zápisov, ba dokonca i tri celkové primáty (1990, 1991, 1992). „Ak zdravie vydrží, rád prídem aj o rok,“ prisľúbil obdivuhodný veterán zo Zavara. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: rodinný zdroj

Atléti a žurnalisti smútia

Chodecký expert, známy športový redaktor a moderátor, trnavský rodák Jozef Polešenský si na cestu do večnosti pribalil päťdesiatdeň odžitých rokov

Pri vstupe do nového roku nás zastihla smutná zvest'. V piaty januárový deň naposledy vydýchol PaeDr. Jozef Polešenský. Športovec telom i dušou. V živote toho stihol veľa, no ešte mal pred sebou hŕbu rôznych zámerov a cieľov. Smrť si poňho prišla priskoro, iba krátko po naplnení päťdesiateho deviatego roku plodného života.

V Trnave sa na svet prihlásil 28. decembra 1957. Už v detstve mu boli blízke rôzne pohybové aktivity. Najskôr to skúšal vo futbalovej Lokomotíve. Postupne presedlal do atletického prostredia. Získala si ho pretekárska chôdza, no nepohrdol ani vytrvalostnými behmi. Po skončení štúdia v trnavskej pedagogickej fakulte sa od roku 1981 naplno oddal vrcholovému športu v banskobystrickej Dukle. Jej dres

mal často na sebe pri chodeckých dvadsiatkach a päťdesiatkach. Po skončení základnej vojenskej služby zostal v meste pod Urpínom v kruhu úspešnej chodeckej partie. Na pôde tamojšieho armádneho strediska sa stal asistentom trénera a pod krídla mu dali aj juniorskú reprezentáciu ČSSR. S diplomom doktora pedagogiky si odkrútil obdobie 1986 – 1992 pri koučovaní skupiny atletických chodcov v banskobystrickej internátnej športovej škole či vo vysokoškolskej Slávii PF. Čoraz viac ho však lákala športová žurnalistika. Postupne prešiel na pozície píšuceho redaktora aj moderátora. Ani na svoju rodnú Trnavu nezabudol. Dlhší čas tu pôsobil najmä ako regionálny spravodajca oboch tlačových agentúr. Tiež bol osvedčeným spíkom desiatok telovýchovných podujatí

PaeDr. Jozef Polešenský (28. 12. 1957 – 5. 1. 2017)

v našom meste a širokom okolí. Na mnohorakú spoluprácu s J. Polešenským mi zostalo more príjemných spomienok. Napríklad sme zopár rokov boli športoví kolegovia vo vtedajšom trnavskom Rádiu Forte. Zážitky rôzneho druhu mám aj zo spoločne odbehnutých maratónov, hodinoviek či kratších tratí dynamicky sa rozmáhajúceho hnutia džogingu. Jozef nám v Trnave neraz ochotne podal pomocnú ruku pri organizovaní telovýchovných akcií mestského charakteru. Do večnosti sa pobral priskoro. Krutý osud tak rozhodol. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Marián Bartoš

Halová šou ovenčila moravských futbalistov

Pohár primátora mesta Trnavy si z najstaršieho turnaja odniesli internacionáli Uherského Hradišťa

Keďže náš mestský časopis vychádza v novom roku prvý raz, zaradíme doň aj návraty k decembrovému športu. Predsilvestrovská halová šou sa hrala dvadsiaty siedmy raz. Publikum bavili bývalí prvooligisti, ktorí po štyridiatke stále obdivne ovládajú kumšt s koženou loptou. Víťazný pohár si odniesla Slovácká Slavia Uherské Hradišťa (4 body), druhí skončili domáci spartakovci (2) a tretiu priečku obsadili Nitranica (1). Kapitánov jednotlivých zostáv dekoroval primátor mesta Trnavy Peter Bročka. Červeno-biely kolektív spoza rieky Moravy získal piedestál šiesty raz. Najstarší halový futbalový turnaj internacionálov na Slovensku bol vhodným miestom i pre osvedčenú gratuláciu k životnému jubileu. Pamätné plakety si tentoraz prevzalo trio Emil Brunovský (80 rokov), Jozef Púchly (70) a Michal Gašparík (60). „Tiež takáto spoloč-

čenská pocta mi poskytla priestor k spomienkovému návratu do najúspešnejšieho obdobia Spartaka,“ prezradil Brunovský, člen hráčskeho kolektívu bílých anđelov v sezóne 1967/68, prvej z piatich majstrovských v československej lige. Vedno s bývalými hráčmi Trnavy bol pri PFŠ 2016 ocenený aj 65-ročný Mikuláš Rožňák, spoluzakladateľ turnaja z decembra 1990. Vtedy išlo o oslavu sedemdesiatin Antona Malatinského.

Prvá polovica januára 2017 zasa ponúkla v hale na Rybníkovej ulici celodenné zápelenie O pohár predsedu Oblastného futbalového zväzu v Trnave, výkonnostnú prehliadku ôsmich najlepších celkov jesenných súťaží tejto strešnej organizácie. Opäť raz sa ukázalo, že diváci majú interest o podujatie masového charakteru. Nadstavbové súboje najviac sadli Špačinciam. V dramatickom

finále 16. ročníka získali skalp Bieleho Kostola (4:3), pred jarou lídra siedmej ligy. A pritom víťazný celok prehrával v rozhodujúcom stretnutí 0:2 a 1:3. Stojí za zmienku, že na palubovke trnavskej MŠH sa mužstvo Špačaniec muselo zaobísť cez prvú januárovú sobotu bez svojho trénera Petra Mrvu, bývalého stopéra prvooligového Spartaka Trnava, ktorý strávil sviatky zimy u dcéry v zahraničí. „Turnaj mal po organizačnej i výkonnostnej stránke výbornú úroveň. Keď už sa zdalo, že o držiteľovi hlavnej trofeje rozhodnú pokutové kopy, prišiel štvrtý gól Špačaniec,“ komentoval generálny sekretár SFZ Jozef Kliment. Tretiu priečku obsadila Horná Krupá, štvrtá skončila Trnava-Modranka. Výsledkový sumár zo základných skupín zahatal postupovú cestu futbalistom Piešťan, Kopolotovic, Zelenča a Kľačian. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: archív autora

Kráľovský smeč v kráľovskom meste

Memoriál Róberta Zwiržinu vyhrali štvrtý raz za sebou Košičania, ďalšie tri miesta obsadili moravské kluby

Trnavský nohejbal eviduje vyše polstoročnú históriu. Súťaž trojíc je od samého zrodu loptovej hry nad nízku sieťou jej kráľovskou disciplínou. Na sklonku roka dostal priestor v starobyľom kráľovskom meste 21. diel turnaja pod názvom Trnavský vianočný smeč.

Technickú realizáciu mal na starosti skúsený štáb z NK Slávia. Viedla ho dvojica Peter Hlinka a Mikuláš Hanzlík. Skôr menovaný šéf organizačného výboru pre Novinky z radnice uviedol: „Hoci náš turnaj termínovo kolidoval s podobnou akciou v Prahe, do zoznamu sme zaregistrovali sedemnášť tímov, vrátane šiestich moravských.“ Tiež Trnava mala zastúpenie na palubovke mestskej športovej haly. Všetky tri domáce družstvá postúpili zo základných skupín. Podujatie sa súbežne hralo na dvoch ihriskách. Usporiadatelia ho opäť venovali spomienke na Róberta Zwiržinu staršieho (* 22. 11. 1938 – † 7. 9. 2009). Nezabudnuteľný

Róbert Zwiržina st. (na snímke prvý sprava) hral nohejbal za dva trnavské oddiely, Fortunu a Sláviu.

nadšenec pomohol tomuto halovému zápoleniu na svet a kus záslužnej roboty odviezol aj pri rozvoji nohejbalu na celoslovenskej úrovni.

Štvrtý triumf za sebou si zo Zwiržinovho memoriálu odniesli Košičania, podobne ako pred rokom

hrajúci v zostave Belko, Budkai a Siládi. Východoslováci uspeli vo finále nad Vsetinom (2:0). V trojsetovom súboji moravských zostáv o bronzovú priečku ťahala za dlhší koniec Orlová, na jej štíte skončilo Prštne. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Marián Bartoš

Šesť kilometrov bežal aj žongloval

Trilógiu na prelome rokov v Trnave režíroval tandem Michal Puškár a Renáta Šikulová, slávisti s úctou spomínali na ich atletického barda Antona Hajmássyho

Mekka kondičného behu na Slovensku opäť pulzovala cez sviatky naplno. Atleti Slávie pripravili v spolupráci s ďalšími ochotnými podporovateľmi tradičnú trojdielnu ponuku masových osláv džogingu. Program sa začal Zimným behom zdravia (vznikol 26. 12. 1980), pokračoval v úvodné januárové popoludnie Memoriálom Ladislava Kmeča a vyvrcholil Trojkráľovou šestkou. Prvý diel bol venovaný pamiatke atletického velikána Antona Hajmássyho (* 28. 12. 1916 – † 1. 11. 1978), nezabudnuteľnej trénerskej osobnosti pri príležitosti nedožitej storočnice. Počasie nastavilo súťažiacim na prelome rokov rozdielne podoby. Dvestočlenné pole obdarovala príroda na Štefana

Štart 30. edície Novoročného behu v Trnave, druhej časti vydarenej masovej trilógie.

slnčnými lúčmi a osemstupňovým teplom, na hmlistý Nový rok sa spustila mrazivá osuheľ, no a na

Troch kráľov koncertovala v Trnave pravá arktická zima so silným vetriskom. Najviac štartujúcich

mala druhá časť. Vkusné účastnícke medaily si z cieľa na Trojičnom námestí odnieslo 230 dospelých a 35 žiakov. Záverečné podujatie na 6 km, v areáli Slávie, zvládlo napriek krutým poveternostným podmienkam 123 aktérov. „Na trilógii sa mi aj tentoraz páčila kamarátska atmosféra početnej bežeckej partie,“ povedal populárny účastník oboch januárových pelotónov v Trnave, bývalý cyklistický olympionik (1996, 2000) a vicemajster sveta (1994) Milan Dvorščák.

Nemalej diváckej pozornosti sa prvého januára dostalo i Bratislavčanovi Milanovi Roskopfovi, vlastníacemu viacero zápisov v Guinnessovej

knihе rekordov. Ten počas celého šesťkilometrového behu v historickom centre slovenského Ríma ešte stihol žonglovať s tromi loptičkami. Všetky časti známeho bežeckého seriálu rovnako úspešne zvládli mnohí obdivuhodní nestori. Medzi nimi aj Pavel Selecký (r. nar. 1937, Klub dôchodcov Trnava) či dlhoročná atletická trénerka Ľudmila Hlaváčková (1947, Slávia Trnava).

Absolútne poradie mužov v Trnavskej bežeckej trilógii 2016 / 2017 (hodnotených 34 účastníkov): 1. Michal Puškár (rok narodenia 1986, Atletický klub AŠK Slávia Trnava, súčet redukovaných umiestení 3), 2. Andrej Orlický (1977, Triatlon Team

Trnava, 6), 3. Daniel Medvecký (1975, BK Viktória Horné Orešany, 9), 4. Martin Vaško (1994, AK Bojničky, 13), 5. Stanislav Hamerlík (1970, Triatlon Team Trnava, 16). Poradie žien (hodnotených 10 účastníčok): 1. Renáta Šikulová (1993, Karpatskí vlci Pezínok, 3), 2. Dagmar Vargová (1981, AK Bojničky, 6), 3. Jana Genčurová (1974, Ružindol, 9), 4. Dominika Tomašovičová (1989, Slávia STU Bratislava, 12), 5. Monika Ujlakyová (1974, Zeleneč, 16). Podmienkou zaradenia do konečného rebríčka bolo zdolanie všetkých troch podujatí (krosových 10 km na Vianoce, cestných 6 km na Nový rok, krosových 6 km na Troch kráľov). ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Jozef Žitňanský

Trnavský sviatok v kimonách ovládli Srbi

Vianočný turnaj karatistických družstiev pridal do kroniky tridsiaty piaty zápis, slovenský šampionát mladých adeptov rozdelil medaily v Trnave šiesty raz za sebou

Do rodiny olympijských športov pribudne v Tokiu 2020 aj karate. Začiatkom lanskeho augusta o tom rozhodol 129. kongres MOV v brazílskom Riu de Janeiro. Historický okamih zo zámoria sa v závere starého roka zrkadlil i na paneloch trnavskej mestskej haly pri tradičnom decembrovom sviatku v kimonách. Celodenný program v malom Ríme prebiehal na šiestich samostatných tatami. Sledovalo ho viacero osobností. Dominoval 74-ročný Japonec T. Ogawa, ikona svetového karate z krajiny vychádzajúceho slnka. Solídne zaplnené hľadisko najskôr tleskalo mladým aktérom majstrovstiev Slovenska všetkých vekových skupín od kategórie U21 po mladší dorast. Šampionát SR absolvovalo 353 dievčat a chlapcov (393 štartov), najlepších z kvalifikácií jednotlivých oblastí. Medzi päťdesiatimi siedmimi klubmi sa v športovom mravenisku na palubovke trnavskej haly nestratili ani nádejní pretekári usporiadajúceho KK Slováport. Postup do elitnej celonárodnej súťaže si vyslúžili šesťnásti. V celkovej bilancii M-SR jednotlivcov (kata, kumite) bol najlepší MŠK Žiar nad Hronom so šiestimi zlatými a piatimi bronзовými kovmi. Strieborný súčet

Početne obsadené majstrovstvá SR mladých karatistov v trnavskej hale priniesli množstvo zaujímavých súbojov.

zaznamenal bratislavský ŠSK (5 – 6 – 5) a bronзовý sumár potešil omladinu ŠK CMK Banská Bystrica (5 – 3 – 3). Karate klub Slováport Trnava skončil v individuálnom hodnotení vrcholnej mládežníckej akcie na trinástom mieste (1 – 1 – 2). V tímových previerkach sa predstavilo 63 družstiev z 25 klubov. Čelné pozície: 1. Farmex Nitra (3 – 0 – 1), 2. ŠSK Prievidza (2 – 2

– 1), 3. ŠSK Bratislava (2 – 1 – 4), 4. KK Slováport Trnava (1 – 2 – 2). Záver pestrého dňa obstarali muži. Tí zápasili v kumite družstiev. Hlavnú trofej z 35. ročníka Vianočného turnaja si odniesla reprezentácia Srbska. Borci domáceho Slováportu obhájili striebro pred roka. Tretia priečka svorne pripadla maďarskému tímu a výberu Slovenského zväzu karate. ■

Gorazd Kollárik

Ján Plachetka piatykrát na Majstrovstvách sveta v šachu seniorov

Trnavský šachový veľmajster sa ako sedemdesiatjedenročný zúčastnil koncom novembra minulého roka na Majstrovstvách sveta seniorov v kategórii nad 65 rokov v českom kúpeľnom meste Mariánske Lázně, kde nakoniec obsadil 16. priečku z 265 šachistov celého sveta so ziskom 7,5 bodu. Ako ich priamy účastník sa s našimi čitateľmi podelil o svoje nezabudnuteľné zážitky.

■ Prečo ste sa rozhodli zúčastniť Majstrovstiev sveta seniorov v Mariánskych Láznach, a v poradí už koľkýkrát?

- Po štyroch skúsenostiach som v posledných rokoch seniorské MS ignoroval vzhľadom na neprimerané finančné podmienky organizátorov i FIDE. Tiež som si uvedomil, že najlepšie seniorské roky 2005 – 2010 som nedokázal lepšie využiť ako na umiestnenia do 10. miesta a vo veku nad 70 rokov je čoraz ťažšie úspešne bojovať s mladšími súpermi. V prípade Mariánskych Lázní som sa však rozhodol tento bojkot výnimočne prerušiť, a tak som to skúsil po piaty raz. Organizátori z pardubického Ave-kontakt majú tradične vysokú reputáciu a ponúkli českým a slovenským účastníkom zvýhodnené podmienky, čo veľa ľudí aj využilo.

■ V čom spočívala vaša príprava na turnaj?

- V poslednom období hrávam len sporadicky a ani tentoraz som nemal žiadnu špeciálnu prípravu.

■ Vo štvrtom kole ste prehrali dosť nešťastne s Nemcom Kierzekom, lebo už v štrnástom ťahu ste nezahrali asi najlepšie, keď po 14. - D:d4 mohla nasledovať výmena dám aj pešiakov v strede šachovnice s možnou remízou. Hrali ste partiu na výhru?

- Partiu som naozaj chcel vyhrať, a preto som sa rozhodol pre riskantný zisk pešiaka. Rozhodujúca chyba prišla až v 17. ťahu. Mohol som dámu ustúpiť na d3 a nič konkrétne by sa stále nestalo. Nechcel som súperovi dávať ďalšie útočné tempá a vymyslel som si prehrávajúci ústup Db2?? s pointou 18. Vc2 Sd7, ale uniklo mi jednoduché 19.c6! S:c6 20. D:c6, po čom som stratil figúru. Je zaujímavé, že taktický motív c5-c6 som predtým

videl pri prepočte iného variantu, ale potom som naň zabudol.

■ V poslednom jedenástom kole prišla ďalšia prehra s Rusom Svešnikovom a opäť nešťastný štrnásty ťah (14. - De8?!), keď lepšie vyzeral postup 14. - S:d3 15.D:d3 c4! Dala sa ešte po tejto chybe udržať partia na remízu? Ktorý ťah považujete za svoju rozhodujúcu chybu?

- Máte pravdu, rozhodujúcou chybou bolo 14...De8? Hneď potom, ako som tento ťah urobil, som uvidel, čo sa stane, ale už bolo neskoro. Aj vo variante, ktorý uvádzate, by stál biely lepšie, ale stále by sa bojovalo, zatiaľ čo po 15.S:c5! bola čierna pozícia už prehratá. Je pravda, že som mal trochu smolu pri zrebovaní posledného kola, keď som dostal najneprijemnejšieho i objektívne najsilnejšieho súpera, ale takto hlúpo som prehrať nemusel. Výsledkom bol prepad v tabuľke o vari 10 miest.

■ Páčilo sa vám prostredie v kúpeľnom meste, ubytovanie, rozhodovanie, posedenie s priateľmi v bare a podobne?

- Krásne kúpeľné prostredie, ubytovanie, hracie miestnosti a celá organizácia boli na vysokej úrovni. Trochu ma mrzelo, že z kapacitných dôvodov sa štyri turnaje hrali na rôznych miestach, takže s mnohými starými priateľmi som sa ani nemal šancu stretnúť. Inak bolo všetko fajn, až na to nešťastné posledné kolo.

■ Ktorú partiu považujete za svoj najlepší výkon v turnaji a ktorú za najhorší?

- Nechcem hodnotiť jednotlivé partie, skôr by som povedal, že som hral dva rôzne turnaje. Bielymi 5,5 bodu zo 6 a to som ešte vypustil veľkú výhodu s Brazílčanom Van Riemsdykom, ale čiernymi biedne 2 body z 5. Asi aj preto som si nezaslúžil lepší výsledok.

■ Vaše dve tzv. veľmajstrovské remízy boli súčasťou taktiky v turnaji hranom na obmedzený počet kôl?

- Nič také nebolo v taktickom pláne, tak to proste vyšlo. Pred partiou s Ruckschlossom som hral päť dlhých partii a cítil som únavu, tak som proti odpočinkovej remíze

čiernymi nemal námietky. O dve kolá neskôr som hral so solídny ruským IM Miščukovom, ktorého poznám ako vyhláseného „betonára“, najmä bielymi. Keď mi krátko po otvorení ponúkol remízu, nemal som dôvod hrať za každú cenu na výhru a ponuku som prijal.

■ Ako ste spokojný s celkovým umiestnením?

- Urobil som solídne skóre: +6 -2 = 3 a získal som 5 bodov Elo, ale napriek tomu som jednoznačne nespokojný. Keď sa ku koncu turnaja pohybujete v prvej desiatke a pri optimálnej zhode okolností poškľučujete až po medailách, tak konečné 16. miesto je určite trpkým sklamaním. Ale také sú open turnaje; hovorí sa tomu tragédia posledného kola.

GK

Hrajte kráľovskú hru s Novinkami z radnice

Skladba č. 34, Ján Kozinka, Pravda 8. 3. 1974, mat 5. ťahom (5 – 8)

S najväčšou pravdepodobnosťou je druhým najvýznamnejším šachovým skladateľom v kráľovskom meste Trnave po Arnoldovi Pongráczovi (* 1810 – † 1890) Ján Kozinka (* 8. 2. 1937) z Modranky, ktorý o sebe prezradil: „Šach som sa naučil hrať od otca. Praktické skúsenosti som získal hraním s katolíckymi kňazmi v Modranke a Mederi. V rokoch 1952 – 53 som sa stal majstrom Gymnázia v Nových Zámkoch, Topolčanoch (1953 – 54) a Trnave (1954 – 55). Bol som dorasteneckým majstrom kraja Nitra (1953 – 54) a účastníkom majstrovstiev ČSR v Ostrave. Som majster okresu Trnavy (1956 – 57) a okresu Pezinok (1957 – 58) v kategórii dospelých. Ďalej majstrom TJ Žabokreky, TJ Veľké Ostratice a Modranka. Okrem aktívnej šachovej činnosti som bol dlhoročným funkcionárom v Teľovýchovnej jednote Modranke, okresnom i krajskom šachovom zväze. Ako tréner som šach naučil hrať takmer 150 záujemcov o „kráľovskú hru“ a z nich bolo osemnásť dievčat. Taktiež som

Ako ukážku šachového majstrovstva Jána Plachetku uverejňujeme víťaznú partiu zo 7. kola, kde hral s bielymi figúrami proti nemeckému šachistovi:

J. Plachetka - J. Huelsmann (Dámsky gambit D30, MSS 65+, M. Lázně 2016): 1.d4 d5 2.c4 e6 3.Jf3 Jf6 4.Sg5 Se7 5.e3 Je4 6.S:e7 D:e7 7.Jbd2 f5 8.Sd3 0-0 9.0-0 b6 10.Vc1 Sb7 11.Je5 J:d2 12.D:d2 Jd7 13.J:d7 D:d7 14.c5 a5 15.Vc3 b5?? (Prehrávajúci ťah. Čierny mal radšej hrať: 15. - Sa6! 16.S:a6 V:a6 17.De2 Vfa8 18.Vfc1 c6 19.c:b6 V:b6 20.Dc2 Db7 21.b3 Vaa6 22.Dd1 Vb4 23.Dh5 Dd7 24.V3c2 Dc8 25.Dg5 a4 26.De7 a:b3 27.D:b4 b:c2 28.V:c2 Dc7 29.g3 Kf7 30.a4 Vb6 31.Dc5 Va6 32.Da3 Db7 33.Vc1 Da7 34.Va1 Va5

35.Db4 Da6 => 16.c6! S:c6 17.Vfc1 Va6 18.Dc2 Sa8 19.V:c7 De8? (Ďalšia chyba, ale už v prehratej pozícii.) 20.Dc5 Dd8 21.S:b5 Vd6 22.f4 (22.Da7! Df6 23.Vc8 Vdd8 24.D:a8 f4 25.V:d8 D:d8 26.D:d8 V:d8 27.e:f4 Vb8 28.a4 Kf7 29.Vc7+ Kf6 30.g4 +-) 22. - h6 23.Va7 a čierny sa vzdal, keď už nechcel pokračovať v márnom odpore: 23. - Db6 24.Dc7 D:c7 25.Vc:c7 Vb8 26.V:g7+ Kh8 27.Vgc7 Vdb6 28.a4 Sb7 29.V:a5 Vg8 30.Va7 Vg7 31.V:g7 K:g7 32.Sd7 Kf6 33.a5 V:b2 34.a6 +-.

Pri príležitosti životného jubilea (* 18. 2. 1945) prvého slovenského šachového veľmajstra želáme Jankovi pevné zdravie a nech ešte veľa rokov robí dobré meno slovenskému šachu v domácich i zahraničných turnajoch.

roobil rozhodcu v nižších súťažiach. Hral som korešpondenčný šach, pokiaľ som nedospel k presvedčeniu, že v tejto oblasti šachu vyhráva ten, kto má kvalit-

nejší šachový program.“ Vráťme sa k jeho šachovej kompozičnej tvorbe. Svoju prvú skladbu uverejnil ešte ako 17-ročný v r. 1954. K šachovej skladbe viedol aj

svojho syna Romana, ktorý však viacej inklinuje k praktickému šachu. Zložil okolo sto šachových skladieb. Väčšinou sú to trojťažky, mnohoťažky a pomocné maty, kde začína čierny a pomáha bielemu dať čiernemu mat. Viacero jeho skladieb bolo niekoľkokrát reprodukovanych v šachových rubrikách novin i časopisov, a preto sme vybrali na ukážku jednu menej známu mnohoťažku uverejnenú v známom denníku na Slovensku ešte r. 1974. Začína v nej biely a dá čiernemu mat najneskôr piatym ťahom. V zdanlivej hre, ak by bol na ťahu čierny, je na šach bielemu kráľovi pripravený variant: 1. - Va2+ 2.S:a2+ Kh7 3.S:b1+ c2 4.S:c2+ d3 5.S:d3 mat. Ako sa zmení riešenie po správnom úvodníku (prvom ťahu bieleho)? Zodpovedanie tejto otázky ponechávame pre našich čitateľov – riešiteľov.

Janko žije ako dôchodca, ale ešte skladá šachové skladby. Občas ho môžeme stretnúť za šachovnicou

(lies)

Šport v skratke

■ **HÁDZANÁ** – Vek žien sa vraj nepatrí prezrádzať. Lenže športové encyklopédie to vonkoncom neberú do úvahy, toľž ak ide o majsterku sveta v populárnej loptovej hre medzi sedmičkami. Veronika Ilavská-Schmidtová sa narodila 29. 1. 1937, takže koncom minulého mesiaca oslávila vzácné osemdesiatiny. Hádzanú hrala od pätnástich do tridsiatich dvoch rokov, najmä vo farbách TJ Spartak Trnava a krátko za prvotligovú Lokomotivu Bratislava. Pod dievčenským priezviskom Schmidtová ju zaraďili do reprezentačného družstva žien pre majstrovstvá sveta 1957, hoci dovtedy nemala na konte ani jediný štart za Československo. V belehradskom svetovom šampionáte pred šesťdesiatimi rokmi sa však pričínala o zisk najcennejších medailí piatimi gólmi. Z nich dva dosiahla vo finále proti Maďarsku

svojho klubu v Trnave – Modranke. Bol vášnivým hubárom, ale teraz si skôr zájde namočiť svoje ubolené telo do termálnej vody v Podhájskej. Zorganizoval niekoľko riešiteľských súťaží a viedol šachové rubriky, napr. aj v Trnavskom hlase (1975 – 78). Rád sa kriticky vyjadruje k šachovému daniu okolo seba, ale šachová rubrika v NzR sa mu páči, je s ňou spokojný a odporúča v nej ďalej pokračovať.

Pri príležitosti významného životného jubilea želáme Jánovi Kozinkovi do ďalších rokov života pevné zdravie primerane jeho veku, veľa príjemných chvíľ strávených nad šachovnicou, nech zloží veľa zaujímavých skladieb pre šachových riešiteľov a zostane ešte dlho medzi nami.

■ **Riešenie skladby č. 33 (Kollárik):** 1.gxh3? De1+ 2.Kg2 (2.Kg4? Dh4 mat) 2. - De2+ 3.Kg1 De1+ s remízou večným šachom.

1.Dh7! De1+ 2.Kh2 (2.Kxh3? Dh4 mat) 2. - Sf5 (2. - Sxg2 3.Dxh6+

Kf7 4.Dh7+ Kf6 5.Dh8+ Kf7 6.Je5+ Ke7 7.Dg7+ Kd6 8.Dd7+ Kc5 9.Jd3+, 8. - Kxe5 9.De8+ +-; 2. - Dh4 3.De7+ Kg6 4.g3 Da4 5.Je5+ Kf5 6.Jd7 Dd4 7.Df7+ Df6 8.Dxf6 mat, 6. - Dc2+ 7.Kxh3 g4+ 8.fxg4+ Kg6 9.Jf8 mat, 6. - Kg6 7.Jf8+ Kh5 8.Df7 mat, 7. - Kf5 8.De6 mat) 3.Dxh6+ Sg6 4.Dh8+ Ke6 (4. - Kf7 5.Je5+ Ke6 6.Jxg6 Dd2 7.De5+ +-) 5.Dg8+ (5.Dc8+? Kd6 6.Ja7 De5+ 7.g3 De2+ 8.Kh3 Sh5 9.Dc6+ Ke5 10.Db5+ Dxb5 11.Jxb5 Sxf3 =, 10.f4+ gx4 11.Dc7+ Ke6 12.Dxf4 Sf3 13.g4 Sxg4+ 14.Dxg4+ Dxg4+ 15.Kxg4 =) 5. - Kf6 (5. - Kd7 6.Jb8+ Kc7 7.Ja6+ Kb7 8.Jc5+ Kb6 9.Dxg6+ Kxc5 10.Dxg5+ +-) 6.Dd8+ (6.Df8+? Sf7 7.Dh8+ Df5 8.Dh6 Dh4+ 9.Dxh4 gxh4 10.Kh3 Kg5 =) 6. - Kf5 (6. - Kf7 7.Dxg5 Sb1 8.Je5+ Kf8 9.Df6+ Kg8 10.f4 +-) 7.Df8+ Ke6 8.De7+ Kd5 9.Dxe1 Kxc6 10.De6+ a biely vyhrá. Biely musí byť pri šachovaní čierneho kráľa dárou opatrný, aby sa nedostal do remízového variantu. ■

(7:1). Okrem Schmidtovej bola v 12-člennom zlatom výbere ČSR už iba jedna Slovenka, brankárka Ríšová z Bratislavy. Obe hviezdne športovkyne uviedli 4. januára 2011 v Hlohovci do Siene slávy slovenskej hádzanej.

■ **DŽOGING** – Premiéru Mikulášskeho behu v Trnave vyhral spomedzi 80 štartujúcich veľký juniorský talent Marek Jankovič. (Slávia STU Bratislava), pochádzajúci z Cífera. Štvorkilometrovú trasu v starom centre, so štartom a cieľom pri Trojičke, zvládol za 11:49 min, s dvojsekundovým náskokom pred domácim Michalom Puškárom. Tretí dobehol Trenčan Tomáš Podpera (12:01). Ženský primát si odniesla Dagmar Vargová (AK Bojničky, 15:06 min). Strieborná Petra Mráziková z Piešťan, členka Školského atletického klubu SPŠ

Trnava, mala od víťazky šesťsekundový odstup a bronzový stupienok obsadila Zuzana Lužáková (OZ Bernohy Trnava, 16:37).

■ **CYKLISTIKA** – Hodinu po pravo poludní sa 1. januára vydali tri desiatky Trnavčanov z Trojičného námestia na otváraciu cyklojazdu ďalšej sezóny. Tradične si odkrútili vyše dvadsaťpäť úvodných kilometrov v sedle svojich dvojkoľosových tátošov. Spod mestskej veže si nato smerovali do Malženíc a cez Jaslovské Bohunice a Špačince sa vrátili späť do Trnavy. Novoročnú akciu mal pod palcom Erik Hirner. Na záverečnú posiedku tejto súdržnej komunity od pedálov prišiel primátor mesta Trnavy Peter Bročka. Prvý muž radnice v to popoludnie ešte stihol na bicykli správať bežecký pelotón 30. ročníka TNB v historickej časti. ■

ZÁPADOSLOVENSKÉ MÚZEUM

BUDOVA NA MÚZEJNOM NÁM. 3
tel. 033/55 12 913, 033/55 12 911,
e-mail: zsmuzeum@zupa-tt.sk, info:
www.zsmuzeum.sk

Otvorené expozície.....

Príroda Malých Karpát, Sakrálné pamiatky, Ľudová hrnčičina, Štefan Cyril Parák – pocta kráľovi zberateľov, Kampanologická expozícia, Archeologická expozícia, História Trnavy, Gotická Trnava, Krása zašlých čias, Oratórium, Osobnosti športu TTSK, Klarisky v Trnave

Výstavy.....

■ VÝBER Z VÝSTAV ZÁHORSKÉHO MÚZEA V SKALICI

Vinohrady, vinohrady
Františkáni v Skalici
Prvá svetová vojna a Záhorie
do 19. marca 2017

■ **MAROKO – RAJ GEOLÓGOV**
geologická výstava doplnená fotografiami
do 28. februára 2017

■ ZBIERKOVÝ PREDMET MESIACA FAŠIANGY

z etnografickej zbierky Západoslovenského múzea

PODUJATIA.....

DOM HUDBY M. SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO

Ul. M. Schneidera Trnavského 5,
Trnava
Otváracie hodiny – ZIMNÁ SEZÓNA 1. 10. – 31. 3.
Prosíme, ohlasujte návštevy cez pracovné dni u lektorov v hlavnej budove na tel. č. 033/ 55 12 913

Expozície.....

PAMÄTNÁ IZBA MIKULÁŠA SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO, DEJINY CIRKEVNÉHO HUDOB- NÉHO SPOLKU, DVORANA SLÁ- VY DOBRA

Výstavy.....

MÚZEUM KNIŽNEJ KULTÚRY

Námestie sv. Mikuláša 10, tel. č.
033/55 14 421
Otváracie hodiny – ZIMNÁ SEZÓNA 1. 10. – 31. 3.

Prosíme, ohlasujte návštevy cez pracovné dni u lektorov v hlavnej budove na tel. č. 033/ 55 12 913

Expozícia.....

WILLIAM SCHIFFER – ŽIVOT A DIELO SOCHÁRA A MEDAILÉRA

Výstavy.....

DETSKÝ SVET V MINULOSTI
Výstava rozprávkových kníh a hračiek z 20. storočia zo zbierok Západoslovenského múzea
do 27. marca 2017

PODUJATIA.....

ČÍTAME SI ROZPRÁVKU

Spríevodné podujatie pre základnú školu k výstave Detský svet v minulosti pre prvý stupeň základných škôl, na objednávku počas trvania výstavy

GALÉRIA JÁNA KONIARKA

Galéria Jána Koniarka

tel.: +421 33 55 11 659

info@gjk.sk, www.gjk.sk

■ 16. februára o 18.00 h v Kopplovej vile

Otto Szabó (SK)/Atilla Dienes (H): OSUDOVÉ OTÁZKY

Vernisáž výstavy rožňavského maliara strednej generácie (*1965) a maďarského sochára (*1942) rumunského pôvodu, držiteľa Munkácsyho ceny

Kurátor: Miroslav Procházka
Trvanie výstavy: do 26. 3. 2017

■ 9. februára o 18.00 h v Synagóge – Centre súčasného umenia

Katalin Madarász Décsi:

TRANSPARENTNÉ KUSY

Vernisáž výstavy mladej maliarky (*1982, Nové Zámky), absolventky Ateliéru grafiky a experimentálnej tvorby Fakulty umení v Košiciach.
Kurátor: Máté Csanda

Trvanie výstavy: do 26. 3. 2017
/Synagóga – Centrum súčasného umenia, Halenárska 2, Trnava/

Stále expozície v Kopplovej vile:

■ SOCHÁR JÁN KONIAREK (1878 – 1952)

Stála expozícia sochárskej tvorby zakladateľa moderného slovenského sochárstva

■ KLENOTY DOMOVA – slovenské klasické umenie 20. storočia

■ **GALÉRIA PORTRÉTOV** – výber diel z kolekcie portrétneho žánru reprezentujúcich vývoj portrétneho maliarstva od konca 18. storočia po súčasnosť zo zbierok GJK

AKCIE / AKTIVITY.....

■ 22. februára o 19.30 h v Kopplovej vile

PechaKucha Night Trnava vol. 21 – 21. vydanie večera umenia a kultúry

■ ART Laboratórium

Tvorivé dielne a výtvarná tvorba k aktuálnym výstavám pre MŠ, ZŠ, SŠ (podľa záujmu škôl)

KNIŽNICA J. FÁNDLYHO

Rázusova 1, tel. č. 0910 488 376 od 8.00 do 14.30 h, www.kniznicatrnavas.sk, kniznica@kniznicatrnavas.sk, zákaznicka linka: 033/55 13 896

■ 3. februára o 10.00 h v oddelení pre deti PRÁZDNINOVÝ VEDOMOSTNÝ MILIONÁR

■ 13. februára o 10.00 h v oddelení pre deti PRÁZDNINY NA TRETÍU

Prezentácia knihy za účasti tvorcov: Svetlana Majchráková – spisovateľka, Oksana Lukomská – ilustrátorka, Danuša Dragulová Faktorová – vydavateľka

■ 14. februára o 15.00 h v oddelení pre deti

VALENTÍNSKA TVORIVÁ DIELNIČKA

■ 16. februára o 17.00 h

v čitárni

JA SOM NESPAL

Prezentácia novej básnickej zbierky Benjamína Škreka

■ ZAŽEŇ NUDU SPOLU S NAMI – ZÁBAVNÝMI SÚŤAŽAMI

Prázdninové súťaže pre deti, začiatok vždy o 10.00 h

20. februára Kufor plný vedomostí

21. februára S abecedou do sveta

22. februára Vedomostný milionár

24. februára Háďaj s nami

■ 23. februára o 10.00 h v Zr-
kadlovej sieni Divadla Jána Pa-
lárika

90 ROKOV KNIŽNICE JURAJA
FÁNDLYHO

Slávnostný program pod záštitou
predsedu TTSK Tibora Mikuša
Hudobný hosť: skupina Bystrík
Band

DIVADLO JÁNA PALÁRIKA

Tel: 033 / 551 11 25

email: pokladna@djp.sk, www.djp.sk

■ **streda 1. 2. / 19.00 TIMON
ATÉNSKY**

■ **štvrtok 2. 2. / 10.00 ZLATÝ
KĹÚČIK**

■ **piatok 3. 2. / 19.00 ZMIE-
RENIE alebo DOBRODRUŽ-
STVO PRI OBŽINKOCH**

■ **sobota 4. 2. / 19.00 SLUHA
DVOCH PÁNOV**

■ **nedeľa 5. 2. / 16.00 TRAJA
TUČNIACI**

■ **pondelok 6. 2. / 10.00 ČIER-
NA KOMÉDIA**

■ **utorok 7. 2. / 10.00 MALÝ
PRINC**

■ **streda 8. 2. / 10.00 MALÝ
PRINC**

■ **streda 15. 2. / 10.00 TR-
NAVSKÁ SKUPINA alebo
VISELI SME ZA NOHU Z KO-
LOTOČA**

■ **piatok 17. 2. / 10.00 Božena
Slančíková Timrava: ĤAPÁ-
KOVCI – verejná generálka
19.00 Božena Slančíková
Timrava: ĤAPÁKOVCI – pred-
premiéra**

■ **sobota 18. 2. / 19.00 Božena
Slančíková Timrava: ĤAPÁ-
KOVCI – premiéra**

■ **pondelok 20. 2. / 19.00 ĤA-
PÁKOVCI**

■ **utorok 21. 2. / 19.00 ACH
TIE ŽENY, ACH TÍ MUŽI**

■ **streda 22. 2. / 10.00 KA-
MENNÝ CHODNÍČEK**

■ **štvrtok 23. 2. / 10.00 MLY-
NÁRKIN PYTAČ**

■ **piatok 24. 2. / 19.00 SLUHA
DVOCH PÁNOV**

■ **nedeľa 26. 2. / 16.00
OSTROV POKLADOV**

■ **pondelok 27. 2. / 10.00 Ti-
mon Aténsky**

■ **utorok 28. 2. / 10.00 DIVNÝ
JANKO**

■ **utorok 28. 2. / 19.00 TRI
LETUŠKY V PARÍŽI**

Štúdio

■ **nedeľa 12. 2. / 16.00 GUEKO
BAMBUEKO – Divadlo Happy,
Bratislava**

.....
*Západoslovenské múzeum, Galéria
Jána Koniarka, Divadlo Jána Palárika
a Knižnica Juraja Fándlyho sú v zriaďo-
vateľskej pôsobnosti Trnavského samo-
správneho kraja*

TRNAVSKÉ MATERSKÉ CENTRUM

*Okružná 20, 917 01 Trnava, tel. č: 033/
53 41 054, 0907 790 046, www.trnav-
skemc, trnavske.mccentrum.sk*

■ **1. 2. / 9.00 h GITAROVÝ
KRÚŽOK** pre mamy s hudobníč-
kou Mgr. Máriou Durcovou

10.00 h MAMI-LIFE KOUČING
– Chceme vedieť ovládať a usporia-
dať svoje myšlienky, ktoré
ma ovplyvňujú. Kouč: Mgr. Eva
Michalcová, nahláste sa vopred,
vst. 5 €

■ **2. 2. / 9.30 – 11.30 h PO-
HRAJME SA SPOLU** – hry na
rozvoj motoriky a zrakového vní-
mania – kinetický piesok, chytanie
rybičiek, drevené puzzle a iné hry

■ **3. 2. / 10.00 h ZDRAVÉ
NŮŽKY** – cvičenia na predchá-
dzanie plochým nôžkam – s ma-
mou Lenkou

■ **6. 2. / 10.00 h ŠIKOVNÉ
RÚČKY** – tvorivé dielničky pre
rodičov s deťmi

**16.00 – 17.00 h ANGLIČTINA
PRE MAMY** – konverzácie s lek-
torkou Ing. Ľubkou Mečiarovou

**18.00 – 20.30 h U HRDZAVEJ
SINGERKY** – kurz šitia pre začia-
točníkov – 1. stretnutie s J. Makra-
iovou, nahlasovanie a bližšie info
na jana.makraiova@gmail.com

■ **7. 2. / 9.00 h HUDOBNÁ**

**ŠKOLA YAMAHA – Robík
10.00 h PRVÉ KRŮČIKY
K HUDBE**

**17.30 a 18.30 h CVIČENIE
VLASTNOU VÁHOU**, nahlasova-
nie 0911 088 078

■ **8. 2. / 9.00 h GITAROVÝ
KRÚŽOK** pre mamy s hudobníč-
kou Mgr. Máriou Durcovou

10.00 h MAMI-LIFE KOUČING
– Ako byť vyrovnaná, stretnutie
s andragogičkou Mgr. Evou Mi-
chalcovou, nahláste sa vopred na
tel. č. 0915 037 137 – vstupné 5 €

16.30 h VESELÁ GITARA
– angličtina s lkou pre deti od 2 do
4 rokov

■ **9. 2. / 9.00 – 12.00 h
O ZDRAVOM CHODIDLE**
– workshop o správnej chôdzi,
vplyve chodidla na držanie celého
tela, o plusoch i mínusoch ortope-
dickej a barefoot obuvi, podoskop,
cvičenie a individuálne poraden-
stvo – potrebné nahlásiť sa vopred,
účasť obmedzená, vst. 15 €

■ **10. 2. / 10.00 h PODPORNÁ
SKUPINA NOSENIA DETÍ** – na-
hlasovanie nosíme.deti.trnava@g-
mail.com

■ **13. 2. / 10.00 h SPIEVANKY**
– hudobné stretnutie pri gitare
s Ľubošom

10.30 h RECEPTÁRIK – Zelero-
vo ananásový šalát

**16.00 – 17.00 h ANGLIČTINA
PRE MAMY** – konverzácie s Ing.
Ľubkou Mečiarovou

■ **14. 2. / 9.00 h HUDOBNÁ
ŠKOLA YAMAHA – Robík
10.00 h PRVÉ KRŮČIKY
K HUDBE**

**17.30 a 18.30 h CVIČENIE
VLASTNOU VÁHOU**, nahlasova-
nie na 0911 088 078

■ **15. 2. / 9.00 h GITAROVÝ
KRÚŽOK** pre mamy s hudobníč-
kou Mgr. Máriou Durcovou

10.00 h HRANICE U DETÍ
– stanovenie hraníc vo výchove, pri
súrodeneckej rivalite a vzťahoch
– prednáška psychologičky Mgr.
Andrey Lehenovej, PhD., spojená
s diskusiou

16.30 h VESELÁ GITARA anglič-
tina s lkou pre deti od 2 do 4 rokov

■ 16. 2. / 9.30 a 10.30 h

MONTESSORI HERNIČKY

s Lenkou Jančovičovou, nahláste sa vopred, vst. 3 €

■ 17. 2. / 10.00 h **ZDRAVÉ NÔŽKY**

– cvičenia s mamou Lenkou na predchádzanie plochým nôžkam

■ 20. 2. / 10.00 h **SPOZNÁVAJME SVET**

– Arktída, Antarktída – globálne vzdelávanie pre najmenších s Lenkou Jančovičovou prostredníctvom zasneženej prírody, oceánu, ľadových medvedov a iných polárnych zvieratiek.

Skúsime zistiť, ako žijú Eskimáci v iglu, ako cestujú na saniach, ako sa obliekajú a čo radi jedia, niečo ochutnáme aj my. Vstupné 3 €

16.00 – 17.00 h ANGLIČTINA

PRE MAMY – konverzácie s lektorkou Ing. Ľubkou Mečiarovou

■ 21. 2. / 9.00 h **HUDOBNÁ**

ŠKOLA YAMAHA – Robík

10.00 h PRVÉ KRÔČIKY

K HUDBE

17.30 a 18.30 h CVIČENIE

VLASTNOU VÁHOU, nahlasovanie 0911 088 078

■ 22. 2. / 9.00 h **GITAROVÝ**

KRÚŽOK pre mamy s hudobníčkou Mgr. Máriou Durcovou

10.00 h MAMI-LIFE KOUČING

– Od snov k cieľom, stretnutie s andragogičkou Mgr. Evou Michalovou, nahláste sa vopred na 0915 037 137, vstupné 5 €

16.00 h **KARNEVAL** s kúzelníkom Ivanom Lučaničom a jeho interaktívnou show spojené s množstvom humoru, zábavy a občerstvením – len na vopred zakúpené vstupenky

■ 24. 2. / 10.00 h **PODPORNÁ**

SKUPINA DOJČIACICH MATIEK, vst. 2,5 €

■ 25. 2. / 10.00 h **CREIGHTONSKÝ MODEL**

– naučte sa spoznať svoju plodnosť jednoduchou a spoľahlivou metódou. Vedie RNDr. Viera Červená, FCP, potrebné nahlásiť sa vopred

■ 27. 2. **pon. 10.00 SPIEVANIEKY** – hudobné stretnutie pri gitare s Ľubošom

16.00 – 17.00 h ANGLIČTINA

PRE MAMY – konverzácie s Ing.

Ľubkou Mečiarovou

■ 28. 2. / 9.00 h **HUDOBNÁ**

ŠKOLA YAMAHA – Robík

10.00 h PRVÉ KRÔČIKY

K HUDBE

17.30 a 18.30 h **CVIČENIE VLASTNOU VÁHOU**, nahlasovanie 0911 088 078

KINO HVIEZDA

0907 673 593, 033 / 32 36 444,

kinohviezdatt@gmail.com,

www.kinohviezda.trnava.sk

■ 1. 2. / 17.30 **CHLAPCI (SCANDI)**

19.30 / **PYROMAN (SCANDI)**

■ 2. 2. / 17.30 **TAKMER MUŽ**

(SCANDI)

19.30 **POSLEDNÝ KRÁĽ (SCANDI)**

■ 3. 2./ 16.00 **DIVOKÉ VLNY 2**

18.00 **PSIA DUŠA**

20.00 **KRUHY**

■ 4. 2. / 15.30 **DIVOKÉ VLNY 2**

17.30 / **PSIA DUŠA**

19.30 **KRUHY**

21.30 **KRUHY**

■ 5. 2. **NEPREMIETAME**

■ 6. 2. / 19.00 **LORDI**

■ 7. 2. / 16.00 **PSIA DUŠA**

18.00 **THE BEATLES: EIGHT DAYS A WEEK**

20.00 **PATERSON**

■ 8. 2./ 17.00 **KRUHY**

20.00 **SmartTalk** – Ako sa jazyky učia polygloti

■ 9. 2 / 15.30 **PÄTĎESIAT ODTIEŇOV TEMNOTY**

17.30 **LEGO BATMAN VO FILME**

2D – premiéra

19.30 **PÄTĎESIAT ODTIEŇOV TEMNOTY** – premiéra

■ 10. 2. / 16.00 **LEGO BATMAN VO FILME 2D**

18.00 **PÄTĎESIAT ODTIEŇOV TEMNOTY**

20.00 **PÄTĎESIAT ODTIEŇOV TEMNOTY**

■ 11. 2. / 15.30 **LEGO BATMAN VO FILME 2D**

17.30 **LEGO BATMAN VO FILME 3D**

19.30 **PÄTĎESIAT ODTIEŇOV TEMNOTY**

21.35 **PÄTĎESIAT ODTIEŇOV TEMNOTY**

■ 12. 2. / 13.30 **LEGO BATMAN VO FILME 2D**

15.30 **LEGO BATMAN VO FILME 2D**

17.30 **PÄTĎESIAT ODTIEŇOV TEMNOTY**

19.30 **PÄTĎESIAT ODTIEŇOV TEMNOTY**

■ 13. 2. / 17.00 **LEGO BATMAN VO FILME 2D**

20.00 **SILNÉ REČI**

■ 14. 2. / 15.30 **PÄTĎESIAT ODTIEŇOV TEMNOTY**

17.30 **PÄTĎESIAT ODTIEŇOV TEMNOTY**

20.00 **REALITA**

■ 15. 2. / 17.30 **PÄTĎESIAT ODTIEŇOV TEMNOTY**

20.00 **CESTOVATEĽSKÉ KINO** – Čína

■ 16. 2. / 17.00 **LION** – premiéra

19.30 **LIEK NA ŽIVOT** – premiéra

■ 17. 2. / 16.00 **LION**

18.15 **MLČANIE**

21.00 **LIEK NA ŽIVOT**

■ 18. 2. / 15.30 **LEGO BATMAN VO FILME 2D**

17.30 **LIEK NA ŽIVOT**

20.00 **MLČANIE**

■ 19. 2. / 15.30 **LEGO BATMAN VO FILME 2D**

17.30 **MLČANIE**

20.15 **LIEK NA ŽIVOT**

■ 20. 2. / 17.30 **FRAGILE**

■ 21. 2. / 17.30 **T2 TRAIN-SPOTTING**

20.00 **RODINNÉ ŠŤASTIE**

■ 22. 2. / 17.30 **T2 TRAIN-SPOTTING**

19.30 **LION**

■ 23. 2. / 17.30 **MUZIKANTI** – premiéra

19.30 **JOHN WICK 2** – premiéra

■ 24. 2. / 16.00 **BODI: PSIA SUPERSTAR**

18.00 **MUZIKANTI**

20.00 **JOHN WICK 2**

■ 25. 2. / 15.30 **BODI: PSIA SUPERSTAR**

17.30 **MUZIKANTI**

19.30 **JOHN WICK 2**

21.30 **T2 TRAINSPOTTING**

■ 26. 2. / 13.30 **BODI: PSIA SUPERSTAR**

15.30 **BODI: PSIA SUPERSTAR**

17.30 **ZNIČENÍ LÁSKOU**

19.30 **MUZIKANTI**

■ 27. 2. **NEPREMIETAME**

■ 28. 2. / 18.00 **NEBO A ĽAD**

20.00 **MŔTVY MUŽ**

■ 1. 3. / 17.30 **ZNIČENÍ LÁSKOU**

19.30 **JOHN WICK 2**

Kalendár kultúrno-spoločenských podujatí

■ **1. februára o 17.00 h**
v západnom krídle radnice
FOTOKLUB IRIS

Vernisáž výročnej výstavy fotografií členov trnavského fotoklubu Iris. Výstava každú stredu a nedeľu od 15.00 do 18.00 h

■ **Do 18. februára**
v galérii Výklad na Hlavnej 10
Peter Lančarič: EXPOZÍCIA

Fotograf Peter Lančarič sa vo svojej tvorbe programovo venuje intimite, identite a súkromiu. Výstavný projekt Expozícia je zároveň súčasťou autorovho autobiografického skúmania prostredníctvom rôznych výtvarných médií

■ **7. februára o 17.00 h**
na trnavskej radnici
PARTICIPATÍVNY ROZPOČET 2017

Prvé verejné stretnutie druhého ročníka Participatívneho rozpočtu mesta Trnava, v ktorom občania, obyvatelia mesta, študenti, trnavské občianske združenia, organizácie a dobrovoľníci dostanú možnosť aktívne sa podieľať svojimi ideami, projektmi a činmi na zlepšovaní života v našom meste

■ **9. februára o 18.00 h**
v Synagóge – Centre súčasného umenia

Katalin Madarász Décsi:
TRANSPARENTNÉ KUSY

Vernisáž výstavy mladej maliarky (*1982, Nové Zámky), absolventky Ateliéru grafiky a experimentálnej tvorby Fakulty umení v Košiciach

■ **10. – 12. februára**
v Mestskej športovej hale

FESTHRY – ôsmy ročník festivalu hier, hračiek a zábavy pre všetky vekové kategórie. Súčasťou podujatia budú súťaže o hodnotné ceny a divadielka pre najmenších.

10. 2. od 5.00 do 20.00 h,
11. 2. od 10.00 do 20.00 h,
12. 2. od 14.00 do 20.00 h.

Organizátori: Mestská rada mládeže v Trnave a Mesto Trnava

■ **16. februára o 17.00 h**
v Knižnici Juraja Fándlyho
JA SOM NESPAL

Prezentácia novej básnickej zbierky Benjamína Škreká

■ **16. februára o 18.00 h**

v Galérii Jána Koniarka
Otto Szabó (SK) / Atilla Dienes (H): OSUDOVÉ OTÁZKY

Vernisáž výstavy rožňavského maliara strednej generácie (*1965) a maďarského sochára (*1942) rumunského pôvodu, držiteľa Munkácsyho ceny

■ **21. februára o 19.00 h**

v Berlineri DKP
OČÚVADLO: BEST OF 2016

Čo priniesol rok 2016 vo svetovej a domácej hudbe? Najpôsobivejšie hudobné počiny uplynulého roka vyberajú a predstavujú hudobní publicisti Michaela Kučová (hudba.sk, beehy.pe) a Oliver Reháč (editor kultúry a umenia v Denníku N)

■ **22. februára o 19.00 h**

Synagóga Café
MIRO MACKO SWING BAND

Spomienkovo – swingový koncertný večer

Hostia: Ivan Tomovič, René Macko a Bonzo Radványi

■ **22. februára, 19.30 h**

v Galérii Jána Koniarka
PECHAKUCHA NIGHT TRNAVA vol. 21

Pútavé prezentácie skúsených tvorcov i mladých nádejí z oblasti grafického dizajnu, výtvarného umenia, sochárstva, ilustrácií, módy, či architektúry

■ **23. februára o 10.00 h**

v Zrkadlovej sieni Divadla Jána Palárika

90 ROKOV KNIŽNICE JURAJA FÁNDLYHO

Slávnostný program pod záštitou predsedu TTSK Tibora Mikuša. Hudobný hosť: skupina Bystrík Band

■ **25. februára o 20.00 h**

v divadelnom štúdiu DISK
Blaho Uhlár a kolektív DISK: CONTINUO

Prvá premiéra novej inscenácie, vstup na pozvánky

■ **25. februára o 20.00 h**
v Holiday Inn Trnava

22. REPREZENTAČNÝ PLES MESTA TRNAVY

Srdčne vás pozývame užiť si večer plný noblesy, zábavy a zároveň podporiť tradičný charitatívny účel podujatia

Účinkujú: Orchester Pavla Zająčka so sólistami, Trnavská cimbalofka, DJ Marián Kukla, kapela POPS, Barbora Švidraňová, Lukáš Adamec. Moderátor: Martin Chynoranský. Vstupenky: od pondelka 9. januára 2017 v pokladni Mestského úradu na Trhovej ulici 3 v Trnave

■ **25. februára o 19.00 h**

v Berlineri DKP
PAVLO SERIŠ: ZO ZOO

Zo Zoo je pohybová komédia jedného herca z prostredia zoologickej záhrady, ktorá spája divadlo, pantomímu, absurdný humor, stand-up comedy a tanec. Bez použitia rekvizít počíta táto pestrá plejáda komických charakterov a zvierat s aktívnou predstavivosťou diváka

■ **26. februára o 17.00 h**

v hoteli Holiday Inn
FAŠIANGOVÁ

ZÁBAVA SENIOROV

Pre všetkých skôr narodených, ale srdcom mladých Trnavčanov. Účinkujú: tanečný klub Tyrnavia, kapela Exil

Moderátor: Andrej Havlík

Vstupenky: od 15. 2. 2017 v recepcii Strediska sociálnej starostlivosti Ulica V. Clementisa 51, tel. 0904 674 661

■ **28. februára od 10.00 h**

na Hlavnej ulici
TRNAVSKÉ FAŠANGI

10.00 h Fašangové hody – zabíjačkové dobroty od majstra mäsiara z Trnavského kraja

MAŠKARI IDÚ

15.00 h ZUŠ M. Schneidera Trnavského, spevácky odbor

15.30 h sprievod masiek s detskými folklórnymi súbormi Trnavček a Drienka

16.00 h POCHOVÁME BASU

s ľudovou hudbou Borovieňka a folklórnym súborom Lusk

ŠTARTUJEME

PARTICIPATÍVNY
ROZPOČET
| TRNAVA | 2017

Pozývame vás na

1. verejné stretnutie

v utorok 7. februára o 18.00 h

**v zasadačke mestského
zastupiteľstva na radnici v Trnave**

**s rozpočtom 50 000 eur
na vaše projekty**

Viac na www.pr.trnava.sk